Täysistunto

Tiistai 26.5.2026 klo 14.00—20.15

Täysistunto alkoi klo 14.00. Täysistunto päättyi klo 20.15.

Puhetta johtivat puhemies Jussi Halla-aho (14.00—15.59 ja 18.00—20.00) ja ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko (15.59—18.00 ja 20.00—20.15).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Toimitettiin nimenhuuto.

2. Ilmoituksia

2.1. U-asiat

Puhemies on lähettänyt valiokuntiin Euroopan unionin asiat U 30, 31/2026 vp.

3. Suuren valiokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 28/2026 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi suuren valiokunnan jäseneksi edustaja Pertti Hemmilän.

4. Perustuslakivaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 29/2026 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi perustuslakivaliokunnan jäseneksi edustaja Henrik Vuornoksen ja varajäseneksi edustaja Pertti Hemmilän.

5. Maa- ja metsätalousvaliokunnan täydennysvaali

Vaali VAA 30/2026 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi maa- ja metsätalousvaliokunnan varajäseneksi edustaja Pertti Hemmilän.

6. Talousvaliokunnan täydennysvaali
Vaali VAA 31/2026 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi talousvaliokunnan jäseneksi edustaja Pertti Hemmilän.

7. Ympäristövaliokunnan täydennysvaali
Vaali VAA 32/2026 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi ympäristövaliokunnan jäseneksi edustaja Karoliina Partasen.

8. Kansliatoimikunnan täydennysvaali
Vaali VAA 33/2026 vp

Vaaleja

Eduskunta valitsi kansliatoimikunnan jäseneksi edustaja Ville Kauniston.

9. Valtioneuvoston selonteko liiallisen alijäämän korjaamisesta
Valtioneuvoston selonteko VNS 5/2026 vp

Lähetekeskustelu

Puhemies Jussi Halla-aho: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään valtiovarainvaliokuntaan.

Valtiovarainministeri Riikka Purran esittelypuheenvuoron jälkeen keskustelu käydään etukäteen pyydettyjen puheenvuorojen osalta nopeatahtisena. Aluksi pidetään yksi ryhmäpuheenvuorokierros, jossa puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Muiden etukäteen varattujen puheenvuorojen pituus on enintään viisi minuuttia. Puhemiesneuvosto suosittaa, että myös nopeatahtisen keskusteluosuuden jälkeen pidettävät puheenvuorot kestävät enintään viisi minuuttia. Lisäksi voin myöntää harkitsemassani järjestyksessä vastauspuheenvuoroja.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään kaksi tuntia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Valtiovarainministeri Purra, olkaa hyvä.

Keskustelu

14.02 **Valtiovarainministeri Riikka Purra** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt keskustelussa olevassa selonteossa käsitellään hallituksen toimia Suomen julkisen talouden liiallisen alijäämän korjaamiseksi. Selonteko on laadittu julkisen talouden hoitamista koskevan lain mukaisesti.

Suomen julkisen talouden tilanne on kahtiajakoinen: yhtäältä viimeiset arviot tämän vuoden toteutuneesta talouskehityksestä ovat varsin lupaavia, toisaalta valtiovarainministeriön ennuste ennakoi, että julkisen velan suhde bkt:hen nousee lähes sataan prosenttiin vuosikymmenen loppuun mennessä. Yleisesti taloustilannetta leimaavat epävarmuus ja utuisuus, mutta toiveikkuutta on myös syytä korostaa. Taloutemme kasvaa pitkästä aikaa, ja kyllä, osa siitä on hallituksen talouspolitiikan ansiota.

Julkisen talouden heikkoa tilannetta vahvistaakseen tämä hallitus on sopeuttanut julkista taloutta suoraan yli 6,5 miljardilla eurolla. Velkasuhteen kasvuun vaikuttavia päätöksiä hallitus on tehnyt vaalikaudella yli kymmenellä miljardilla eurolla. Ennustettua heikomman reaalitalouden kehityksen vuoksi hallitusohjelmassa sovittujen sopeutusten lisäksi hallitus on päättänyt uusista sopeutustoimista keväällä 2024, keväällä 2025, syksyllä 2025 sekä viimeisimpänä tämän kevään kehysriihessä. Kehysriihessä hallitus päätti vielä noin 540 miljoonaan euroon vuoden 2030 tasolla kasvavista uusista säästötoimista. Olemme samalla joutuneet laittamaan miljardeja lisää sotilaalliseen maanpuolustukseen, mikä on aivan välttämätöntä tässä maailmantilanteessa.

Huomattavaa on, että menoleikkausten ohella hallitus on toteuttanut merkittäviä rakenneuudistuksia työmarkkinoilla sekä keventänyt työn ja yrittämisen verotusta. Puolustusmenoja on nostettu puolustusselonteon mukaisesti turvallisuusympäristön heikkenemisen vuoksi sekä Natossa yhteisesti hyväksytyn uuden tavoitetason saavuttamiseksi. Suhdannepoliittiseen tilanteeseen on vastattu käynnistämällä väylähankkeita sekä aikaistamalla julkisia investointeja. Kehysriihessä arvioitiin, että velkasuhteen vakauttaminen vaalikauden aikana edellyttäisi niin merkittäviä, nopeasti toimeenpantavia uusia säästötoimenpiteitä, etteivät ne tässä suhdannetilanteessa ole perusteltuja. Vaalikauden alun nopea inflaatio, korkealla pysynyt korkotaso, rakentamisen toimialan hidas palautuminen asuntorakentamisen kuplan puhkeamisesta sekä merkittävät epävarmuudet kauppapolitiikassa ovat hidastaneet yksityistä kulutusta, investointeja sekä vientikysyntää.

Tällä hetkellä sodat Ukrainassa ja Iranissa luovat merkittäviä epävarmuuksia, jotka heikentävät kansainvälistä toimintaympäristöä. Yksityinen kulutus on kuitenkin virkoamassa, investointeja virtaa maahan, teollisuustuotanto on uudessa huipussaan, monella alalla menee koko ajan paremmin, ja pitkäaikaistyöttömyyden odotetaan alkavan sulaa kesän aikana.

Arvoisa puhemies! Suomi asetettiin EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn 20. tammikuuta kuluvaa vuotta. Samalla Suomelle annettiin suositus tilanteen korjaamiseksi. Suomi on raportoinut komissiolle alijäämän korjaamiseksi toteutetuista toimista 30. huhtikuuta vuotuisen edistymisraportin yhteydessä. Tämän jälkeen Suomen tulee raportoida suosituksen täytäntöönpanon edistymisestä puolivuosittain, kunnes liiallinen alijäämä on katettu. Komission ensimmäinen arvio tuloksellisiin toimiin ryhtymisestä saadaan kesäkuun alussa. Tuloksellisten toimien arviointi komissiossa perustuu neuvoston suosituksen mukaisen niin sanotun korjaavan nettomenopolun noudattamiseen. Valtioneuvoston arvion mukaan vuoden 2026 osalta riittäviin tuloksellisiin toimiin liiallisen alijäämän korjaamiseksi on ryhdytty ja Suomi noudattaa korjaavaa nettomenopolkua puolustuspoikkeuslauseke huomioiden. Vuoden 2027 osalta on riski, että korjaavaan nettomenopolkuun syntyy pieni poikkeama. Seuraamme tilannetta ja arvioimme tarvetta ryhtyä syksyllä toimiin. On selvää, että puolustusmenojen kasvupaine,

huoltosuhteen heikkeneminen ja korkotason normalisointi huomioiden valtiontalouden menojen priorisointia on jatkettava ja talouden rakennemuutosta tulee edelleen tukea.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on joutunut sopeuttamaan julkista taloutta huomattavasti, sillä kymmeniin vuosiin tässä maassa ei ole saatu aikaiseksi oikeastaan mitään merkittävää menojen kasvun taittamiseksi. Korkotason normalisoituminen tarkoittaa, että korkomenomme ovat vuosikymmenen lopulla jo kuusi miljardia euroa. Alijäämä valtiontaloudessa on kehyskauden lopulla jo 17 miljardia euroa vuodessa. Nokian vuosien jälkeen eri hallitukset ovat pääasiassa lisänneet pysyviä menoja — lisää tukia, lisää väliaikaisia menoja, lisää oikeuksia. Vastuunkanto on ollut sanalla sanoen 2000-luvulla vähissä. Eräät puolueet ovat puhuneet jakovarasta tilanteessa, joka on kuitenkin ollut koko ajan selvillä.

Olen pitänyt systemaattisesti esillä tarvetta jatkaa sopeutusurakkaa myös seuraavalla vaalikaudella. Näiden kolmen vuoden aikana, ja viimeisen viikon aikana erityisesti, on tullut selväksi, että suurin oppositiopuolue SDP ei kykene sopeuttamaan valtiontaloutta kuin korkeintaan korottamalla veroja miljardeilla euroilla vuodessa. Nämä veronkorotukset tappaisivat kaikki mahdollisuudet talouskasvuun Suomessa. Maassamme on tällä hetkellä yksi maailman korkeimpia kokonaisveroasteita. Meillä ei ole olemassa verovajetta, joka pitäisi kattaa korottamalla edelleen verotusta. SDP:n esittämät menoleikkausehdotukset ovat vaatimattomia ja mielikuvituksellisia. Helsingin yliopiston tutkijatkin ovat niitä viime aikoina moittineet kunnianhimottomuudesta. [Välihuutoja sosiaalidemokraattien ryhmästä] Tässä ei ole sinänsä mitään ihmeellistä, sillä kyseiseen aatteeseen menoleikkaukset istuvat hyvin huonosti. Saavutetuista eduista halutaan pitää kiinni, oli kyse sitten laittomasti maassa olevien siirtolaisten kansaneläkkeistä tai järjestötukien viidakosta. Mikään lasku veronmaksajalle ei ole liikaa, ja kaikki on tietenkin tarpeellista. SDP:n johdossa puhutaan unelmien rahoittamisesta — tässäpä kansalaiselle hyvin kalliiksi käyvä utopia.

Arvoisa puhemies! Kuitenkin on niin, että tulevan kauden noin kymmenen miljardin sopeutus on välttämätöntä. Sen vaativat jo EU:n finanssipoliittiset säännöt, ja niihin tässä salissa on sitoutunut jokainen puolue. Sopeutuksen ja talouden korjaamisen todellinen tarve syntyy kuitenkin jostain muualta kuin Euroopan unionista, nimittäin siitä, että emme voi päästää tätä maata syvenevään velkakierteeseen. Teemme ennen muuta korjauksia itsemme vuoksi, meidän suomalaisten tulevaisuuden vuoksi. Sopeutuksen mittaluokka ensi kaudelle lyödään kiinni parlamentaarisesti ennen ensi vuoden eduskuntavaaleja. Olemme nyt kokonaan uudessa tilanteessa, kun kaikki puolueet joutuvat aidosti kertomaan kansalaisille, mistä säästetään. EU:n säännöt vaativat, että tuo noin kymmenen miljardin sopeutus on toteutettava suorin leikkauksin tai veronkorotuksin. Rakennetoimia, uudistuksia, puhumattakaan tulevaisuusinvestoinneista tai taikaseinistä, ei siis voi laskea mukaan tuohon kymmenen miljardin sopeutukseen. Toisin sanoen suurin osa opposition toistaiseksi esittämistä toimista karsiutuu pois keinovalikoimasta. Säästöt pitää konkretisoida budjettiin — siis todellisia toimia, todellisia lukuja, todellista punakynää, eikä mitään höpöhöpöjuttuja.

Arvoisa puhemies! Kevään 2027 eduskuntavaalien jälkeen aloittava uusi hallitus laatii vaalikaudelle uuden keskipitkän aikavälin suunnitelman. Suunnitelma laaditaan kansallisen finanssipoliittisen lainsäädännön mukaisesti siten, että suunnitelman luonnos, pitäen sisällään nettomenopolun ja pidennyksen perustana olevat rakenteelliset uudistukset ja investoinnit, sisältyy hallitusohjelmaan. Komission viiteura pyydetään marras—

joulukuussa 2026 kansallista tavoitteenasettelua varten. Komission viiteura noudattaa korjaavaa nettomenopolkua liiallisen alijäämän viimeiseen vuoteen eli vuoteen 2028 saakka.

Arvoisa puhemies! Oppositio on nyt kritisoinut hallituksen talouspolitiikkaa jo kolme vuotta. Kuitenkin oma vaihtoehto on oikeastaan käsittämätön: lähinnä veronkorotuksia työhön ja yrittämiseen. Konkreettiset menoleikkauskohteet ovat vaihtoehtobudjeteissa jääneet klassisiin taikaseiniin, kuten harmaaseen talouteen. [Timo Harakka: Yritysvero!] Lisäksi edelleenkin vaikuttaa siltä, että oppositio ei ymmärrä, että kymmenen miljardia ensi kaudella tarkoittaa käytännössä suoraa valtiontalouden sopeuttamista. Siis toiveiden tynnyrit ja kasvukaivot eivät tähän riitä. Konkreettinen sopeuttaminen leikkauksin budjetin momentteihin ei ole helppoa. Me olemme sitä urakkaa tehneet tällä hallituskaudella useamman ylimääräisen kerran, samalla kun oppositio SDP:n johdolla on vastustanut jokaista toimea, ja tämä on tosiasia.

Joka tapauksessa tämän hallituksen rakenneuudistukset työmarkkinoilla, kasvutoimet ja puoliväliriihen ylimääräiset kasvupanostukset kantavat hedelmää. On selvää, että osa näistä hedelmistä näkyy kasvuna vasta vuoden kahden kuluessa, mutta me tavoittelemme kasvua yksityiselle sektorille, ja sinne se syntyy, kunhan edellytykset ovat sopivat. Julkista puolta meidän pitää viilata. Tämän hallituksen talouspolitiikan linjan ohjenuorana on ollut keventää työn verokiilaa, keventää siis työn ja yrittämisen verotusta. Se on verraten parempi talousoppi kuin vasemmiston veromoukari ja yhä kasvava valtioriippuvuus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia, ministeri. — Sitten siirrymme ryhmäpuheenvuoroihin. Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

14.12 **Ville Valkonen kok** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Joka aamu, kun vien meidän parivuotiaan poikamme päiväkotiin, olen ylpeä Suomesta — siitä tärkeästä työstä, mitä päiväkodeissa tehdään, siitä, että täällä jokainen lapsi taustasta riippumatta saa eväät hyvään elämään. Kun hain äitini sairaalasta selkäleikkauksen jälkeen ja hän totesi, ettei enää satu, olin todella ylpeä Suomesta. Olin ylpeä meidän lääkäreistä, meidän sairaanhoitajista, siitä, että meillä on toimivat terveys- ja sosiaalipalvelut aivan kaikille.

Suomesta saa olla ylpeä. Tämä on maailman parhaita maita. Hyvinvointi ei kuitenkaan perustu toiveisiin tai unelmiin, vaan työhön, yrittämiseen ja kasvuun. Ilman kakun leipojia ei ole kakkua jaettavaksi, vaikka kuinka puhuttaisiin reiluudesta.

Terve talous on hyvinvoinnin perusta — ja valitettavasti Suomen julkinen talous ei ole pariin vuosikymmeneen ollut terveellä pohjalla. Julkinen sektorimme on maailman kehittyneiden maiden suurin — eli kallein. Tällä hetkellä julkinen sektori käyttää yli 160 miljardia euroa joka vuosi ja summa kasvaa. Tästä yli 13 miljardia on valtion ottamaa velkaa.

Julkisen talouden ongelmat eivät ole syntyneet tämän vaalikauden aikana, vaan ne ovat seurausta pidemmästä kehityksestä — liian hitaasta kasvusta ja siitä, että menot ovat vuosien ajan kasvaneet tuloja nopeammin. Orpon hallitus on sopeuttanut julkista taloutta suoraan yli kuudella ja puolella miljardilla eurolla ja tehnyt vaalikaudella noin kymmenen miljardin euron päätökset, jotka hillitsevät velkasuhteen kehitystä. Ilman näitä velkaantuminen olisi vielä nopeampaa. Tämä hallitus on tehnyt paljon, mutta on selvää, että tulevillakin hallituksilla riittää urakkaa.

Suomella on hieman kärjistäen varaa 150 miljardin euron julkiseen sektoriin — siihen mahtuu aika paljon myös unelmia sisään — mutta ei yli 170 miljardin julkiseen sektoriin, johon olemme matkalla. Tähän 150 miljardiin mahtuvat eläkkeet, palvelut, sosiaaliturva, koulutus ja turvallisuus, kaikki tärkeät ydintehtävät. Edessä oleva sopeutus ei tarkoita hyvinvointiyhteiskunnan romuttamista, vaan sen pelastamista. Ensi vaalikauden alustava sopeutusarvio, eli 8—11 miljardia vuositasolla, on noin 5—7 prosenttia julkisista menoista. Se on tehtävissä. Urakka on suuri ja vaikea mutta mahdollinen.

Arvoisa puhemies! Koska edessä on niin iso työ, viime lokakuussa aikaansaatu velkajarrusopimus on historiallisen tärkeä. Meillä on vihdoin yhdessä sovittu menettely siitä, miten hyvinvointiyhteiskunnan rahoitus turvataan pitkälle tulevaisuuteen. Vielä kerran kiitän kaikkia vastuullisia puolueita sopimuksen syntymisestä. Velkajarrusopimus ei tarkoita, että puolueiden pitäisi olla kaikesta samaa mieltä. Se tarkoittaa, että tosiasiat tunnustetaan yhdessä.

Arvoisa puhemies! Vaikka tässä salissa puhutaan paljon julkisesta taloudesta, on elintärkeää muistaa, että valtiontalous ei ole Suomen talous. Suomi voi kukoistaa, vaikka valtiontaloutta laitetaan kuntoon. Yritykset voivat työllistää, menestyä, palkat nousta ja elintaso parantua — ja tämä onkin ainoa kestävä tie.

Tällä hetkellä maailman epävarmuudesta huolimatta juuri nyt paljon myönteistä tapahtuu meidän taloudessa. Teollisuuden tilaukset ja tuotanto kasvavat, kauppa nousee kuopasta, ihmiset kuluttavat taas, Suomeen investoidaan, ja startupit keräävät historiallisia summia — viime vuonna kaksi miljardia euroa rahoitusta.

Orpon hallituksen tekemät kymmenet eri talousuudistukset ovat parantaneet yritysten toimintaympäristöä. Kasvu syntyy ainoastaan suomalaisten työstä ja ainoastaan yrityksissä, jotka menestyvät, eivät tämän salin puheista. Pahinta poliitikoilta olisi jatkuva synkkyyden lietsominen. Riitelyllä ja pelottelulla Suomi ei nouse.

Arvoisa puhemies! Kokoomus on valmis edelleen uudistamaan Suomen taloutta. Kokoomus on yhtenäisesti sitoutunut velkajarruun. Toivottavasti Suomi urakoi itsensä ulos EU:n tarkkailuluokalta mahdollisimman nopeasti — ei Brysselin sääntöjen vaan suomalaisten tulevaisuuden takia. Ja kun toivottavasti joskus parin vuosikymmenen päästä oma poikani hakee omaa lastaan päiväkodista, voi hän olla yhtä ylpeä Suomesta kuin mekin saamme tänään olla. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

14.17 **Ville Vähämäki ps** (ryhmäpuheenvuoro): Kunnioitettu puhemies! Äsken esitelty alijäämäselonteko tekee yhden asian täysin selväksi: Suomen julkinen talous ei voi hyvin. Selonteko liiallisesta alijäämästä on vakava tilannekuva maasta, joka on ylivelkaantunut ja joka syö enemmän kuin tienaa. Avainkysymys tänään on se, hyväksymmekö selonteon viestin velkaluvuista vai haluammeko vain selittää ongelmat pois: Elämmekö todellisuudessa vai toiveissa? Teemmekö vastuullista vai holtitonta talouspolitiikkaa?

Opposition viesti on jo nähtävissä. Se tulee sanomaan, että hallitus on leikannut mutta Suomi velkaantuu silti. Tulemme kuulemaan, että koska alijäämä ei ole kadonnut hetkessä, hallituksen tiukka talouspolitiikka on epäonnistunut. Ilmeisesti vaikeita päätöksiä ei olisi pitänyt tehdä. Mutta tämä ei pidä paikkaansa.

Selonteon pääviesti on täsmälleen päinvastainen. Selonteon mukaan Suomen julkisen talouden ongelma on niin syvä, ettei sitä voi paikata yhdessä vuodessa eikä yhdellä

päätöksellä. Ongelmat eivät ole syntyneet tämän hallituksen aikana, eivätkä ne myöskään katoa sillä, että suljemme silmämme. Oikea kysymys on tämä: missä Suomi olisi ilman hallituksen toimia? Jos talous on matkalla kohti seinää, meidän täytyy pysäyttää vauhti, eikä se onnistu hetkessä. Hallituksen toimin olemme kyenneet hidastamaan velkaantumisvauhtiamme. Lisää toimia pitää kuitenkin tehdä.

Kunnioitettu puhemies! Selonteon luvut ovat vakavia. Suomen luottoluokituksen näkymää on muutettu negatiiviseksi. Velka suhteessa bkt:hen nousee vuosikymmenen loppua kohti mennessä siten, että velkamme lähes saavuttaa bkt:n tason. Julkisen talouden alijäämä on ylittänyt EU:n salliman maksimin. Valtion budjetin alijäämä on ennusteen mukaan kasvamassa huolestuttavasti vuosikymmenen loppuun mennessä.

Näitä seikkoja ei pidä vähätellä, päinvastoin. Nämä luvut osoittavat, että vanha linja ei voi jatkua. Jos velka kasvaa näin nopeasti vielä sen jälkeen, kun sopeutustoimia on tehty, jokainen käsittää, miten paljon pahempi tilanne olisi ilman niitä.

Kunnioitettu puhemies! Hallitus on tehnyt vaikeita päätöksiä. Julkista taloutta on sopeutettu ja velkasuhteen kasvuun vaikuttavia päätöksiä on tehty vaalikauden aikana huomattavasti. Hallitusohjelman toimenpiteet, kevään 24 lisätoimet sekä syksyn 25 päätökset eivät olleet pieniä toimia. Ne olivat suunnanmuutos. Työ ei ole kuitenkaan täysin valmis. Sitä ei pidä väittääkään. Selonteko itsessään jo todistaa sen. Vaikean tilanteen edessä ei pidä luovuttaa. Vastuullinen politiikka vaatii sitä, että suunta pidetään, vaikka tulokset eivät tule yhdessä yössä.

Puhemies! Oppositio halunnee tehdä tästä vain keskustelun leikkauksista. Se haluaa sanoa, että on kyse tavallisten ihmisten palvelujen heikentämisestä. Toisaalta voidaan ajatella, että tavallista ihmistä haittaisi eniten se, jos valtio menettäisi kykynsä tuottaa palveluita. Tavallista ihmistä haittaisi se, jos valtion velkaantuminen pakottaisi tulevaisuudessa vielä kovempiin leikkauksiin ja toimenpiteisiin.

On totta, että päätökset tuntuvat. Moni suomalainen miettii nyt ostovoimaansa, työtään ja tulevaisuutta. Pitkään jatkunut vaimea talouskasvu on vaikuttanut suomalaisiin ja yhteiskuntaamme. Tavallisten suomalaisten vuoksi velkaantumista ei voi kuitenkaan päästää hallitsemattomaksi. Velka on pois tulevien vuosien palveluista, puolustuksesta, koulutuksesta ja kasvun mahdollisuuksista. Tiukka talouspolitiikka ei ole kovuutta ihmisiä kohtaan. Se on kovuutta velkaantumista, tehottomuutta ja vastuunpakoilua kohtaan.

Kunnioitettu puhemies! Suomen ongelma ei ole vain alijäämä. Suomen ongelma on aiempien vuosien liian heikko kasvu, liialliset menot, ikääntyvä väestö, kasvavat velanhallintakustannukset ja pysyvästi muuttunut geopoliittinen tilanne. Puolustuksesta ei tässä ajassa voi tinkiä. Suomen on huolehdittava uskottavasta puolustuksesta ja Nato-velvoitteista. Muun julkisen talouden on oltava tällöin joustava. Me emme voi investoida puolustukseemme pelkästään velaksi.

Pelkkä säästäminenkään ei auta Suomea. Kasvu on keskeinen elementti, millä pystymme nostamaan itsemme takaisin pinnalle. Hallituksen tekemät kasvua tukevat toimet näkyvät jo nyt. Ensimmäisen vuosineljänneksen ennakkotiedot kansantaloutemme kasvusta ovat hyvä osoitus siitä, että on mahdollisuus saada samaan aikaan kasvua mutta tehdä kuitenkin näitä hankalia toimenpiteitä. Talouskasvu helpottaa myös kotitalouksien tilannetta.

Kunnioitettu puhemies! EU:n finanssipoliittisesta kehikosta voi puhua monella tavalla. Meidän ei pidä hoitaa taloutta kuntoon siksi, että meitä käsketään, vaan siksi, että se on suomalaisten etu. Uskottava valtio ei voi jatkuvasti luoda pysyviä menoja pysyvällä

velalla. Emme voi antaa lupausta hyvinvointivaltiosta sillä oletuksella, että joku muu maksaa laskun myöhemmin. Vastuullinen maa toimii ajoissa. Ongelmia ei pidä selittää pois, eikä säästöjä pidä leimata mahdottomiksi.

Me emme tee ja luo tiukkaa talouspolitiikkaa siksi, että se olisi helppoa. Me puolustamme sitä siksi, että holtiton velkapolitiikka tulisi Suomelle paljon kalliimmaksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä.

14.23 **Riitta Kaarisalo sd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kolme vuotta sitten pääministeri Orpon johdolla hallitus asetti itselleen kaksi keskeistä tavoitetta: Vakautatte julkisen talouden velkasuhteen vaalikauden loppuun mennessä ja käännätte sen laskuun. Lupasitte, että kautenne aikana suomalaisiin yrityksiin syntyy satatuhatta uutta työpaikkaa. Niiden piti vahvistaa julkista taloutta kahdella miljardilla, mutta nyt olemme saman verran pakkasella. Tämä on hallituksen työllisyyspolitiikan täydellinen haaksirikko, josta suomalaiset nyt kärsivät.

Hallitus on hokenut, että on pakko leikata ja kun oikein kovasti leikataan ja poljetaan työntekijöiden oikeuksia, kasvu käynnistyy ja työpaikkoja syntyy. Kun muualla suhdanteen ollessa sama talous on kasvanut hyvän tovin, OECD:n mukaan Suomen kasvu oli viime vuonna kehittyneiden maiden heikoin. Eurostatin mukaan työttömyys on Euroopan korkein, velkaannumme eniten ja vauhti vain kiihtyy. Kasvuun pääsemme nyt viimeisenä kiinni. Nyt olemme tilanteessa, jossa joudumme käsittelemään hallituksen selontekoa eduskunnalle Suomen joutumisesta EU:n liiallisen alijäämän menettelyyn. VM:n tuoreiden lukujen mukaan 90 prosentin velka-aste rikotaan tänä vuonna ja vuosikymmenen loppuun mennessä se kipuaa lähemmäs sataa prosenttia. Tosiasia on, että Orpon hallitus tehtailee nyt Suomen historian velkaennätyksiä ja valtiovarainministeri Purra on todennut, ettei talouden tavoitteita saavuteta.

Arvoisa puhemies! Suomi on sitoutunut noudattamaan EU:n finanssipoliittisia sääntöjä. Julkisessa keskustelussa huomio on kiinnittynyt eduskuntaryhmien välisen parlamentaarisen työn tuloksena hyväksyttyyn "velkajarruun". Olennaisempaa on, että tällä hetkellä EU-säännöt edellyttävät tulevina vuosina suurempaa julkisen talouden sopeutusta kuin mitä kansallinen finanssipoliittinen laki velvoittaisi.

SDP on kritisoinut perustellusti hallituksen päätöstä alentaa jo ennestään pohjoismaisittain kilpailukykyisen yleisen yhteisöveron alentamista. Sen vaikutukset ovat lyhyellä aikavälillä olemattomat ja pidemmälläkin heikot. Viime päivinä valtionvarainministeriö on tarkentanut laskelmiaan, ja sen sijaan, että veroale rahoittaisi itse itsensä, se tulee julkiselle taloudelle vielä arvioituakin kalliimmaksi. Kasvun sijasta se lyö vuosittaisen lähes miljardin euron loven valtion kassaan. Pääministeri Orpo, tilanteessa, jossa Suomi on jo joutunut talouden tarkkailuluokalle ja meille on asetettu tiukka nettomenojen kasvu-ura, päätös yhteisöveron alennuksesta ja sen ajoittamisesta ensi vuodelle on vastuuton.

Valtiovarainministeri Purra, te tiedätte kyllä, mitä tämä toimi tarkoittaa käytännössä, ja kerrotaan se nyt muillekin. Ministeriönne arvion mukaan Suomi noudattaa nettomenopolkua vielä tänä vuonna puolustuspoikkeuslausekkeen turvin. Mutta ensi vuonna, alennuksen tultua voimaan, putoamme siltä dramaattisella tavalla. Suomeksi sanottuna: Suomessa on tehtävä poikkeuksellisen raju sopeutus jo vuonna 28. Eli tietoisen

laiminlyöntinne takia uusi hallitus joutuu ensimmäisessä budjetissaan, ensi töikseen, päättämään jopa 2,7 miljardin lisäsopeutuksesta.

Arvoisa puhemies! Hyvä hallitus, kyllä, näin synkkä on huomenlahja, jonka te olette jättämässä jälkeenne.

Arvoisa puhemies! Keväällä eduskunnassa päästiin parlamentaariseen sopuun — vasemmistoliittoa lukuun ottamatta — vahvistaa julkista taloutta vastuullisesti ja pitkäjänteisesti. On aivan kohtuullista odottaa, että puolueet pitävät yhteisistä linjauksista kiinni. Mutta, hyvä hallitus, eihän se nyt voi olla niin, että samaan aikaan, kun te suureen ääneen vaaditte oppositiolta sopeutustoimia ja leikkauslistoja, itse viis veisaatte nettomenopolusta, parlamentaarisesta sovusta saati siitä hallitusvastuusta, jota kannatte.

Arvoisa puhemies! Tulevat vuodet eivät anna taloudessa paljon liikkumavaraa, mutta se ei tarkoita, etteikö politiikkaa voisi tehdä kestävämmin ja jakaa sopeutuksen taakkaa maksukyky huomioiden. SDP on esittänyt joka vuosi perustellun ja reilumman vaihtoehdon, jossa velkaa otetaan vähemmän. Jokaiselle leikkaukselle, jota olemme vastustaneet, olemme esittäneet korvaavan keinon.

Arvoisa hallitus, teillä on vielä aikaa muuttaa Suomen suuntaa. Perukaa suunniteltu yhteisöveron alennus, korjatkaa listaamattomien yritysten osinkoverotus ja luopukaa yksityisen puolen Kela-korvauksien nostosta. Ne ovat kaikki, ministeri Purra, asiantuntijoiden esittämiä ratkaisuja. Nyt on viimeinen aika toimia, mikäli ette halua jäädä historiaan hallituksena, joka jättää jälkeensä katteettomien lupausten ohella ennätyksellisen velkataakan muiden maksettavaksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lintilä, olkaa hyvä.

14.28 **Mika Lintilä kesk** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tietysti erittäin valitettavaa, että olemme tässä keskustelussa valtion alijäämästä. Tämä selonteko on vakava paperi.

Kyse on siis siitä, että Suomi on joutunut Euroopan unionissa liiallisen alijäämän menettelyyn, velkaantunut liikaa ja joutunut niin sanotulle tarkkailuluokalle. Jos hallitus olisi onnistunut hallitusohjelman mukaisesti talouspolitiikassaan, me emme olisi tässä tilanteessa. Tämän hallituksen piti vakauttaa velkasuhde — ei vakauttanut. Piti taittaa velkaantuminen — ei taittanut. Piti luoda edellytykset 100 000 uudelle työpaikalle — ei luonut. Piti painaa julkisen talouden alijäämä yhteen prosenttiin suhteessa bkt:hen — ei painanut. [Antti Lindtman: Neljä pinnaa!] Hallitus ei ole saavuttamassa ensimmäistäkään itse itselleen asettamasta keskeisestä taloustavoitteesta, ei ensimmäistäkään.

Arvoisa puhemies! Selonteko paljastaa hallituksen talouspolitiikan todellisen tilan. Valtioneuvosto itse myöntää, että vuoden 27 osalta on riski, että Suomi poikkeaa korjaavalta nettomenopolulta. Hallitus siis tietää, että ongelma on edessä, mutta mitä tekee hallitus? Se ei tee tarvittavia päätöksiä nyt, se ei korjaa kurssia, se ei kanna vastuuta nyt. Se sanoo seuraavansa tilannetta ja arvioivansa lisätoimia myöhemmin. [Perussuomalaisten ryhmästä: Aika paksua!] Tämä ei ole johtamista, tämä on odottamista. Tämä ei ole vastuuntuntoa, tämä on vastuun siirtämistä. [Sari Sarkomaa: Onneksi valtiovarainministeri Saarikko toimi!]

Nyt hallitus on siirtämässä laskua vaalien yli seuraavan hallituksen pöydälle. Jos vuoden 27 poikkeama syntyy, se pitää paikata vuonna 28. Valtiovarainministeriön arvion mukaan tämä tarkoittaa noin 2,7 miljardin euron sopeutusta heti vaalien jälkeen — siis 2,7 miljardia

euroa välittömästi vaalien jälkeen. Myös vuonna 29 ja sen jälkeen tarvitaan lisää sopeutusta, jotta kiihtyvä velanotto saadaan kuriin. Hallituksen julkisen talouden suunnitelmassa valtio ottaisi vuosina 27—30 yhteensä 64 miljardia euroa lisää velkaa. Se on valtava määrä. Hallitus ei siis jätä seuraajilleen vain yhtä vaikeaa budjettivuotta, se jättää pitkän, vaikean ja EU:n valvonnassa tapahtuvan korjausuran.

Arvoisa puhemies! Viime viikolla lähetekeskustelussa oli valtion velkakaton korottaminen. Kun hallitus pyytää eduskunnalta 65 miljardin euron lisävaltuutta velanottoon, sen pitäisi myös itse sitoutua siihen, ettei se pidä lisäsopeuttamisessa välivuotta vaalien vuoksi. Hallituspuolueet puhuvat velkajarrusta, mutta käytännössä ne ovat painaneet velkakaasua. Samaan aikaan, kun Suomi on liiallisen alijäämän menettelyssä, hallitus vie eteenpäin yleistä yhteisöveroalennusta, joka heikentää valtion verotuloja. Vanhojen voitollisten suuryritysten veroalea rahoitetaan velaksi, vaikka yhteisöveron taso ei ole Suomen investointien kynnyskysymys. Hallituksen tekemät pisteverot ovat päinvastoin merkittävästi haitanneet investointeja Suomeen. Se ei ole vastuullista taloudenpitoa, se on vaalipolitiikkaa veronmaksajien piikkiin.

Tietysti kaikilta puolueilta voi kysyä: Oletteko sitoutuneita siihen, että seuraava hallitus toimeenpanee velkajarrusopimuksen mukaiset päätökset, vai onko ovi avoinna myös velkajarruttomille? Oireilua tästä on nyt jo selkeästi nähtävissä. On täysin selvää, että seuraava hallitus joutuu sopeuttamaan voimakkaasti, mutta se on tehtävä ajoissa ja oikeudenmukaisesti — ei niin, että leikataan ihmisten peruspalveluista ja samaan aikaan jaetaan velkarahalla veroalea suuryrityksille.

Puhemies! Suomi tarvitsee suunnanmuutosta: työtä, turvaa, yrittämistä ja tulevaisuudenuskoa. Hallituksen on peruttava valtiontaloutta heikentävä yhteisöveroale ja ryhdyttävä lisätoimiin, ei vaalien jälkeen, vaan nyt. Muuten meillä on edessämme menetetty vuosi.

Tämä hallitus on kolme vuotta syyttänyt edellistä hallitusta talouden tilasta [Perussuomalaisten ryhmästä: Syystäkin!] ja viimeisen vuoden se siirtää vastuuta tuleville hallituksille. Tämä hallitus tulee jäämään historiaan välikauden hallituksena. Suomea ei voi johtaa vaalikalenteri edellä, [Pia Sillanpää: Eikä tyhjällä paperilla!] Suomea pitää johtaa vastuu edellä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mari Holopainen, olkaa hyvä. [Hälinää — Puhemies koputtaa] — Nyt puheenvuoro on edustaja Mari Holopaisella. — Olkaa hyvä.

14.34 **Mari Holopainen vihr** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Selonteko vahvistaa sen, minkä olemme kaikki tienneet jo varsin pitkään: julkisen talouden tilanne ei korjaannu hallituksen päätöksillä. Hallituksen velkalaiva jatkaa seilaamistaan.

Alijäämä ja velkaantuminen ovat enemmänkin mittareita seurauksista kuin koko talouden kestävyyden mitta. Olennaista on se, vahvistavatko päätökset talouden kestävää kasvua, työllisyyttä ja julkisen sektorin pitkän aikavälin rahoituspohjaa.

Mistä hallituskauden talouspolitiikan epäonnistumiset johtuvat? Kyllä, osittain Hormuzinsalmesta, Venäjän aloittamasta sodasta, rakennusalan hiljenemisestä korkojen noustua ja suhdanteista, mutta tämä ei ole koko totuus.

Katseet voi kääntää hetkeksi toiseen Pohjoismaahan Tanskaan. Tanskan valtiontalous on ollut viime vuosina poikkeuksellisen vahva. Maa on tehnyt selviä budjettiylijäämiä, ja velkasuhde on pysynyt kohtuullisen matalana. Taustalla ovat erityisesti vahva työllisyys

sekä lääke- ja vientiteollisuuden kasvu. Mitä Tanska on tehnyt? Tanskassa on investoitu tutkimukseen. Se pystyy tekemään strategisia investointeja. Se panostaa koulutukseen.

Suomessakin kannattaa investoida koulutukseen ja tutkimukseen, uuden korkean lisäarvon elinkeinorakenteeseen. Näin on sovittu jo viime kaudella parlamentaarisesti, ja tästä sovusta tulee pitää kiinni, jos ja kun Suomi haluaa nousta ylös tästä suosta.

Mitä Orpon hallitus on tehnyt? Ensinnäkin romahduttanut suomalaisten luottamuksen ja ajanut politiikallaan ihmiset säästämään sukanvarteen. Toisekseen hallitus on perustellut lähes jokaisen leikkauksensa välttämättömyydellä. Heikoimmassa asemassa olevilta leikkaamista on kutsuttu vastuulliseksi.

Hallitus on toistuvasti väittänyt, ettei oppositio ole esittänyt vaihtoehtoja, vaikka ne on pääministerille henkilökohtaisesti toimitettu. — Pääministeri ei nyt enää ole paikalla, mutta ne on hänelle toimitettu. [Juho Eerola: Se on varmaan lukemassa niitä!]

Arvoisa puhemies! Onkin syytä kysyä hallitukselta: Jos hallituksen leikkauslinja oli välttämätön julkisen talouden pelastamiseksi, miksi Suomi on silti liiallisen alijäämän menettelyssä? Jos juuri näitä leikkauksia oli välttämätöntä tehdä velkasuhteen vakauttamiseksi, miksi se silti kipuaa kohti 100 prosentin rajaa?

Arvoisa puhemies! Tämä selonteko kertoo ennen kaikkea hallituksen talouspolitiikan epäonnistumisesta. Hallitus sanoi tekevänsä sopeutuksia kymmenen miljardin edestä. Selonteon perusteella hallituksen menoja pienentävien sopeutustoimien vaikutus on noin 3,7 miljardia euroa vuoden 2026 tasolla. Rahaa on riittänyt tehottomiin veroalennuksiin, ja lisää on tulossa. Veroalennuksia on kohdistettu fossiilisten polttoaineiden tukemiseen ja suurituloisimmille. Valtiovarainministeriön arvio tulevan yhteisöveroalennuksen itserahoittavuudesta on pudonnut noin 40 prosenttiin, kun vielä vuosi sitten arvio oli 60 prosenttia. Hallitus lupasi 100 000 uutta työpaikkaa, tuli EU-maiden korkeimmat työttömyysluvut.

Samaan aikaan hallitus siirtää jo katsetta seuraavalle vaalikaudelle ja tuleviin sopeutustarpeisiin. Hallitus väittää korjaavansa taloutta, mutta todellisuudessa se siirtää laskua eteenpäin.

Tämä on selonteon ydin. Hallitus on leikannut, mutta se ei ole saanut taloutta kuntoon. Hallitus on heikentänyt perusturvaa, mutta se ei ole saanut työllisyyttä nousuun. Hallitus on kurittanut pienituloisia, opiskelijoita, työttömiä ja lapsiperheitä, mutta ei ole kääntänyt Suomen suuntaa. Talouspolitiikassa tarvitaan vaikuttavia, ei kurjistavia toimia.

Arvoisa puhemies! Vihreiden vaihtoehto ei ole velkaantumisen sivuuttaminen. Julkista taloutta on vahvistettava. Velkaantumista ei voi jättää seuraavien ongelmaksi. Mutta taloutta voidaan vahvistaa toisin. Me karsisimme ympäristölle haitallisia tukia sen sijaan, että lasku kasataan aina heikoimmassa asemassa olevien ihmisten päälle. Me palauttaisimme työttömyysturvan, toimeentulotuen ja asumistuen suojaosat ja loisimme perustulomallin, jotta työn tekeminen olisi kannattavampaa. Me rakentaisimme kasvua koulutuksesta, tutkimuksesta, osaamisesta ja vihreästä siirtymästä, emme leikkaisi Suomen tulevaisuuden pohjaa alta. Me loisimme edellytyksiä uudelle työlle ja yrittäjyydelle. Kiertotalous, vihreät investoinnit, luovat alat ja pienyrittäjyys ovat juuri sitä tulevaisuuden kasvua, jota Suomen pitäisi nyt rakentaa. Ja me torjuisimme köyhyyttä, koska se on sekä inhimillisesti oikein että taloudellisesti järkevää.

Suomen talous ei nouse vain leikkaamalla, vaan sillä, että tänne syntyy uutta työtä, uusia yrityksiä ja uusia ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Talous on väline. Sen tehtävä on turvata lasten mahdollisuudet, luonnon elinvoima ja tulevien sukupolvien oikeus parempaan tulevaisuuteen. Vihreät eivät hyväksy hallituksen tehotonta linjaa, jossa talouden korjaamisen nimissä tehdään päätöksiä, jotka siirtävät laskua eteenpäin ja lopulta tulevien sukupolvien maksettavaksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

14.39 **Hanna Sarkkinen vas** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Orpon hallitus on epäonnistunut talouspolitiikan tavoitteissaan. Hallitus lupasi parantaa suomalaisten elintasoa, nostaa työllisyyttä 100 000 työllisellä, pysäyttää velkasuhteen kasvun ja supistaa alijäämän. Todellisuus on kuitenkin toinen. Pienituloisuus, eriarvoisuus ja asunnottomuus ovat kasvaneet. Suomi on joutunut EU:n liiallisen alijäämän menettelyn lisäksi sosiaalisen kehityksen tarkkailuluokalle ennen kaikkea työttömyyden paisumisen takia. Suomen työttömyystilanne on EU:n ja OECD-maiden huonoin. Julkisen talouden alijäämän ennustetaan olevan vuonna 27 noin 4,6 prosenttia suhteessa bruttokansantuotteeseen, ja velkasuhde ylittää pian 90 prosentin rajan.

Arvoisa puhemies! Kokoomuksen vaalilupaus kuului: ”Nyt on aika lopettaa velaksi eläminen.” Tällä lupauksella nykyinen hallitus on perustellut leikkauksia pienituloisilta ja sairailta suomalaisilta. Samaan aikaan hallitus on kuitenkin löytänyt lähes miljardin verran rahaa suuryrityksille. Velkaantuminen ei näytä olevan ongelma silloin, kun velkaa otetaan yhteisöveron alennukseen.

On erikoista, ettei hallituksen selonteossa edes mainita yhteisöveron alennusta, vaikka se heikentää verotuloja lähes miljardilla eurolla vuodessa. Selonteko ei anna kattavaa kuvaa hallituksen politiikan vaikutuksista julkiseen talouteen, vaan kertoo ideologisesti värittyneestä tarkastelusta. Vasemmistoliitto katsoo, että Orpon hallituksen päättämä tehoton ja talouspoliittisesti vastuuton yhteisöveron alennus on peruttava. Jos nykyinen hallitus ei sitä tee, niin seuraavan hallituksen on se tehtävä.

Arvoisa puhemies! Kuvaus verotuksesta on myös ideologisesti värittynyt. Selonteossa todetaan, että julkisen talouden sopeutus häiritsee talouden kehitystä vähemmän, kun se toteutetaan hillitsemällä menojen kasvua. Kuitenkin jopa Euroopan komissio on todennut, että verotoimilla on pienempi negatiivinen kerroinvaikutus talouteen kuin menoleikkauksilla. Silloin kun verotoimet kohdistuvat suurituloisimpiin, niiden haitallinen vaikutus kysyntään jää vähäiseksi. Kun taas leikkaukset kohdistuvat pienituloisiin, ne haittaavat kysyntää paljon enemmän, koska pienituloiset kuluttavat lähes kaikki tulonsa. Ja juuri heikko yksityinen kulutuskysyntä on ollut yksi Suomen talouskasvun jarruista.

Arvoisa puhemies! On selvää, että Suomeen kohdistuu sopeutuspaineita EU-sääntöjen vuoksi. Vasemmistoliitto katsoo, ettei kireiden EU-sääntöjen päälle pidä rakentaa vielä tiukempaa kansallista lisäsääntelyä vaan politiikkaa pitää tehdä ajassa. Muut puolueet ovat jo alustavasti sopineet ensi vaalikaudelle 8—11 miljardin euron sopeutuksista, vaikka komission viiteura ei ole vielä tiedossa.

EU-sääntöjen toimeenpano on kuitenkin käytännössä neuvotteluprosessi. Tälläkin vaalikaudella komission alkuperäinen 15 miljardin sopeutusvaade laski 9 miljardiin. Samaan aikaan Orpon hallituksen verrannollinen nettosopeutus on jäämässä valtiovarainministeriön tietojen perusteella noin 4 miljardiin euroon.

Myös tässä selonteossa hallitus pyrkii vaikuttamaan sääntöjen tulkintaan. Selonteossa hallitus vetoaa, että komission tulisi arvioidessaan Suomen toimia huomioida Lähi-idän kriisin seurauksena muuttunut taloustilanne ja kohoava inflaatio. Siksi on erikoista, että hallitus, joka itse on hakenut joustoa EU:n vaatimuksiin, haluaa nyt sitoa tulevan hallituksen käsiä mahdollisimman tiukkaan tulkintaan. Vielä erikoisempaa on, että muut puolueet ovat tähän suostuneet.

Arvoisa puhemies! Vasemmistoliiton mielestä hallituksilla täytyy olla mahdollisuus mitoittaa talouspolitiikka talouden, yhteiskunnan ja maapallon kantokyvyn mukaan. Suhdannetilanne, työllisyys, oikeudenmukainen siirtymä, ihmisten toimeentulo ja palveluiden kestävyys on voitava huomioida. Väärin toteutettu sopeutus voi tappaa talouskasvun ja näin jopa kasvattaa velkasuhdetta. Sovittu kansallinen lisäsääntely lisää tätä riskiä.

EU:n finanssipoliittisten sääntöjen varjolla ei pidä tuhota hyvinvointivaltiota. Tiukkoihin EU-vaatimuksiin ei kaikissa tilanteissa välttämättä päästä, ja myös EU-vaatimukset ja niiden tulkinnat voivat muuttua. Suomen pitää toimia aktiivisesti, jotta sääntöjen tulkintaan saadaan järkevää joustoa. Esimerkiksi puolustuspoikkeuslausekkeen jatkuminen tässä vallitsevassa geopoliittisessa tilanteessa on todennäköistä. Suomen tulisi aktiivisesti esittää puolustuspoikkeuslausekkeen jatkoa ja muokkaamista.

Myös mikäli valtion ARA-takauksia uudelleen strukturoidaan ja lainojen tilastointikäytänteitä sen johdosta muutetaan, on sillä vaikutuksia EU:n edellyttämään velkasuhteen alentamistahtiin. Ratkaisua on haettava siksikin, ettei Suomen toimivaa sosiaalisen asuntotuotannon mallia ajeta alas tilastointikäytäntöjen vuoksi. Kiitän ministeri Multalaa asian esiin nostamisesta.

Arvoisa puhemies! Todettakoon selvästi, että julkista taloutta on sopeutettava. Vasemmistoliitto on valmis miljardiluokan sopeutuksiin, mutta sopeutusten pitää olla oikeudenmukaisia ja taloudellisesti järkeviä. Me tulemme esittämään vaihtoehdon, jossa painottuvat verosopeutukset, kuten miljönäärivero ja yhteisöveron korotus, sekä ympäristöhaitallisten tukien karsiminen. Lisäksi esitämme puolustusmenojen kasvun hillintää laskemalla asevelvollisuuden epäsuorat kustannukset osaksi puolustusmenoja.

Vasemmistoliitto ei hyväksy politiikkaa, jossa hyvinvointivaltiota puretaan EU-vaatimusten varjolla samaan aikaan, kun suurituloisille ja suuryrityksille jaetaan uusia veroetuja. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia.— Ledamot Wickström, varsågod.

14.45 **Henrik Wickström r** (ryhmäpuheenvuoro): Ärade talman, arvoisa puhemies! Första gången på länge ser vi äntligen försiktiga ljusglimtar i Finlands ekonomi. Hushållen har försiktigt börjat konsumera igen och handelsstatistiken visar att efter fyra år av nedgång finns det tecken på en vändning uppåt. Det görs företagsaffärer, och nya beställningar av kryssningsfartyg och isbrytare stärker utsikterna för den finländska industrin. Det här är för det första mycket välkommet, och för det andra visar det att regeringens åtgärder, vilkas syfte har varit att skapa en god grund för tillväxt, går mot rätt håll. Samtidigt är vi här i dag för att debattera vårt lands ekonomiska budgetunderskott, som har vuxit sig alltför stort, och sedan januari har vi befunnit oss i EU:s underskottsförfarande.

Arvoisa puhemies! Hallitus on tehnyt useita vaikeita sopeuttamistoimia tällä hallituskaudella, mutta karu tosiasia on se, että tarvitsemme lisää sopeuttamistoimia myös tulevilla hallituskausilla. Tärkeää on kuitenkin muistaa se, että meidän täytyy samaan aikaan saada vauhtia talouskasvuun. Me ruotsalaisessa eduskuntaryhmässä katsomme, että Suomi ei lähde nousuun pelkillä leikkauksilla. Mielestämme Suomi tarvitsee nyt ennen kaikkea selkeän ja tulevaisuuteen keskittyvän vision siitä, miten Suomi voi vahvistua osaamiseen, innovaatioihin ja kasvuun tehtävillä investoinneilla, jotka luovat työpaikkoja, vahvistavat kilpailukykyä ja turvaavat hyvinvoinnin myös pitkällä aikavälillä.

Arvoisa puhemies! Me ruotsalaisessa eduskuntaryhmässä pidämme tätä selontekoa tärkeänä muistutuksena meille kaikille päättäjille siitä, että Suomen julkinen talous on kroonisesti alijäämäinen, emmekä voi jatkaa näin. Tällä hallituskaudella on tehty vaikeitakin sopeuttamistoimia, jotka ovat olleet välttämättömiä huomioiden julkisen talouden tilanne. Tosiasia on se, että rakenteellisia uudistuksia ja sopeuttamistoimia on jatkettava myös tulevilla hallituskausilla. Kuitenkin on todettava, että julkisen talouden tilanne on niin vakava, että repivä keskustelu ei edistä ratkaisun löytymistä, vaan me tarvitsisimme enemmän rohkeita avauksia ja ratkaisuja yli puoluerajojen. Hyvä on myös muistaa se tosiasia, että turhalla riitelyllä ja tahallisella väärinymmärryksellä ei saada kestäviä ratkaisuja aikaiseksi.

Ärade talman! Vi kan inte blunda för den geopolitiska turbulens som präglar vår omvärld. Det tål att konstateras att hela 2020-talet hittills har varit en omskakande tid. Rysslands anfallskrig mot Ukraina fortsätter nu på sitt fjärde år, de transatlantiska relationerna har blivit allt mer ansträngda, Israels och USA:s krig i Iran har spritt oro över världsmarknaden. I en globalt sammanlänkad ekonomi är det omöjligt att skydda sig till hundra procent för externa chocker. Men de skyhöga energipriserna, som varit en följd av krigen, är en viktig påminnelse för oss att hålla kursen och fortsätta satsa på grön omställning. En ambitiös energipolitik är också den enda lösningen som går hand i hand med klimatmålen. Därför är det centralt att Finland håller fast vid sitt klimatmål och ska vara klimatneutralt inom tio år. Det här vill även våra företag. Det märks bland annat genom att projekt inom grön omställning i fjol inleddes till ett värde av 24 miljarder euro i Finland. Här finns med andra ord mycket att vinna.

Arvoisa puhemies! Nyt kun taloudessa näkyy myös myönteisiä merkkejä, on tärkeää, että Suomi panostaa laajaan ja monipuoliseen yritysrakenteeseen, jotta taloudellamme olisi leveät hartiat. Tällä hetkellä ulkomaanvientimme koostuu lähinnä raaka-aineista ja välituotteista. Saadaksemme enemmän irti ulkomaankaupasta ja viennistä meidän pitäisi Ruotsin tapaan laatia kansallinen kokonaisstrategia ulkomaankauppaa ja kilpailukykyä varten ja ulkomaisten investointien houkuttelemiseksi Suomeen. Sen pitäisi sisältää selkeät tavoitteet ja aikataulu, johon mennessä tavoitteet on saavutettava. Toiseksi, meidän tulee jatkaa panostuksia tieteeseen, kehitykseen ja innovaatioihin, jotta saamme nostettua viennin jalostusarvoa, eli meidän pitäisi bulkkitavaran sijaan viedä ulkomaille korkeaan osaamiseen perustuvia tuotteita. Korkean jalostusarvon maat kilpailevat laadulla ja osaamisella, eivät alhaisilla hinnoilla tai matalilla palkoilla. Samalla suurempi osa tuloista jää maahan palkkojen, verotulojen ja voittojen muodossa. Kolmanneksi, meidän pitäisi panostaa enemmän palveluihin ja aineettomaan omaisuuteen, sillä ne eivät ole yhtä suhdanneherkkiä ja riippuvaisia toimitusketjuista.

Arvoisa puhemies! Velkajarrua koskeva keskustelu jatkuu, ja se tulee jatkumaan edelleenkin. RKP:lle on selvää, että Suomen tulevaisuutta ei voi rakentaa pelkästään sopeuttamistoimien varaan. Maamme tarvitsee uudistuksia, joita myös tämä hallitus on tehnyt, joilla työnteosta, työllistämisestä ja yrittäjyydestä tulee kannattavaa ja jotka samalla antavat ihmisille toivoa paremmasta tulevaisuudesta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Tack, kiitos. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

14.50 **Sari Tanus kd** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtioneuvoston selonteko kuvaa selkeästi sitä taloustilannetta, jossa Suomi on viime vuosina ollut. Julkisen talouden alijäämä ja velkaantuminen olivat kasvussa jo ennen viime vuosien kriisejä, mutta pandemia, Venäjän hyökkäyssota, korkojen nopea nousu, rakentamisen syvä kriisi, viennin vaikeudet sekä heikko kansainvälinen kysyntä ovat entisestään pahentaneet tilannetta. Nollakorkojen aika näyttää olevan takana, ja jokaisen velkaeuron korkomenot ovat pois tulevaisuuden mahdollisuuksista, pois koulutuksesta, pois sosiaali- ja terveyspalveluista, pois turvallisuudesta sekä välttämättömistä investoinneista. Julkisen talouden tasapainottaminen ei ole mielipidekysymys eikä ideologinen valinta vaan välttämättömyys. Emme voi rakentaa hyvinvointia velaksi lastemme ja lastenlastemme kustannuksella.

Arvoisa puhemies! Suomen julkinen talous on ajautunut tilanteeseen, jossa pitkään jatkuneen velkaantumisen seurauksena alijäämä ylittää EU:n rajat. Suomi on EU:n liiallisen alijäämän menettelyssä, mikä edellyttää uskottavia toimia velkaantumisen hillitsemiseksi ja alijäämän pienentämiseksi. Selonteon viesti on selvä: julkisen talouden suunta on käännettävä kestävälle uralle, ja tämä edellyttää sekä sopeutustoimia että talouskasvua tukevia ratkaisuja. Hallitus on tehnyt merkittäviä päätöksiä tämän tavoitteen saavuttamiseksi. Julkista taloutta on sopeutettu useiden miljardien kokonaisuudella: menojen kasvua on hillitty, rakenteita uudistettu ja vaikeitakin päätöksiä tehty. Pelkillä leikkauksilla tilannetta ei korjata, vaan rinnalle tarvitaan kasvua ja rakenteellisia uudistuksia. Hallitus on vahvistanut työnteon kannustimia, uudistanut työmarkkinoita ja parantanut yritysten toimintaedellytyksiä. Yritysten hallinnollista taakkaa on pyritty keventämään ja investointiympäristöä vahvistamaan. Lisäksi tutkimukseen, kehitykseen ja innovaatioihin on panostettu. Myös investoinnit infrastruktuuriin, liikenneverkkoihin, huoltovarmuuteen ja turvallisuuteen ovat merkittäviä. Turvallinen ja vakaa toimintaympäristö on keskeinen edellytys talouskasvulle ja Suomen kilpailukyvylle.

Arvoisa puhemies! Voimme nyt todeta, että suunta on kääntymässä ja toimet alkavat näkyä talouden kehityksessä. Vaikka julkisessa keskustelussa ovat korostuneet talouden ongelmat, on tärkeää nähdä myös ne myönteiset signaalit ja valonpilkahdukset, joita taloudessa on havaittavissa. Bruttokansantuote on kääntymässä kasvuun, ja kasvun ennustetaan vahvistuvan tulevina vuosina. Kasvu on vielä maltillista, mutta suunta on oikea. Myös yksityinen kulutus elpyy, ja inflaation hidastuminen helpottaa kotitalouksien arkea. Hintojen nousun hidastuminen ja korkotason vakaantuminen lisäävät luottamusta tulevaisuuteen. Rakennusalalla tilanne on edelleen vaikea, mutta merkkejä suunnan kääntymisestä on nähtävissä. Investoinneissa alkaa näkyä piristymistä, ja teollisuuden näkymät ovat monin paikoin vahvistuneet. Erityisesti puolustusteollisuus, energiateknologia ja puhtaan siirtymän investoinnit tarjoavat uusia kasvun mahdollisuuksia. Myös vientiteollisuudessa on myönteisiä signaaleja. Suomalainen

osaaminen kiinnostaa edelleen maailmalla. Metsäteollisuus, teknologiateollisuus ja meriteollisuus ovat esimerkkejä aloista, joilla Suomella on vahvaa kilpailukykyä myös tulevaisuudessa.

Arvoisa puhemies! Kristillisdemokraateille on tärkeää, että perheet pärjäävät, lapsilla ja nuorilla on turvallinen kasvuympäristö ja ikäihmiset saavat tarvitsemansa hoivan. Talouspolitiikan onnistumista ei mitata vain kasvuluvuilla, vaan myös sillä, kokevatko ihmiset yhteiskunnan turvalliseksi, oikeudenmukaiseksi ja toiveikkaaksi. Tämän eteen teemme työtä.

Selonteon keskeinen viesti on: Suomi on tällä hetkellä oikealla uralla liiallisen alijäämän korjaamisessa. Lähivuosiin liittyy edelleen riskejä, ja kehityksen jatkuminen edellyttää johdonmukaisia toimia. Tähän työhön meidän on yhdessä sitouduttava. Suomen mahdollisuudet ovat edelleen vahvat. Meillä on koulutettu väestö, korkea osaaminen, vahvat instituutiot ja kyky uudistua. Historiamme osoittaa, että vaikeistakin ajoista noustaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Harkimo, olkaa hyvä.

14.55 **Harry Harkimo liik** (ryhmäpuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On oikeastaan sama asia, puhummeko sovitusta velkajarrusta vai puhummeko EU:n velkasääntöjen noudattamisesta, kuten tässä selonteossa. Tärkeintä on saada tämä velkaralli loppumaan, ja se on Suomen ja suomalaisten asia. Ei sitä velkajarru tee eikä EU, vaan meidän se on tehtävä: Meidän on tehtävä pitkän tähtäimen suunnitelma siitä, missä Suomi haluaa olla 15 vuoden päästä. Meidän on tehtävä nyt ne päätökset, jotka Suomi tarvitsee, ja Suomi tarvitsee toimitusjohtajan.

Yrittäjä haluaa jättää yrityksensä seuraavalle sukupolvelle aina paremmassa kunnossa, ja siitä tässä on kyse. On häpeällistä jättää Suomi tässä kunnossa seuraaville sukupolville. Olen aivan varma siitä, että tällä nykyisellä ”soutaa ja huopaa” -mallilla neljän vuoden välein ei tule mitään muutosta parempaan. Puhutaan yleisestä sitoutumisesta julkisen talouden tervehdyttämiseen, mutta ei kerrota, miten se tehdään. On turha mennä Iranin ja muiden kriisien taakse. Ne vaikuttavat myös muihin, mutta kaikki muut selviävät paremmin kuin me.

Pistää kysymään, miksi hallitus jätti hommansa kesken jo nyt. Seuraavan puolentoista vuoden aikana ei tule muuta kuin yli 20 miljardia euroa lisää syömävelkaa. Suomi tarvitsee aivan erilaista johtamista kuin nyt on nähty. Suomen pitää pitää puolensa. Suomen pitää vetää kunnolla kotiinpäin, kun se paikka on.

Arvoisa puhemies! Otetaan muutama esimerkki, kun olisi pitänyt vetää rohkeasti kotiinpäin:

Helsingin kaupunki on väkisin tilaamassa raitiovaunut Sveitsistä, vaikka olisi voinut valita aiemman valmistajan ja työllistää satoja Kainuussa. Nyt Kajaanin tehtaalta on päinvastoin 200 työntekijää saamassa potkut.

UPM-Kymmenelle maksetaan kymmenien miljoonien yritystuet vuodessa, vaikka pörssiyhtiö tekee satojen miljoonien voitot vuodessa. Samoin varustamoja tuetaan kymmenillä miljoonilla, ja sitten ne myyvät alennuslippuja matkustajille, jotka rahtaavat halpaa, verotonta alkoholia Suomeen. Samat rahat pitäisi panostaa kotimaiseen kaivosteollisuuteen, kun nyt ruotsalaiset ja kanadalaiset kaivavat arvokkaat mineraalit

maaperästämme ja tekevät satojen miljoonien eurojen voitot ja maksavat minimaaliset verot Suomeen.

Suomen talous pitää saada kestävään kasvuun. Terve kasvu syntyy vain yrittäjistä ja yrityksistä, ja niitä pitää tukea kannustavilla veroratkaisuilla. Kasvu vaatii aivan uutta otetta ja asennetta niin poliittisilta päättäjiltä kuin yrityksien johdolta ja omistajilta. Ongelmia meillä on riittävästi. Nyt tarvitaan tekijöitä ja ratkaisuja. Suomi tarvitsee uusia menestystarinoita. Suomelta puuttuvat niin aito omistajuus kuin toimitusjohtaja.

Arvoisa puhemies, ärade talman! Meidän on saatava talous pysyvään kasvuun. On tehtävä valintoja ja keskitettävä voimavaroja esimerkiksi tekoälyyn, digitaalisuuteen ja kaivos- ja puolustusteollisuuteen. Olemme esittäneet laajan ohjelman talouskasvun puolesta, eli kyllä niitä keinoja on, kun ne vain otetaan käyttöön.

Eläkeyhtiöiden sijoituksia pitäisi merkittävästi enemmän sijoittaa kotimaisiin kasvuyrityksiin. Vain viidesosa eläkeyhtiöiden varoista on sijoitettu Suomeen. Se on aivan liian vähän. Kaksisataa miljardia euroa eläkevaroja on sijoitettu ulkomaille.

Suomen julkinen talous on velkakriisissä. Suomen julkisen talouden osuus bruttokansantuotteesta on 60 prosenttia, kun se esimerkiksi Ruotsissa on alle 50 prosenttia. Yritykset pitää saada kasvuun, investoimaan ja palkkaamaan lisää ihmisiä töihin paremmalla palkalla. Ihmisten pitää tulla toimeen paremmin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Sitten vastauspuheenvuoro, pääministeri, viisi minuuttia, olkaa hyvä.

15.00 **Pääministeri Petteri Orpo:** Arvoisa puhemies, hyvät kollegat! Ensinnäkin aloitetaan taas siitä, miksi tätä kaikkea tehdään, miksi taloutta sopeutetaan, miksi se on niin tärkeää, että sitoudutaan Euroopan menokehykseen. Se on siksi, että vain sillä, että julkinen talous pidetään terveellä pohjalla, me pystytään takaamaan suomalainen hyvinvointi. Ainoastaan terveellä julkisella taloudella pystytään huolehtimaan heikommista ja pystytään pitämään yllä ne kaikkein tärkeimmät asiat yhteiskunnassa, kuten koulutus, perheiden palvelut, sosiaali- ja terveyspalvelut, vanhusten palvelut — ei mitenkään muuten. Mutta se tarvitsee rinnalleen dynaamisen, menestyvän yksityisen talouden, ja näitä molempia hallitus on tehnyt ja tekee.

On väärin sanoa, että me oltaisiin lopetettu työ. Ei todellakaan. Kymmenen miljardin urakka, jota me teemme, on historiallista kokoluokkaa, ja me viemme sen maaliin. Me emme lopettaneet ensi vuodellekaan, vaan seuraavassa budjetissa on miljardin luokassa lisää sopeutustoimia, jotka ovat välttämättömiä.

Se, että lähes kaikki puolueet ovat sitoutuneet velkajarruun, tarkoittaa sitä, että työ tulee jatkumaan ensi kaudella. Mielestäni sen keskustelun aika, mitä ensi kaudella tehdään, on nyt tästä eteenpäin syksyn aikana, vaalien alla, jolloin puolueet tulevat esittelemään omia vaihtoehtojaan. Nyt puhutaan vielä tästä kaudesta, siitä, missä nyt ollaan, ja siihen jään edelleenkin kaipaamaan SDP:n vaihtoehtoa. Vasemmistoliitolla selkeä vaihtoehto näyttää olevan, mutta SDP:n vaihtoehto huutaa poissaolollaan.

Täällä olen parin vuoden ajan kuunnellut sitä, että hallituksen talouspolitiikka on syynä siihen, että Suomen talous ei kasva. Siihen ei siis ole vaikuttanut kansainvälinen tilanne, sodat, eivätkä siihen kuulemma ole vaikuttaneet edellisen hallituksen teot. Eikö siinä ole kääntäen, että nyt kun talous on kääntynyt kasvuun, niin silloin se on hallituksen talouspolitiikan ansiota? Kerran näillä ulkoisilla tekijöillä ei ole merkitystä meidän

talouslukuihin, eikä edellisen hallituksen perinnöllä, niin se on silloin hallituksen ansiota. Olen tyytyväinen tästä huomiosta. [Naurua oikealta]

Ja kuulkaa, kun se talous nyt kasvaa, ja sanon tämän ennen kaikkea suomalaisille, koska oppositio ei sitä kuitenkaan usko: toivoa on. Olen puhunut siitä täällä kolme vuotta, että kun me teemme oikeita asioita kilpailukyvyn parantamiseksi, työmarkkinoiden uudistamiseksi, työn verotuksen keventämiseksi, luvituksen nopeuttamiseksi, byrokratian purkamiseksi, tutkimukseen ja innovaatioihin panostamiseksi, niin tämä kääntyy. Ja kun minä olen kulkenut eri puolilla Suomea siellä teidän vaalipiireissänne, niin siellä on positiivinen tunnelma ollut jo pitkään. Yrittäjät ovat sanoneet, että nyt investoidaan, tämä on kääntymässä parempaan. Täällä on vähän naureskeltukin sille. Siinä käy vähän niin kuin Lintilälle Sipilän hallituksen aikana, joka näki, että talous kasvaa. Haluaisin kuulla ennusteen nyt tällä hetkellä, mutta puheenvuorosta se ei kyllä kuulunut.

Teollisuustuotanto on vuoden 2008 tason ylittänyt ensimmäisen kerran. Kuluttajat ovat lähteneet liikkeelle. Se näkyy pankkien luottokorttitiedoista, maksukorttitiedoista. Työllisyys: Pitkäaikaistyöttömyys taittuu nyt. Ollaan iloisia siitä. Se on mahtava uutinen, että kesän aikana odotetaan, että käänne tapahtuu jopa pitkäaikaistyöttömien määrässä. Tämä antaa toivoa. [Aki Lindén: Jo oli aikakin!] — Nimenomaan, jo oli aikakin. — Ja voi, kun se käänne olisi tullut nopeammin, mutta kun tosiasia on se, että se on johtunut ennen kaikkea ulkoisista tekijöistä, siitä, että meidän toimintaympäristö on ollut niin epävakaa, yhdistettynä siihen, että ne meidän hallituksen tekemät uudistukset alkavat puremaan pikkuhiljaa. Mutta nyt se alkaa näkymään, ja minä iloitsen siitä. Minä iloitsen jokaisesta isästä ja äidistä, joka pääsee töihin, jokaisesta nuoresta, joka saa ensimmäisen työpaikan — toivottavasti mahdollisimman moni saa kesätyöpaikan — ja yrittäjästä, joka näkee, että nyt taas menevät kaupaksi minun palveluni ja tuotteeni. Tätä meidän pitää tukea. Jos te kaikki olette sitä mieltä ja olemme sitä mieltä, niin puhutaan tästä. Puhutaan yhdessä Suomi kasvuun.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustajat voivat pyytää minuutin vastauspuheenvuoroja painamalla V-painiketta ja nousemalla seisomaan. — Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

15.04 **Ville Valkonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yhteiset, jaetut tavoitteet velkaantumisen taittamisesta ovat erinomainen, historiallinen asia, mutta on selvää, että keinoista meillä on suuret erimielisyydet tässä salissa. Kokoomus lähtee siitä, että meidän pitää tulevaisuudessakin uskaltaa pienentää toissijaisia menoja.

Mutta kun katsotaan pääoppositiopuolue SDP:n vaihtoehtoa, niin alkaa veronmaksajaa hirvittämään. Teidän vaihtoehtobudjeteistanne löytyy muun muassa se, että yrittäjien osinkoveroa pitää kiristää, perintö- ja lahjaveroa pitää kiristää, rahoitustoiminnan verotusta pitää kiristää, työkoneiden verotusta pitää kiristää, metsätalouden verotusta pitää kiristää, ja kaiken huippuna on suomalaisille maastapoistumisvero rajalla. Sitten kun teidän kenttäväeltänne kysyttiin, niin ympäristöveroja pitää kiristää, liikenneverotusta pitää kiristää, arvonlisäveroja pitää kiristää ja työn verotusta pitää kiristää. Sen jälkeen tulee menotarkastelua. Kyllä tällä loppuisi kaikki liike Suomesta, jos nämä listat laitetaan toimeen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vähämäki, olkaa hyvä.

15.06 **Ville Vähämäki ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, kunnioitettu puhemies! ”Puhutaan yhdessä Suomi kasvuun” — se oli innostava viesti. Alkuvuoden kansantalouden kasvuluvut ovat olleet todella hyviä, 0,9 ensimmäisellä neljänneksellä, ja kasvu lähti oikeastaan viime vuoden viimeisellä neljänneksellä käyntiin. Vaihtotase on kasvanut huomattavasti, vientiluvut ovat hyviä, teollisuus saa uusia tilauksia, teollisuustuotanto on ennätyslukemissa vuoden 2008 jälkeen, teollisuuden liikevaihdot kasvavat.

Kulutus ja kauppa ja palvelut vetävät tosi hyvin. Tällä hetkellä kaupan liikevaihto kasvaa sekä palveluitten liikevaihdot totta kai siinä samalla myöskin.

Investointeja tehdään, ja tulevaa kasvua on myöskin tulossa. Edullinen vähäpäästöinen sähkö houkuttaa ulkomaisia investointeja.

Osaamistiedot ovat hyviä. Meillä valmistuu yliopistoista hyvin väkeä, ja hankeputki näitten investointien osalta on todella hyvä.

Laaja-alaista kasvua tuotannon, viennin, teollisuuden, kaupan, palveluitten, investointien ja matkailun osalta — hyvä tästä tulee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kaarisalo, olkaa hyvä. [Perussuomalaisten ryhmästä: Nyt positiivista viestiä!]

15.07 **Riitta Kaarisalo sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Pääministeri Orpo, te olette koko kautenne perustellut tätä Suomen onnetonta tilaa pelkästään edellisen hallituksen toimilla, maailmanpoliittisella tilanteella ja heikolla suhdanteella. Te olette jotenkin täysin sokea sille tosiasialle, että te olette omalla toiminnallanne myös vaikuttanut hyvin merkittävästi paitsi romuttamalla tätä yleistä luottamusta myös sitten heikentämällä merkittävällä tavalla tätä yksityistä kulutuskysyntää, mikä on aivan keskeinen kasvun tekijä. Kyllä tässä hienoinen ristiriita on myös suhteessa siihen, että jos mikään tästä kurjuudesta ei ole ollut teidän syytänne tai teidän vastuullanne, niin nyt sitten kaikki nämä positiiviset merkit olisivat nimenomaan teidän ansiotanne.

Pääasia on se, että nyt vihdoin ja viimein tämä suunta olisi tietyssä mielessä helpottamassa, mutta on hyvin vaikea ymmärtää, miksi te perustelette kasvutoimina sellaisia veroratkaisuja, jotka nimenomaan asiantuntijoiden näkökulmasta eivät kasvua tuo. [Juho Eerola: Väärin sammutettu!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lintilä, olkaa hyvä.

15.08 **Mika Lintilä kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totta kai kaikkien tulee olla erittäin tyytyväisiä siitä, että talous kääntyy kasvuun. Se on ihan selkeä asia, eikä sitä tule kenenkään epäillä, etteikö siitä oltaisi tyytyväisiä.

Pääministeri kysyi, mitä veikkaan. Veikkaan, että mennään yli yhden, mutta valitettavasti en näe pitkässä janassa sitä erittäin voimakasta kasvua, mitä me tarvittaisiin — varmaan yli kahden prosentin kasvua.

Kyllähän tästä selonteosta alijäämämenettelystä ja sen toimista vähän jäi sellainen tunnelma tilannekuvauksesta ja -raportista, mitä on tapahtunut, eli selkeätä tiekarttaa siitä, millä tämä alijäämä hoidetaan, tässä ei tullut. Olen kyllä huolestunut nyt tästä vuoden pätkästä, joka on ennen seuraavia vaaleja. Jos ja valitettavasti kun tällä hetkellä näyttää sille, että meille tulee se 2,7 miljardia välittömästi vaalien jälkeen, niin kuinka se

valmistautuminen siihen — keitä siellä sitten onkaan — voidaan tehdä? [Puhemies koputtaa] Tätä olisi varmaan hyvä ja syytä pohtia hallituksen ja ehkä jopa oppositiopuolueitten yhdessäkin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mari Holopainen, olkaa hyvä.

15.09 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Omassa puheenvuorossani kylläkin nostin esiin, että nämä talouspolitiikan epäonnistumiset eivät johdu ainoastaan hallituksesta, vaan myös Hormuzinsalmesta ja Venäjän aloittamasta sodasta ja niin edespäin. Mutta sitten kun täällä on kuultu näitä myönteisiä signaaleja talouden kehityksestä, niin ne ovatkin hallituspuolueiden näkökulmasta ainoastaan hallituksen ansiota. Näin on kuultu täällä istuntosalissa. [Ben Zyskowiczin välihuuto] Tässä on melkoinen ristiriita. Ei tämä ole pelkästään viestinnällinen kysymys, vaan tämä hämärtää sen talouspolitiikan toimivuuden ja arvioinnin, kun hallitus ei pysty myöntämään eikä arvioimaan, mitkä päätökset toimivat ja mitkä eivät. Tämä on oikeasti vakava paikka. Jos vain sohlataan ja sitten selitellään ja valitaan sieltä mieleiset selitykset, niin ei Suomella ole toimivia keinoja käytössä parhaalla mahdollisella tavalla. Meidän täytyy tiedostaa, että tuottavuuden kasvu on ollut todella heikkoa jo pitkään ja on aivan keskeistä investoida [Puhemies koputtaa] koulutukseen, tutkimukseen ja esimerkiksi korkeakoulutusasteen nostamiseen ilman, [Puhemies koputtaa] että korkeakoulutuksesta tehdään maksullista Suomessa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

15.11 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On hienoa, että taloudessa näkyy myönteisiä merkkejä, ja sopii toivoa, että kehitys jatkuu ja heijastuu myös työttömyyslukuihin ja julkiseen talouteen ja ennen kaikkea pienituloisten suomalaisten arkeen.

Arvoisa puhemies! Suomalaiset eivät sulata sitä, että samaan aikaan, kun pienituloisilta ja julkisista sosiaali- ja terveyspalveluista leikataan, annetaan miljardiluokan yhteisöveroale. Ihmiset eivät ymmärrä, miten siihen nyt yhtäkkiä sitten löytyykin rahaa, kun rahan piti olla loppu. Jos yhteisöveroa ei annettaisi, Suomi ei varmaankaan poikkeaisi korjaavalta nettomenopolulta vuonna 2027, ja sen voi ehkä noista luvuista päätellä.

Mutta, pääministeri Orpo, haluan kysyä teiltä: eikö tässä tilanteessa olisi aika luopua yhteisöveron alennuksesta? Pidän erikoisena, että sitä kritisoidaan hyvin voimakkaasti niin täällä salissa kuin myös julkisuudessa ja asiantuntijoiden taholta, mutta silti siitä pidetään kiinni. Edes tässä salissa hallituksen kansanedustajat eivät sitä puolusta, [Puhemies koputtaa] vaan asian ympärillä vallitsee ikään kuin hiljaisuus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Ledamot Wickström, varsågod.

15.12 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies, ärade talman! Ensinnäkin tämä selonteko osoittaa sen, kuinka tärkeää oli se, että me saatiin velkajarrusopu laajasti, parlamentaarisesti tähän maahan. Se ei ollut vain sen takia, että se on osoitus kaikille siitä, että tulevallakin kaudella täytyy edistää hyvin tiukkaa talouspolitiikkaa, mutta myöskin, mitä tulee vaikka meidän luottoluokitukseen, on aivan

välttämätöntä saada viesti sieltä, että me laajasti, parlamentaarisesti ollaan otettu vakavissamme tämä taloustilanne.

Mutta pakko on sanoa myöskin se, että selkeästi on nyt nähtävissä positiivista viritystä liittyen talouteemme. Kävin itse esimerkiksi viimeksi eilen Hangon satamassa, ja siellä tuli hyvin vahvasti esiin se, miten tilaukset ovat lähteneet kasvuun, ja on ollut hienoa myöskin nähdä se, että EU-maista meillä on ollut vahvinta kasvua.

Mitä tulee tähän yhteisöveroon, niin pakko tässä on sen verran vastata edelliseen puheenvuoroon, että se tehtiin tilanteessa, jossa oli orastava kauppasota viime vuonna. Eli tämä on hyvä osoitus siitä, millä tavalla tämä maailmanpolitiikka on myöskin johtanut siihen, että on jouduttu tekemään päätöksiä, millä on haluttu huolehtia siitä, että kasvua saadaan, mutta aina ei ole ollut se yksinkertaisinkaan tilanne, [Puhemies koputtaa] joten tämä maailmanpolitiikka on vahvasti vaikuttanut myöskin siihen päätökseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Tanus, olkaa hyvä.

15.13 **Sari Tanus kd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitokset ministereille hyvistä puheenvuoroista. Niin kuin tuossa aiemmin puheessa sanoin, meille on erittäin tärkeätä, että meillä Suomessa perheet pärjäävät ja lapsilla ja nuorilla on turvallinen kasvu- ja oppimisympäristö, ja toisaalta, että ikäihmiset saavat oikea-aikaisesti sen hoidon ja hoivan, mitä he tarvitsevat. On tärkeätä, että heikoimmista pidetään huolta, samaten kuin että myös yritykset pärjäävät ja niille luodaan kasvuedellytyksiä. Tätä ajatellen on selvää, että julkisen talouden tasapainottaminen on todella välttämättömyys. Se ei ole vain mielipidekysymys.

Kun me katsotaan meidän taloustilannetta, niin entistä suurempi osa meidän euroista kuluu korkoihin. Julkisen velan korot ovat valtavat, ja ne kasvavat edelleenkin. Olisinkin kysynyt ministeriltä, pyytänyt vielä avaamaan tätä korkotilannetta: kuinka suuri osuus meidän rahoistamme tällä hetkellä menee korkoihin, ja miten se on jatkossa, koska nämä korkoeurot ovat kaikki poissa tärkeistä palveluista?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

15.14 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ajattelin käyttää aika inhorealistisen puheenvuoron tässä, mutta ennen sitä spekuloin itsekin: Spekuloimalla ja luomalla visioita ja tekemällä laskennallisia arvioita meillä on kaikilla valoisa tulevaisuus edessä. Viiden seuraavan vuoden aikana kahden prosentin kasvu ja siitä 40 prosentin bruttoveroaste hoitaisi koko tämän kymmenen miljardin vajeen tällä tavalla pois.

Mutta jos joku täällä väittää, että valtion 92 miljardin budjetista voi pelkästään menoja leikkaamalla ihan momentti- ja lukutasolla poistaa kymmenen miljardia euroa, niin uskallan väittää, että siellä kolmasosa valtion budjetista on sellaisia, joita ei edes niin kuin juridisesti voi leikata, kuten korkomenoja, kuten EU:n jäsenmaksuja, kuten 11 miljardin eläkemenoja, kuten seitsemän miljardin puolustusmenoja. Meille jää sinne noin 60 miljardia, jotka ovat jossain määrin harkinnanvaraisia, ja otapa siitä kymmenen miljardia pois, niin eduskunnastakin lähtisi joka kuudes kansanedustaja kävelemään, ja myös muusta henkilökunnasta. Eli ollaan realisteja. [Puhemies koputtaa] Pelkillä valtion menojen leikkauksilla tätä ei voida hoitaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

15.16 **Hannu Hoskonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Nyt pitää vihdoin Suomessa havahtua siihen tosiasiaan. Pääministeri sanoi aivan oikein, että kasvu on alkanut, mutta mikä siellä on takana, että me ollaan siellä syvässä suossa edelleen? Iso totuus on se, että tällä hetkellä lähes 60 prosenttia meidän bkt:stä menee julkisiin menoihin. Se on aivan valtavan liian paljon. Meidän on purettava valtionhallinnon byrokratian valtava määrä. Lupien saanti erilaisille yrityksille ja hankkeisiin on kiven alla. Eihän se näin voi olla, että se verovirta, mikä tulisi valtioon ja kuntiin päin ja kauppoihin asiakkaiden kautta, on kokonaan estetty tällä valtavalla byrokratialla. Moni yrittäjä sanoo tänä päivänä, että ei kannata enää lähteä tappelemaan, kun on keski-iän ylittänyt, kun voi kestää esimerkiksi turvesuon luvan hankkiminen 16 vuotta. Ei siinä nelikymppinen mies enää lähde yrittämään, kun siinä kuule kerkeää eläkeikä tai kuolema tulla vastaan ennen. Arvoisa pääministeri, jos me halutaan tämä maa kuntoon, niin meidän on purettava byrokratiaa ja tällaisia valtavia virastoja ei pidä enää lisätä. Niistä pitää puolet heittää pois ja antaa yrittäjille ja ihmisille mahdollisuus tehdä töitä. Siitä se lähtee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

15.17 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Liiallinen alijäämä, talouden velkataakka — sen lisäksi meillä Suomessa kertyy pahoinvointia, joka jättää kauaskantoiset jäljet. Suomi on yhä EU:n korkeimman työttömyyden maa, ja pitkäaikaistyöttömyyden määrä lähentelee 1990-luvun laman aikaa.

Samaan aikaan kuntien mahdollisuus hoitaa työttömyyttä on heikennyt. TE-uudistuksen lisälasku kunnille on ylittänyt valtion tarjoaman kompensaation 300—400 miljoonalla. Työttömyyden kasvavat sakkomaksut syövät resursseja työllisyystoimista tällä hetkellä, kuten työllisyyskoulutuksista ja palkkatuesta. TEMin mukaan maksettu palkkatuki on tippunut lähes puoleen vuodesta 23 vuoteen 25 verrattuna, ja samaan aikaan meillä on kuitenkin työttömyys kasvanut ja niitä toimia olisi tarvittu entistä kipeämmin. Kuntien mahdollisuuksia työllisyystoimiin pitäisi nyt vahvistaa, ja ehdotankin teille, että palkkatuetun työn pitäisi katkaista nämä sakkomaksut, kuten aikaisemmin. [Puhemies koputtaa] Tähän tarvitaan muutos, ja ylipäätään tällaisessa suhdanteessa näitä sakkomaksuja pitäisi keventää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jokelainen, olkaa hyvä.

15.18 **Jessi Jokelainen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosiaan merkille pantavaa, että hallitus esittää yhteisöveron alentamista liki miljardilla eurolla, mutta tuota seikkaa ei mainita tässä selonteossa lainkaan, kuten ei myöskään täältä oikeasta siivestä kuulu juuri puolustavia puheenvuoroja.

Hallituspuolueet kokoomus ja perussuomalaiset ovat kolme vuotta sitten päässeet käyttämään tämän maan ylintä valtaa nimenomaan vetoamalla huoleen valtionvelan määrästä, ja nyt tuota velkaa ollaankin valmiita kasvattamaan tietoisesti heikentämällä tulopuolta. Meillä ei ole toistaiseksi minkäänlaista pitävää näyttöä siitä, että heikossa markkinassa yhteisöveron alennuksella rahoitettaisiin investointeja ja täten itserahoittavuus toteutuisi. VM:n uuden arvion mukaan itserahoittavuusaste olisi

parhaimmillaankin 46 prosenttia, mikä tekee tästä esityksestä tässä taloustilanteessa aivan järjettömän.

Meillä on valtava määrä tutkimustietoa siitä, että kaikista varakkaimpien ihmisten rahoittaminen ei niin sanotusti valu alaspäin vaan kasvuvaikutukset jäävät heikoiksi. Sen sijaan pieni- ja keskituloisten kulutus näkyy suoraan talouskasvussa, mutta tuonkin potentiaalin olette leikanneet jättimäisillä sosiaaliturvaleikkauksilla ja Euroopan kehnoimmalla työllisyyspolitiikalla. Hallitus siis siirtelee rahaa köyhiltä rikkaiden taskuihin ja väittää tätä vastuulliseksi talouspolitiikaksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitanen, olkaa hyvä.

15.19 **Pia Viitanen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyllä se suuri uutinen tässä keskustelussa taitaa olla se, että nyt sitten hallitus itse ensimmäisenä rikkoo yhteisiä sääntöjä tästä velkaantumisen jarruttamisesta. Nimittäin täällä valtiovarainministeriön oma arvio on, että hallitus jättää seuraavalle hallitukselle perintönä 2,7 miljardin sopeutustarpeen heti vuodelle 28. Eli siis sama hallitus, joka saarnaa muille, on itse kasvattamassa nyt tätä velkavuorta ja jättämässä sen sitten ikävänä perintönä tuleville hallituksille.

Puhemies! Samaan aikaan te olette nyt pahentaneet tätä tilannetta tällä mainitulla yhteisöveron kevennyksellä. Nythän valtiovarainministeriön omassa lakiesityksessäkin jo todetaan, että tämän yhteisöveron kevennyksen aiemmin arvioidut myönteiset vaikutukset ovat huomattavasti pienempiä ja epävarmoja, joten nyt olisi varmasti aika tämä peruuttaa.

Arvoisa hallitus, te olette ihan valtavasti käyttäneet energiaa opposition ja SDP:n haukkumiseen. Käyttäkää edes puolet siitä tämän velkaantumisen taittamiseen, niin ehkä meillä olisi parempi tilanne.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Zyskowicz, olkaa hyvä.

15.21 **Ben Zyskowicz kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Sosiaalidemokraattien keinoja sopeuttaa julkista taloutta on odotettu. Puheenjohtaja Lindtman piti eilen puoluekokouksessa linjapuheen, ja siinä hän kertoi, mistä demarit leikkaisivat: kuulemma epäluottamuksesta ja vastakkainasettelusta. [Naurua] Tämä on tietysti hienoa retoriikkaa, mutta asiallisesti ottaen täyttä höpöhöpöpuhetta. Minäpä kysyn edustaja Lindtmanilta, kuinka uskottavaa olisi, jos kokoomus esimerkiksi kertoisi, että se leikkaisi sosialismista, haihattelusta, unelmahötöstä, linjattomuudesta, vaalitavoitteiden piilottamisesta ja vastaavista. Eihän tuo Lindtmanin linjapuhe vastannut odotuksiin tosiasiassa lainkaan.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Riipi, olkaa hyvä.

15.22 **Mika Riipi kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On jotenkin kuvaavaa, että hallitus nyt tuo tämän selonteon liiallisesta alijäämästä koulujen päättäjäisviikolla. Sehän on todistuksenantoaikaa, ja kyllähän tämä nyt näyttää vähän niin kuin todistukselta kolmen vuoden talouspolitiikasta. Nyt kun keskustelua kuuntelee, niin tämä kuulostaa siltä, että hallitus nyt vähän koittaa, kun kasvua on onneksi liikkeellä, ruinata sitä armovitosta, kun se nelonen olisi kyllä se oikea arvosana.

Hyvä esimerkki tästä poukkoilevasta talouspolitiikasta on nyt tämä kaivosvero. Tänään saimme kuulla Sodankylässä, että Boliden laittaa kahden miljardin euron investoinnit jäihin tämän kaivosveropäätöksen vuoksi ja 2034 satoja, satoja ihmisiä jää työttömäksi. Eikö nyt olisi kuitenkin vielä aika tämä vuosi tehdä töitä ja korjata se kaivosveropäätös? Mitä mieltä olette, arvoisa valtiovarainministeri?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Jari Koskela, olkaa hyvä.

15.23 **Jari Koskela ps** (vastauspuheenvuoro): Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Me tiedämme, että Suomen ongelma ei ole se, että suomalaisia verotettaisiin liian vähän. Ongelma on se, että julkiset menot ovat kasvaneet liian suuriksi suhteessa tuloihin, ja valitettavasti myöskin talouskasvu on ollut liian heikkoa, kuten tiedämme. Siksi vasemmisto-opposition esittämä veronkorotusten tie ei tule ratkaisemaan tätä ongelmaa. Jos työnteosta, yrittämisestä ja investoinneista tehdään entistä vähemmän kannattavaa, emme vahvista julkista taloutta vaan heikennämme sitä.

Siis tarvitsemme lisää työtä, yrityksiä, vientiä ja kasvua. Tämä hallitus on tehnyt näitä työmarkkinauudistuksia, poistanut kannustinloukkuja, ja julkisen sektorin tehostamista on tehty kaiken aikaa, jolloin Suomen talous saadaan vahvemmalle pohjalle. Näistä toimista on tullut kiitosta meille IMF:ltä, OECD:stä ja myöskin luottoluokittajilta. Kiitoksia siitä hallitukselle.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Minja Koskela, olkaa hyvä.

15.24 **Minja Koskela vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä selonteossa todetaan, että ”kokonaisveroasteen ollessa maailman korkeimpia julkisen talouden sopeutus häiritsee talouden kehitystä vähemmän, kun se toteutetaan hillitsemällä menojen kasvua”. Olemassa olevan tiedon valossa rohkenen kyllä duubioida tätä väitettä. Lisäksi on huomattava, että muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta Suomessa valtion tuloverotus on joko keventynyt tai sitten se on pidetty ennallaan 90-luvun lopusta lähtien ja te olette entisestään heikentäneet valtion tulopuolta tavoilla, joista hyötyvät kaikkein rikkaimmat ja suuryritykset, yhtenä esimerkkinä tämä yhteisöveroale, jota ilman, jos te peruisitte sen, hallitus todennäköisemmin saisi Suomen pysymään tällä EU:n nettomenopolulla.

Sitten täällä on myös toinen lause, joka oikeastaan on kiinnostavampi, ja se on se, että ”hallitus on sopeuttanut julkista taloutta suoraan yli 6,5 miljardilla eurolla”. Jokainen laskelma, jonka minä olen nähnyt, on perustunut aiemmin lukuun neljä miljardia euroa, joten kysyn, valtiovarainministeri Purra: vakuutatteko eduskunnalle, että vaalikauden aikana tehty nettosopeutus on todella tuo kuusi ja puoli miljardia eikä neljä miljardia euroa?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Joona Räsänen, olkaa hyvä.

15.25 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kun täällä ensimmäistä kertaa käsitellään todella tätä selontekoa liittyen siihen, että olemme nyt joutuneet sinne alijäämämenettelyyn, niin minusta tämän äärellä nyt ihan meidän kaikkien kannattaa vakavoitua. Monesti voimme täällä päivänpolitiikan aiheista paljon peistä

taittaa, mutta nyt tämän asian äärellä toivoisin, että löytyisi hieman enemmän ehkä yhteistä näkemystä, johtuen siitä, että kyllä tämä julkisen talouden tilanne meillä erittäin vakava on.

Se, mikä tässä selonteossa kyllä nyt eniten ainakin itseäni harmittaa, on se, että me tiedämme jo, että niillä päätöksillä, jotka meillä tänä vuonna tässä salissa luultavasti enemmistöllä tehdään, tai teette, pahennetaan suoraan sitä vuoden 28 tilannetta. Minusta tässä tilanteessa, kun meidän julkinen talous on todella kroonisesti alijäämäinen, ei kai me nyt voida täällä jo tietäen pahentaa sitä tulevaa tilannetta, vaan kaikki keinot pitäisi käyttää sen eteen, että emme nyt ainakaan jättäisi huonompaan kuntoon tätä julkisen talouden tilannetta kuin mikä se tällä hetkellä on.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

15.26 **Arto Satonen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Niin kuin täällä on todettu, meidän taloudessa menee tällä hetkellä paljon paremmin kuin aikaisemmin. Vienti on vetänyt jo viime vuonna hyvin, ja nyt on myös kotimarkkinat saatu liikkeelle. Mutta siitä olen kyllä edustaja Räsäsen kanssa samaa mieltä, että tämä velkajarru on silti iso asia, että miten siihen pystytään vastaamaan.

Täytyy sanoa, että minäkin olen lukenut Antti Lindtmanin puheen ja ei Suomella vielä niin hyvin mene, että nyt olisi aika ruveta jarruttamaan niistä työmarkkinauudistuksista, mitä on saatu aikaan, kun on saatu asiat kääntymään oikeaan suuntaan. Jos niin tehdään, jos tuleva hallitus rupeaa ottamaan taaksepäin siitä, mitä tähän mennessä on tehty, niin silloin kuoppa kasvaa entistä suuremmaksi ja silloin joudutaan tekemään muilla sektoreilla vielä enemmän. Mielestäni sillä valitulla tiellä, missä nyt ollaan, on äärimmäisen tärkeää jatkaa, ja toivon, että siihen löytyy laaja tahto tästä salista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kosonen, olkaa hyvä.

15.27 **Hanna Kosonen kesk** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On tosi hieno asia, että sitä talouskasvua on nyt orastavasti olemassa, mutta emmehän olisi tässä liiallisen alijäämän keskustelussa, jos hallituksen omat tavoitteet olisivat toteutuneet. Valitettavasti ne eivät nyt tule toteutumaan.

Me ollaan yhteisen asian äärellä. Tämä velkajarrukeskustelu on tärkeä, mutta sekin tavallaan jo sanana tuskin juurikaan luo toivoa. Pitäisi enemmänkin puhua jostain kasvukaasusta ja niistä asioista, jotka todella veisivät toiselle uralle tämän koko meidän maan.

Sen kasvun taustalla on paljon muitakin asioita kuin se, miten pelkästään yritysverouudistukset tai tämmöiset tehdään. Esimerkiksi tällä hetkellä meidän yhteiskunnan menoista mielenterveyteen kuluu 11 miljardia euroa, ja tämä ura on kasvava sillä tavalla, että kymmenen vuoden päästä se voi olla 16 miljardia euroa. Jos esimerkiksi näihin mielenterveyshaasteisiin ei oikeasti ruveta ottamaan vakavasti toimia, [Puhemies koputtaa] nämä meidän ongelmat tulevat olemaan todella isoja tässä maassa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piisinen, olkaa hyvä.

15.29 **Jorma Piisinen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Suomi tuli vaalikauteen syvässä rakenteellisessa kriisissä. Korkotaso kolminkertaistui lyhyessä

ajassa, väestö ikääntyy, turvallisuusympäristö muuttui pysyvästi. Hallitus on joutunut tekemään vaikeita päätöksiä siksi, että välttäisimme vielä vaikeamman tilanteen pitääksemme kiinni hyvinvointivaltion olemassaolosta. Ilman hallituksen toimia tilanne olisi olennaisesti pahempi. On selvää, että hallituksen tekemät rakenteelliset uudistukset toimivat vasta talouden noususuhdanteessa, mistä onkin jo selviä merkkejä olemassa. Tällä hetkellä talouskasvumme on Eurostatin ja OECD:n kärjessä. Investointeja virtaa Suomeen, ja teollisuustuotantommekin on noussut korkeimmilleen sitten vuoden 2008. On välttämätöntä nousta EU:n liiallisen alijäämän menettelystä, ja sen me teemme vain yhdessä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

15.30 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivon todella, että työttömyys kääntyy laskuun ja työllisyys nousuun. Toivottavasti huomisessa tilastossa tulee pitkäaikaistyöttömien käänne. Tähän asti joka ikinen kuukausi edelliseen vuoteen nähden on ollut huonompi koko hallituskauden ajan. Vielä ei ole sellaista merkkiä näkynyt työttömyydessä, että voidaan sanoa, että olisi käänne tapahtunut.

Arvoisa puhemies! Nämä kovat luvut: kun tämä hallitus aloitti, vuoden 23 lopussa velkasuhde oli 76 prosenttia, noin, ja tällä hetkellä se on 88,5 prosenttia, ja menee yli 90:n. Tämä on se kova luku, joka tässä meitä nyt puhuttaa, ja tämä on tämän alijäämämenettelyn yksi isoimpia lukuja, siellä se nettomenopolku, jota meidän pitää toteuttaa. Tässä mielessä alijäämät ovat koko ajan kasvaneet. Jos katsotaan budjettitalouden menoja ja tuloja, niin alijäämät ovat suurempia kuin edellisellä kaudella. Ei tämä ole kääntynyt vielä yhtään minnekään tällä hetkellä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Päivärinta, olkaa hyvä.

15.31 **Susanne Päivärinta kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kun Suomen talous ja suomalaisten ostovoima nyt kasvavat, niin tätä opposition kritiikkiä kuunnellessa ei voi kuin kysyä, mihinkähän menettelyyn me olisimme joutuneet, jos olisimme noudattaneet sitä teidän ”valtiontalouden kehykset roskakoriin” -linjaa. Voin kertoa teille, että teidän harjoittamallanne linjalla velkaantuisimme joka vuosi neljä miljardia euroa enemmän.

Tämä SDP:n vaihtoehto, miljardiluokan veronkorotukset yrityksille, on suorastaan myrkkyä. Yhtä myrkkyä on se, että edustaja Lindtman on luvannut perua hallituksen tekemän yhteisöveron alennuksen, koska sehän heikentäisi erityisesti nuorten, heikentäisi naisten ja heikentäisi matalasti koulutettujen palkkakehitystä.

Ja kun te ette kuitenkaan usko minua ettekä usko hallitusta, niin uskokaa nyt edes Helsingin yliopiston vanhempaa yliopistonlehtoria Juha Tervalaa, jonka mukaan merkittävä osa yhteisöverorasituksesta siirtyy työntekijöille pienempinä palkkoina ja heikompina työmahdollisuuksina. Sitäkö te Suomeen haluatte? Älkää nyt, hyvät ihmiset, keskeyttäkö tätä hyvää alkanutta suuntaa, joka meillä on edessä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Seppänen, olkaa hyvä.

15.32 **Sara Seppänen ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Kyse on hyvin yksinkertaisesta asiasta. Me emme voi jatkaa tätä velaksi elämistä loputtomasti. Jokainen korkomenoihin menevä euro on pois suomalaisten palveluista, turvallisuudesta ja tulevaisuuden investoinneista.

Hallituksen vaikea työ ei ole tapahtunut suotuisissa olosuhteissa, nimittäin Euroopan turvallisuustilanne on heikentynyt, puolustusmenoja on ollut pakko kasvattaa, talouskasvu on ollut heikkoa ja kansainväliset kriisit ovat lisänneet epävarmuutta. Onneksi talous on kääntynyt kasvuun opposition synkistelyistä huolimatta.

Kun katsotaan oppositiota, erityisesti, SDP, teidän linjanne on hyvin epäselvä. Yhtenä päivänä vaaditaan lisää säästöjä, toisena päivänä vastustetaan lähes kaikkia hallituksen tekemiä sopeutustoimia, ja viikonloppuna kuulimme ainoastaan epämääräisiä korulauseita, kuinka SDP leikkaa epäluottamuksesta. SDP ei kykene konkretiaan vaan kykenee ainoastaan vetoamaan tunteisiin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Yrttiaho, olkaa hyvä.

15.33 **Johannes Yrttiaho vas** (vastauspuheenvuoro): Puhemies! Kun Suomi haki Nato-jäsenyyttä, arvioitiin sen helpottavan Suomen maariskiä, siis käytännössä valtionlainojen korkotasoa kansainvälisillä pääomamarkkinoilla. Kevään 22 huipusta korkoero Saksaan, eli maanosan vahvimpaan talouteen, kääntyikin laskuun mutta jäi pysyvästi korkealle tasolle. Sen sijaan puolueettomuutensa säilyttäneen Itävallan maariski on kevään 22 hyppäyksen jälkeen jatkanut laskuaan.

Voisiko olla niin, että sotilaallinen liittoutuminen ja sen mukanaan tuomat sotilaallinen varustautuminen ja uudet riskit ja uhkat — kuten eskalaatiokehitys Itämerellä ja arktisella alueella ja toisaalta hallituksen havittelemat ydinaseet Suomen maaperällä — selittäisivätkin Suomen maariskin erkaantumista aiemmasta verrokkimaasta, Itävallasta? Onko maariski siis pysyvästi noussut tämän ulkopoliittisen käänteen myötä, ja voiko maariskiltä ylipäätänsä suojautua sotilaallisella varustautumisella, [Puhemies koputtaa] joka kuitenkin raskaasti lisää julkisen talouden alijäämää ja aiheuttaa kansantalouteen vakavia haasteita ja vähentää siten [Puhemies: Edustaja Yrttiaho, puheenvuorot kestävät yhden minuutin!] Suomen rahoittajien luottamusta Suomeen? — Kiitos, puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

15.35 **Timo Suhonen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa herra puhemies! Valtiovarainministeri Purra usein puheenvuoroissaan mainitsee unelmahötöt ja taikaseinät — niin hän myös tänään teki omassa puheenvuorossaan. Ministeri myös usein puheenvuoroissaan kehuu hallituksen tekemiä työmarkkinauudistuksia — niin myös tänään hän kehui sitä puheenvuorossaan. On kuitenkin niin, että juuri näille valtiovarainministerin mainitsemille työelämäuudistuksille ei ole voitu laskea tosiasiallisia työllisyysvaikutuksia edes ministeriössä. Hallituksen kolmen vuoden vallan jälkeen olemme työttömyydessä Euroopan ykkösmaa, valitettavasti. On siis suoraan ja rehellisesti todettava: Ovatko ministerin puheet työllisyydestä ja työmarkkinatoimien positiivisista vaikutuksista unelmahöttöä? Kyllä, ne ovat täyttä unelmahöttöä, valitettavasti.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kauma, olkaa hyvä.

15.36 **Pia Kauma kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Suomella on aivan liian suuri julkinen sektori, ja se on yksi keskeinen syy siihen, minkä takia Suomi on niin velkaantunut. Julkisen sektorimme koko on 59 prosenttia bkt:stä, kun se esimerkiksi Ruotsissa ja Tanskassa on alle 50. Sen takia hallituksen sopeutustoimet ovat olleet mittavia tällä kaudella. Julkista taloutta on sopeutettu suoraan yli kuudella ja puolella miljardilla eurolla. Lisäksi vaalikaudella on tehty noin kymmenen miljardin euron päätökset, jotka hillitsevät velkasuhteen kehitystä.

Mutta tämäkään ei tietenkään vielä riitä. Yhdyn täällä kollegoihin, jotka ovat mielenkiinnolla odottaneet, kuten minäkin, mitä oppositiopuolue SDP esittää ja mitä erityisesti puheenjohtaja Lindtman esitti linjapuheenvuorossaan Tampereella. Hämmästykseni oli todella suuri, kun hän esitti leikkauksia tosiaan epäluottamukseen ja vastakkainasetteluun. Näistä kuitenkin, arvoisat kollegat, puuttuvat eurot. On helppo puhua runollisesti ja kauniita sanoja, miten asiat tehdään reilummin, mutta todellisuus tulee vastaan kyllä teilläkin, hyvä SDP. [Puhemies koputtaa] Samat vaaliasiat ja ne eurot ovat teillä edessä, mistä säästetään, mistä sopeutetaan ensi kaudella, kuin kaikilla muillakin puolueilla.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Eerola, olkaa hyvä.

15.37 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! On oikein hienoa, että hallituksen toimet ovat nyt viimeinkin tänä keväänä alkaneet purra ja talous sitten sitä myöten kasvaa. Hallituksen työtä on hankaloittanut paitsi aina välillä oppositio myös se, että talouskehitystä ovat haastaneet lukuisat ikään kuin hallituksesta riippumattomat kriisit ja sitten tämän heikon suhdannetilanteen pitkittyminen. Kuitenkin ilman näitä hallituksen tekemiä toimia, joita täälläkin aina moititaan, kun ne eivät ilmeisesti ole tarpeeksi salonkikelpoisia, tämä velanotto olisi merkittävästikin nykyistä suurempaa.

Olen tyytyväinen ja iloinen paitsi siitä, että nyt viimeinkin talous kasvaa ja on positiivisia signaaleja edessä, myös siitä, että tässä selonteossa, jota nyt ollaan saatu lukea, painotetaan sitä, että sopeutusta on järkevämpää tehdä menojen kasvua hillitsemällä veronkorotusten sijaan, vaikka täältä nyt toisenlaistakin ääntä välillä kuuluu. [Aki Lindén: Kasvun hillintä on eri kuin leikkaukset!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Marttila, olkaa hyvä.

15.38 **Helena Marttila sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Lukuisat asiantuntijat ovat tosiaan kritisoineet yhteisöveron alentamista kalliina toimena, joka ei auta akuutteihin talousongelmiin. Myös valtiovarainministeriö on tarkentanut arviotaan huolestuttavaan suuntaan.

Hallitus peräänkuuluttaa oppositiolta toimia ja miljardilistoja, mutta te, hyvä hallitus, olette vastuussa. Suomella ei ole varaa pitää välivuotta, eikä nyt ole aika murentaa tulopohjaa ideologisilla toimilla. Tarvitaan aidosti vaikuttavia, ei entisestään kurjistavia toimia, sillä riskinä on, että esimerkiksi sosiaalihuoltoon ja hyvinvointialueille kaavaillut satojen miljoonien lisäleikkaukset vain aiheuttavat kahta suurempia kuluja tulevaisuudessa, kuten esimerkiksi edustaja Kosonen toi ansiokkaasti esiin.

Arvoisa hallitus, vaikuttaa siltä, että olette jo luovuttaneet velkasuhteen vakauttamisen osalta. Uskotteko todella yhteisöveroon vastoin kaikkia asiantuntija-arvioita?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pauli Kiuru, olkaa hyvä.

15.39 **Pauli Kiuru kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Synkkää on, synkkää on. Ainoastaan edustaja Lylyn puheenvuoro alkoi positiivisella poljennolla, muuten on synkkyyttä ilmassa. Vertaanpa tätä urheiluun tai vaikka koulumaailmaan. Ajatellaanpa, että olemme katsomossa kannustamassa urheilijaa ja huutaisimme hänelle koko ajan, että tule pois sieltä radalta, tule pois sieltä kaukalosta, tai oppilaalle, joka on koulussa, että tule pois sieltä, et ole aikaisemminkaan pärjännyt täällä ja ei tämä hyvältä näytä. [Aki Lindén: Tämä onkin vapaaottelu eikä mikään kilpajuoksu!] — Tämä on kestävyyslaji, tämä on kamppailulaji, ja tässä tarvitaan notkeutta ja sitkeyttä. Koskee urheilua, koskee politiikkaa, edustaja Lindén.

Taloudesta on kuitenkin tullut paljon hyviä uutisia. Kotitalouksien kulutus on nousussa, vähittäiskauppa kasvaa, yritysten tilaukset lisääntyvät. Miten, arvoisa ministeri, näette tilanteen syksyllä? Lähteekö tämä liikkeelle, ja kuinka nopeasti arvioitte tämän liikkeelle lähdön tapahtuvan?

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki, olkaa hyvä.

15.41 **Anne Rintamäki ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nyt kun seuraavien eduskuntavaalien vaalikampanjat käynnistyvät, on hyvä muistuttaa jälleen kerran talouden realiteeteista. Miljardiluokan sopeutukset ovat edessä, vaikka niitä on jo takanakin. Ilman hallituksen tekemiä toimia olisi velanotto tällä hetkellä paljon suurempaa. Edellisen hallituksen olisi pitänyt ottaa talouden tila vakavissaan ja aloittaa sopeutustoimet, mutta tähän ei ollut kykyä tai halua. Edes koronakriisi ei muuttanut punavihreän hallituksen talouspolitiikan suuntaa. Ulkomaille oli varaa lähettää miljardikaupalla elvytysrahaa, ja tähän vanhaan meininkiin ilmeisesti haikaillaan takaisin, kun SDP:n puheenjohtaja Lindtman juuri viikonloppuna moitti perussuomalaisia Suomen EU-politiikan jarruttamisesta. Ei Suomella ole niin väliä, kunhan Espanjan taloudella menee hyvin. Kukas se olikaan, jonka mielestä oma kansa ensin -ajattelu on vahingollista? [Pia Sillanpää: Tuppurainen!] Ei siis mitään uutta demarileiristä. Uusi demarivetoinen hallitus tarkoittaisi samaa politiikkaa kuin aiemminkin: löysää maahanmuuttopolitiikkaa, [Puhemies koputtaa] EU-integraation syventämistä ja himoverottamista. Se on kyllä käynyt selväksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Laine-Nousimaa, olkaa hyvä.

15.42 **Hanna Laine-Nousimaa sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Talouspolitiikassa ei ole kyse vain numeroista. Kyse on myös siitä, millaisen tulevaisuuden tunneilmaston me rakennamme Suomeen.

Orastavaa positiivista virettä on ilmassa. Siitä huolimatta juuri tällä hetkellä yhä useampi nuori kokee, ettei tulevaisuus näytä vakaalta eikä paremmalta. Opiskelijoilta on leikattu, mielenterveyspalveluihin pääsy takkuaa, työttömyys kasvaa, ja ensimmäisen työpaikan löytäminen on vaikeaa. Samaan aikaan hallitus kertoo, että tiedossa on vain lisää leikkauksia. Nuoret kyllä ymmärtävät talouden realiteetit, mutta he eivät ymmärrä sitä ristiriitaa, että samaan aikaan, kun heidän toimeentulostaan ja palveluistaan leikataan,

hallitus tekee miljardiluokan veronalennuksia, jotka kasvattavat valtion alijäämää entisestään.

Arvoisa puhemies! Nuorten tulevaisuudenuskoa ei rakenneta jatkuvalla epävarmuudella. Sitä rakennetaan koulutuksella, työllä, turvallisuudella ja sillä tunteella, että yhteiskunta pitää kaikki mukana. [Puhemies koputtaa] Nyt Suomi tarvitsee ennen kaikkea politiikkaa, joka palauttaa ihmisille luottamuksen huomiseen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

15.43 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olemme tällä hallituskaudella tehneet mittavia päätöksiä velkaantumisen hillitsemiseksi. Ne ovat olleet miljardiluokan sopeutuksia sekä pysyviä rakenneuudistuksia, joiden vaikutukset nähdään pitkällä aikavälillä.

Yksittäinen päätös tai yksi vaalikausi on kuitenkin vaikutuksiltaan liian lyhyt ja heikko, mikäli Suomi jatkaa entistä poukkoilun linjaa. Siksi keskeinen kysymys, jota tämä selonteko liiallisen alijäämän korjaamisesta peräänkuuluttaa, on siinä, löytyykö Suomelta pitkäjänteinen ja yli hallituskausien kantava sitoutuminen vastuulliseen talouspolitiikkaan. Juuri siihen perustuu kansalaisyhteiskunnan luottamus, ja ilman luottamusta velkaantuminen muuttuu nopeasti todella kalliiksi. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Razmyar, olkaa hyvä.

15.44 **Nasima Razmyar sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huoli julkisesta taloudesta on varmasti yhteinen, ja on täysin totta, että maailmanpolitiikan tilanne totta kai on vaikuttanut myös Suomen talouteen — Venäjän kauppa, Iranin sota ja niin edespäin — mutta tämä selittää sitä vain ja ainoastaan osittain. Kyllä minä katsoisin hallituksen omia toimia: teidän mittavat leikkaukset nimenomaan heikommassa asemassa olevilta suomalaisilta — luulisi tämän kiinnostavan erityisesti teitä, perussuomalaiset — ja siihen mukaan nämä kokoomuksen poskettomat veronalennukset jo hyvin toimeentulevilta. Kyllä tätä yhteisöveron alennusta on aivan käsittämätöntä ymmärtää tässä taloustilanteessa, ja varsin hyvin tiedätte myös asiantuntijoiden arvion tästä näin. Juuri nämä vievät pohjan teidän selityksiltä. Suomalaiset ovat valmiita tekemään vaikeitakin päätöksiä, mutta on vaikea tehdä uhrauksia, joihin yhteiskunnan parhaiten toimeentulevat eivät osallistu.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Bergbom, olkaa hyvä.

15.45 **Miko Bergbom ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Näin salonkikelvottomana on pakko esittää salonkikelvoton kysymys ja nostaa kissa pöydälle: Nimittäin mehän olemme tässä eduskunnassa tottuneet tällä kaudella siihen, että kun SDP tekee esityksiä, muun muassa vaihtoehtobudjetti vuodelle 2024, niin siellä tehtyjen esitysten työllisyysvaikutukset salataan. Mutta nyt on uusi aika, ja Antti Lindtman on viikonloppuna esittänyt demareiden uuden leikkauslistan. He täällä ovat hyvin huolissaan julkisesta taloudesta, ja siellähän leikataan muun muassa vastakkainasettelusta ja epäluottamuksesta. Nyt kun tästä demarit ovat valmiina leikkaamaan, niin en vielä löytänyt kuitenkaan niitä työllisyysvaikutuksia, mutta kysyisinkin valtiovarainministeriltä: ovatko

valtiovarainministeriön virkamiehet arvioineet näitä demareiden uusia rakenteellisia toimia, että paljonko sillä epäluottamuksesta leikkaamisella ja vastakkainasettelusta leikkaamisella voidaan saavuttaa valtiontaloudessa tai julkisessa taloudessa säästöä ensi kaudella? Tämä demareiden linja on kyllä kieltämättä hieman ihmeellinen, mutta jatkaa totuttua kaavaa, jossa hämmennetään ja jossa ei uskalleta esittää omia keinoja vaan pyritään peittelemään ja syyttelemään hallitusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Edustaja Joona Räsänen vastaa. Olkaa hyvä.

15.47 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos nyt muistelen oikein, niin SDP:n esityksillä tämänkin vuoden osalta eduskunnan tietopalvelun mukaan oli paremmat työllisyysvaikutukset kuin hallituksen esityksellä, ja on totta, että SDP:n esityksillä myös luottamus olisi rakentunut varmasti enemmän tämän vuoden osalta kuin hallituksen esityksillä. Tästä voi varmasti vetää johtopäätöksen — vaikka en ekonomisti olekaan — että tällä epäluottamuksesta leikkaamisella on näiltä osin kyllä positiivinen työllisyysvaikutus.

Kun tähän leikkaamiseen nyt päästiin, niin ajattelen ainakin itse niin, että varmaan olisi parempi, jos me ihan kaikki niin puheissa kuin muissakin asioissa pystyisimme vähän leikkaamaan sieltä epäluottamuksesta ja vastakkainasettelusta, koska sillä nyt on ainakin negatiivinen työllisyysvaikutus, jos me leikkaamme sieltä luottamuksesta. Senhän me näemme itse asiassa, kun me katsomme koko Suomen talouskehitystä tämän hallituskauden aikana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hemmilä, olkaa hyvä. — Panetteko mikrofonin päälle, kiitos. — Vielä vähän pidempään jos painatte siitä. Nyt riitti. — Painoitte liikaa sitä. Painakaa vielä kertaalleen nappia. Nyt se on päällä. Olkaa hyvä.

15.48 **Pertti Hemmilä kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Nämä ovat liian teknisiä laitteita näköjään. — On myönnettävä tosiaan suoraan, että olemme Suomessa eläneet liian pitkään yli varojemme, mutta ei tätä niin pitkään ole tapahtunut kuin mitä yleensä täällä kerrotaan. Juha Sipilän hallitus sai nimittäin Suomen valtiontalouden tasapainoon, ja tuossa hallituksessahan — ehkä kaikki muistammekin — valtiovarainministerinä toimi Petteri Orpo. Mutta näin ei voi jatkua, eikä tämä kyllä pitkään jatkukaan.

Hyvät kollegat, menkää kentälle. Ei kiistellä täällä salissa, lähteekö kasvu, alkaako tästä nousu. Se on alkanut jo. Menkää yrityksiin ja tuonne ruohonjuuritasolle, niin kuulette siellä. Ainakin minun viestini on, että nyt kannattaa rakentaa, nyt kannattaa ostaa asunto, nyt kannattaa tehdä niin kauan kuin se vielä on mahdollista, ennen kuin hinnat lähtevät taas kovaan nousuun ja työvoimaa ei enää saada.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Niemi, olkaa hyvä.

15.49 **Veijo Niemi ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies, arvoisat ministerit! Vasemmalta laidalta nousi esille tämä tarve puolustusmenojen alentamiseen tai puolustusmenoista säästämiseen. Kannattaisi kuitenkin muistaa kaksi merkityksellistä asiaa. Esimerkiksi Rauman telakalla Laivue-hanke, nämä neljä korvettia, työllistää

valtavasti suomalaisia. F-35-hanke, mikä on nyt ajankohtainen: Keski-Suomessa tehdään näihin hävittäjiin osia, Nokian Linnavuoressa tehdään näihin hävittäjiin moottoreita. Ja toinen hyvin tärkeä asia, mikä kannattaa muistaa, kun Venäjä on rajanaapurina: jokaisella maalla on armeija, joko oma tai vieras.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Vuornos.

15.50 **Henrik Vuornos kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Velkajarru on aika lailla oppikirjasuoritus siitä, miten taloutta kannattaa tasapainottaa. Viestitään ulospäin pitkä, luotettava näkymä, ja nyt kysymys on siitä, kuinka hyvin me sitoudumme siihen. Suuri osa tässä salissa ymmärtää, että velaksi ei voi loputtomasti elää.

Suuri osa ymmärtää myöskin sen, että tämä urakka on helpompi, jos taloudessa on kasvua, ja talouden kestävää kasvuahan syntyy yrityksissä, kun keksitään uusia palveluita, laitteita, keksintöjä, joita ihmiset haluavat ostaa, kuten vaikka Wärtsilässä moottoreita tai Iceyella satelliitteja. Siinä taas, miten yrityksissä keksitään uusia tuotteita, aivan keskiössä ovat yrittäjän ja omistajan kannustimet, kuten yhteisövero, listaamattomien yritysten osinkoverokohtelu, työn verotus, optioiden verotus ja kansainvälisten osaajien verotus, ja tämä on juuri sitä kasvun veropolitiikkaa, mitä hallitus on tehnyt ja SDP vastustanut. Uskoisin, että meidän velkajarru-urakka on aika paljon helpompi, jos yrityksissä saadaan kasvua, ja tällä kasvun veropolitiikalla sitä kasvua tulee.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sarkkinen, olkaa hyvä.

15.52 **Hanna Sarkkinen vas** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Edes hallituksen omien arvioiden mukaan työmarkkinaheikennykset eivät ole merkityksellisiä talouden kannalta, joten vastaavasti työntekijöiden aseman parantaminen ei myöskään taloutta lamauttaisi. Pidän ylipäätään erikoisena ja epähistoriallisena tätä ajatusta, että työntekijöiden asemasta huolehtiminen ja korkea veroaste olisi kansantaloudelle huono asia. Historiallisesti ja kansainvälisessä vertailussa näemme, että asia on oikeastaan päinvastoin. Kehittyneissä maissa on yleisesti korkeampi veroaste ja työntekijöitä suojaavaa sääntelyä. Kehutun Tanskan veroaste lienee kaikista korkein. Sen sijaan heikosti kehittyneissä maissa on yleensä matala veroaste ja heikko työntekijöiden asema. Emme varmaankaan halua Suomena siihen kategoriaan?

Ei ole mitään näyttöä, että julkista taloutta supistamalla itsessään saataisiin vahvistettua kansantaloutta. Meidän kaikkien on ymmärrettävä se, että julkista taloutta voidaan vahvistaa myös veroilla. Suomen veroastehan on siis ollut laskeva. [Oikealta: Maailman korkeimpia!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää, olkaa hyvä.

15.53 **Pia Sillanpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä täytyy kyllä muistuttaa edellisen hallituksen talouspolitiikasta, jonka seurauksia tälläkin hetkellä korjaamme. Vaikka Marinin hallituksella olisikin ollut hetkittäin pieniä haluja tehdä säästötoimia, he eivät ryhtyneet niihin. Julkinen paine oli liian kova. Oma kannatus oli tärkeämpää kuin vastuullinen yhteisten verorahojen käyttö. Säästöjen sijaan hehkuteltiin moneen kertaan, että rahaa on ja sitä jaettiin yhdelle jos toisellekin. Velaksi, totta kai.

Opposition teatterissa on epäselvää, mikä on näytelmän juoni ja mihin tarinan halutaan päättyvän, mutta ehkä se onkin tarkoitus: esiintyä äänestäjille milloin milläkin tulokulmalla, joka sillä hetkellä saa eniten suosiota. Todellisuudessa tämä yhtälö ei kuitenkaan toimi. Toivon, että tässä hallituksessa me voimme tehdä ne vaikeat päätökset — toisin kuin edellinen hallitus — jotta meidän lapsemme ja lastenlapset voivat elää hyvää elämää ilman huolta siitä, onko heillä tulevaisuudessa mahdollisuutta rahoittaa verovaroin sitä hyvinvointiyhteiskuntaa, josta me olemme saaneet nauttia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Valtiovarainministeri Purra, seitsemän minuuttia, olkaa hyvä.

15.54 **Valtiovarainministeri Riikka Purra:** Arvoisa herra puhemies! Kiitoksia eduskunnalle tämän käsittelystä. Koen jokseenkin irvokkaiksi monet opposition puheenvuorot siitä, että velkasuhde ei vakaudu, velka on edelleen korkealla, alijäämät ovat korkealla, ottaen huomioon, että te olette vastustaneet käytännössä kaikkia, käytännössä joka ikistä sopeutustoimeamme, jonka me olemme tänne saliin tuoneet.

Tässä maassa 20 vuotta on käytännössä jätetty monet uudistukset tekemättä, ollaan jätetty tekemättä säästöjä nimenomaan sinne pysyviin käyttötalouden menoihin. Ei ole uudistettu rakenteita. Nyt tämä hallitus tätä tekee. Ensimmäistä kertaa on leikattu pysyviä menoja selvästi. Tämä kokonaisuus ei ihan hetkessä onnistu, varsinkaan kun tuo kansainvälinen ympäristö ylipäätänsä Euroopassa ja Euroopan ulkopuolella on niin haastava.

Olemme hallituksessa tehneet paitsi hallitusneuvotteluissa merkittäviä säästöjä myös neljä uutta kierrosta. Meillä ei myöskään ole menossa mikään välivuosi, kuten täällä todettiin, vaan säästöt edelleenkin ovat vuositasolla miljardiluokassa. Tänä keväänä olemme 540 miljoonaa päättäneet myös uusia. Mikäli me olisimme jatkaneet edellisen hallituksen linjalla, kaikki nämä luvut olisivat huomattavasti pahempia, eivät parempia.

Se, mikä selittää kansainvälisten tekijöiden ohella tätä meidän heikkoa tilannetta, ovat nimenomaan puolustukseen ja turvallisuuteen tehdyt lisäpanostukset, korkojen kehitys ja myös hyvinvointialueiden lisärahoitus.

Arvoisa puhemies! Mennään ensin tähän yhteisöveroon, joka täällä kaikkien oppositiopuolueiden osalta sai kritiikkiä. Mitä jos kysytään niiltä yrityksiltä itseltään? Sitäkin on tänä keväänä kysytty, nimittäin pk-yritystutkimuksessa. Käyn erikseen läpi suuret yritykset ja pk-yritykset. Suurten yritysten mukaan yhteisöveron kevennys lisää investointihalukkuutta huomattavasti tai ratkaisevasti 20,9 prosentilla vastaajista ja huomattavasti, ratkaisevasti tai jonkin verran 65,5 prosentilla, suurissa yrityksissä. No, pk-yrityksissä se lisää kasvu- ja investointihalukkuutta merkittävästi 30,2 prosentilla vastaajista. Mielestäni tämä ei ole lainkaan vähäpätöinen tulos.

No, mennään eteenpäin. Saksalaisen tutkimuksen mukaan yhteisöveron keventämisestä jopa puolet siirtyy työntekijöille palkkojen kautta. Tämä koskee erityisesti matalasti koulutettuja, naisia ja nuoria. Saksa muuten aikoo keventää yhteisöveroa myös lisää. Mihinkähän tämä perustuu, arvoisa oppositio? Voisiko se perustua siihen, että Saksankin talous kaipaa todella kasvua? Siellä ilmeisesti sosiaalidemokraatit tulkitsevat näitä asioita kyllä huomattavasti eri tavalla kuin Suomessa.

Oletteko huomanneet myös sen, että tällä hetkellä niitä kansainvälisiä investointeja virtaa Suomeen? Se on mielestäni erittäin hieno asia. Se, millä tämänkin saisi varmasti

katkeamaan, olisi poukkoileva veropolitiikka, jossa näitä kevennyksiä lähdettäisiin perumaan.

Sosiaalidemokraatteja enemmän minua hämmästyttävät kyllä keskustan ryhmäpuheenvuoro täällä ja teidän linjanne näihin asioihin. Se, että te vastustatte työhön ja yrittämiseen kohdistuvia veronkevennyksiä, on minulle jokseenkin erikoista — puolue, joka siis jätti hallitusneuvotteluihin tyhjän paperin ja viime kaudella tuki Suomen pitkään aikaan vasemmistolaisinta hallitusta. Tätä kokonaisuutta on todella vaikea ymmärtää.

Arvoisa puhemies! Sosiaalidemokraattien kanta velkajarruun: En oikein havainnut sieltä suurta ymmärrystä. Siellä väitettiin ryhmäpuheessa, että me dramaattisella tavalla putoamme nettomenopolulta ja me viis veisaamme nettomenopolusta. Mistä te oikein keksitte näitä asioita? Kuten puheenvuorossani kerroin ja siellä selonteossa kerrotaan, jos näyttää siltä, että tästä pudotaan — ei näytä siltä muuten tämänhetkisen kasvun mukaisesti — niin silloin me teemme tarpeellisia lisätoimia.

Arvoisa puhemies! Minun on pakko arvioida, että tätäkin keskustelua selittää se, että oppositiopuolueita on alkanut hirvittää tämä sopeuttamistarve. Teitä hirvittää se, koska te olette ajaneet itsenne umpikujaan. Joka ikistä toimea vastustamalla, kokonaisia isoja sektoreita etukäteen säästöjen ulkopuolelle jättämällä te olette ajaneet itsenne umpikujaan, ja te tiedätte sen. Vaalit ja äänien saaminen kyllä houkuttavat, mutta te tiedätte, että jos te pääsette hallitukseen päättämään näistä asioista, niin te olette isoissa ongelmissa. Sen on huomannut vasemmistoliitto, jolla on kuitenkin loogisin suhtautuminen näihin asioihin, sen ovat huomanneet vihreät, jotka menneenä viikonloppuna kipuilivat asian kanssa, ja sen ovat aivan erityisesti huomanneet sosiaalidemokraatit, jossa jopa puoluejohdossa kipuillaan näitä asioita vastaan.

Arvoisa puhemies! Edustaja Lindénille on kyllä pakko antaa kiitokset. Te nimittäin lehden sivuilla ehdotitte soteen varsin merkittäviä säästöjä. [Aki Lindén: Kyllä!] Hän ymmärsi myös, että tätä kokonaisuutta valtion budjetista, joka on lähes kolmannes, ei voi jättää kaikkien toimien ulkopuolelle. Edustaja Lindén antoi jopa vähän epäsuoraa ymmärrystä hallitukselle, mutta valitettavasti puolueen johdolta ei saatu minkäänlaista kommenttia, ei juuta eikä jaata, näihin edustaja Lindénin säästöehdotuksiin liittyen. [Aki Lindén: Tuli ihan myönteistä!]

Arvoisa puhemies! Julkisen talouden tila on ikävä. Se, mitä tarvitaan tulevina vuosina entistä enemmän, on käyttötalouteen kohdistuvia selkeitä menoleikkauksia. Samaan aikaan tarvitaan rakenteiden uudistamista, erilaisia kasvutoimia, jotta pystymme samaan aikaan painamaan kaasua sille talouden kasvulle, ja näitä toimia tullaan tarvitsemaan.

Opposition tarinassa toistuu täydellinen sisäinen epäloogisuus sen suhteen, että ensin moititaan velkaa ja alijäämää, sitten luetellaan omia toimia, mutta ehei, ei suinkaan sopeutustoimia vaan hallituksen säästötoimien peruuttamista, siis niiden toimien peruuttamista, jotka sitä velkaa vähentävät. Käytännössä ainoa sopeutuskeino, jonka sieltä poimin, oli yhteisöverotuksen kevennyksen peruuttaminen, koska ideologinen vastustus veronkevennyksiä kohtaan on niin suurta, vaikka ollaan muka kasvusta kiinnostuneita. Veronkiristyksillä valitettavasti sitä kasvua ei tähän maahan saada.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia kovasti, ja nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen, koska tämähän oli aikarajoitettu ja tähän oli kaksi tuntia varattu. Palaamme siis asiaan.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.01.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.04.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 9 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Jari Koskela, olkaa hyvä.

19.04 **Jari Koskela ps:** Kiitoksia, arvoisa herra puhemies! Julkinen talous on ollut jo pitkään kestämättömällä uralla, ja nyt tämä näkyy myös EU:n liiallisen alijäämän menettelynä. Suomen tulot ja menot ovat liian kaukana toisistaan. Vaikka hallitus on tehnyt kautensa aikana valtavan sopeutusurakan, valtio velkaantuu edelleen liikaa. Velkasuhde uhkaa nousta lähes sataan prosenttiin suhteessa bruttokansantuotteeseen, ja valtion budjetin alijäämän arvioidaan olevan vuosikymmenen lopulla yli 17 miljardia euroa. Alijäämästä noin kaksi kolmasosaa selittyy korkokuluilla ja puolustusmenojen kasvulla. Näistä ei voi säästää, joten on säästettävä muualta.

Arvoisa puhemies! Oppositio yrittää rakentaa tästä keskustelusta tarinan, jonka mukaan hallituksen toimet eivät ole toimineet. Ulkopuoliset arviot, niin IMF, OECD kuin luottoluokittajat, kuitenkin kertovat, että hallitus on tehnyt aivan oikeita toimia ja ratkaisuja. Voi vain miettiä, kuinka paljon huonommassa tilanteessa Suomi olisi ilman tämän hallituksen politiikkaa. Hallitus on tehnyt vaalikauden aikana noin 10 miljardin euron edestä päätöksiä, jotka vaikuttavat velkasuhteen kasvuun. Suoraa sopeutusta on tehty yli 6,5 miljardia euroa. Hallituskauden alussa kuviteltiin, että kuuden miljardin euron sopeutus tällä kaudella riittäisi. Se arvio vanheni jo syksyllä 23, ja hallitus on reagoinut aivan oikein tekemällä uusia sopeutustoimia.

Arvoisa herra puhemies! Perussuomalaisille vastuullinen talouspolitiikka tarkoittaa sitä, että ensin katsotaan, mihin veronmaksajien rahat käytetään. Kaikkea ei voi rahoittaa velalla. Kaikki menot eivät ole yhtä tärkeitä. Siksi säästöjä on tehtävä ensisijaisesti sellaisista kohteista, jotka eivät ole suomalaisen ihmisen arjen ja turvallisuuden kannalta välttämättömiä. Perussuomalaisten kädenjälki näkyy siinä, että säästöjä on kohdistettu muun muassa kehitysapuun, maahanmuuttoon, byrokratiaan ja sellaisiin järjestöavustuksiin, joiden vaikuttavuudesta ei ole näyttöä. Eikö tämä ole oikea suunta? Mitä enemmän kykenemme leikkaamaan toissijaisista menoista, sitä vähemmän paine kohdistuu vaikeampiin kohteisiin. On tietysti selvää, että vaikeistakin kohteista on jouduttu säästämään ja niitä ei voi kokonaan suojata tulevaisuudessakaan — sen te kyllä oppositiossa tiedätte. Samalla hallitus on pyrkinyt välttämään talouskasvua tukahduttavaa ja etenkin sieltä vasemmalta siiveltä kannatettua verotuslinjaa. Suomessa kokonaisveroaste on jo valmiiksi hyvin korkea. Siksi veronkorotusten tie ei ole ratkaisu — siis se ei ole ratkaisu. Jos työnteosta, yrittämisestä ja investoinneista tehdään entistä vähemmän kannattavaa, silloin emme vahvista julkista taloutta vaan heikennämme sitä.

Arvoisa puhemies! Suomen ongelma on myös liian heikko kasvu. Siksi tarvitaan työmarkkinauudistuksia, työnteon kannusteiden vahvistamista, julkisen sektorin tehostamista ja investointeja, jotka parantavat Suomen kilpailukykyä. Hyvinvointivaltio elää vain työstä, yrityksistä, viennistä ja verotuloista. Opposition linja tässä suhteessa on epäuskottava, näin sanoisin. Samat puolueet, jotka vaativat velan taittamista, vastustavat

käytännössä lähes kaikkia konkreettisia säästöjä. SDP kertoo olevansa vastuullinen, mutta kun päätöksiä pitäisi tehdä, vastuullisuus muuttuu vastustamiseksi. Vasemmistoliitto on irtautunut velkajarrusta, vihreät kipuilevat asian kanssa ja demarilinja vaihtelee sen mukaan, ollaanko puhumassa omille kannattajille, mielenilmauksissa vai aamutelevisiossa.

Arvoisa puhemies! Sopeutusta ei tehdä siksi, että EU käskee. Me teemme sitä siksi, että se on Suomen etu. Jos velkaantumista ei saada hallintaan, seuraukset tulevat eteen korkomenoina, heikentyvänä luottoluokituksena ja kaventuvana kansallisena liikkumatilana. Vaikeita päätöksiä tehdään siksi, että Suomi ei ajautuisi vielä vaikeampaan tilanteeseen. [Tuomas Kettusen välihuuto] Työ ei ole valmis, mutta suunta on oikea, edustaja Kettunen. Nyt tarvitaan realismia, talouskuria ja kykyä asettaa suomalaiset veronmaksajat etusijalle. — Kiitoksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

19.09 **Juha Hänninen kok:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Malttakaa vielä hetken, sillä varmaan puheenvuoroja riittää ihan kaikille hetken kuluttua. — Suomen julkisen talouden tila on rehellisesti sanottuna huolestuttava. Vaikka tämä hallitus on koko kauden tehnyt ankarasti töitä ja vaikeita päätöksiä, velka kasvaa silti edelleen nopeasti. On totta, että mikään ja mitkään pikatoimet eivät riitä paikkaamaan sitä vuosien toimettomuutta ja viime hallituskauden velkarallia.

Kaikesta huolimatta on yhtä tärkeää sanoa ääneen sekin, että kiitos nykyisen hallituksen hyvien toimien tilannekuva ei enää tänä päivänä ole yhtä yksipuolinen. Suomen taloudessa on nähtävissä käänne parempaan. Teollisuus kasvaa, vienti vahvistuu, ja talous on jälleen lähtenyt liikkeelle. Tänä keväänä olemme saaneet lukea useita uutisia siitä, kuinka Suomeen uskalletaan nyt investoida ja talous on alkanut osoittamaan kasvun merkkejä. Tämä antaa meille tärkeän viestin siitä, että suunta voidaan vielä muuttaa. Se kertoo siitä, että olemme tehneet oikeita asioita vaikeassa tilanteessa.

Arvoisa puhemies! Olemme tällä hallituskaudella tehneet mittavia päätöksiä velkaantumisen hillitsemiseksi. Ne ovat olleet miljardiluokan sopeutuksia sekä pysyviä rakenneuudistuksia, joiden vaikutukset nähdään pidemmällä aikavälillä. Yksittäinen päätös tai yksi vaalikausi on kuitenkin vaikutukseltaan liian lyhyt ja heikko, mikäli Suomi jatkaa entistä poukkoiluaan ja sen linjattomuutta. Siksi keskeinen kysymys, jota tämä selonteko liiallisen alijäämän korjaamisesta peräänkuuluttaa, on siinä, löytyykö Suomelta pitkäjänteinen ja yli hallituskausien kantava sitoutuminen vastuulliseen talouspolitiikkaan. Juuri siihen perustuu kansalaisyhteiskunnan luottamus, ja ilman luottamusta velkaantuminen muuttuu nopeasti kalliimmaksi.

Arvoisa puhemies! Puhumme paljon velkaantumisen taittamisesta. Se ei ole kohtuutonta eikä kylmää, kun päätökset tehdään vastuullisesti. Talouspolitiikka ei ole vain säästämistä, se on tulevaisuuden rakentamista. Meidän on yhtä aikaa pidettävä menot hallinnassa, vahvistettava kasvua ja luotava ihmisille usko siihen, että huominen on parempi kuin tämä päivä. Ilman toivoa ei ole kestävää talouspolitiikkaa, ja se on totta, että ilman kestävää taloutta meillä ei ole kykyä vastata kriiseihin, ei kotimaassa eikä kansainvälisesti. Siksi talouden kuntoon laittaminen on yksi tärkeimmistä toimista turvallisemman Suomen rakentamiseksi.

Arvoisa puhemies! Lopulta tässä asiassa kyse on myös sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta. Kun korkomenot kasvavat, jokainen korkoihin menevä euro on pois lapsilta, nuorilta, koulutuksesta, hoivasta ja turvallisuudesta. Se on pois tulevaisuudelta. Siksi emme voi himmentää tulevaisuuden toivoa elämällä velkarahalla tänään ja huomenna. Me emme voi siirtää tämän päivän laskua lastemme ja heidän lastensa lapsille maksettavaksi. Siksi tämä selonteon keskeinen viesti on tärkeä. Suomen talouden suunta on vielä meidän omissa käsissämme. Se ei käänny väittelemällä siitä, onko velkajarru tarpeen. Se edellyttää meiltä kaikilta vaikeita päätöksiä ja ennen kaikkea yhteistä poliittista tahtoa pitää Suomi vakaana, turvallisena ja tulevaisuuteen luottavana yhteiskuntana. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Strandman poissa. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

19.14 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Kun tässä kuuntelee puheenvuoroja, jää kysymään, että mikähän hallitus se oli, joka vei meidät tähän liiallisen alijäämän menettelyyn.

Ensinnäkin tilanne on se, että tämä hallitus lupasi omassa ohjelmassaan, että ”hallituksen tärkein talouspoliittinen tavoite on saada aikaan kestävää kasvua. Hallitus kuroo umpeen kuilua julkisen talouden tulojen ja menojen välillä sekä kääntää Suomen velkaantumisen laskuun.” Tämä oli hallitusohjelman kirjaus, ja tosiasiat kertovat nytten aivan muuta. Kun hallitus aloitti, julkisen talouden velkasuhde oli vuoden 2023 lopussa 76 prosenttiyksikköä. Viime vuoden lopussa se oli 88,5 prosenttiyksikköä, ja nyt se menee yli 90 prosentin, ja tässä mielessä noin 15 prosenttiyksikköä on kasvanut velkasuhde. Tässä äsken todistettiin, että nyt on kääntynyt syvemmälle tämä laiva. Sitten kun katsotaan valtiontalouden alijäämää hallituskauden aikana, jos vertaa sitä edelliseen hallitukseen, jolla oli 18 miljardia se korona, niin koko hallituskauden alijäämä oli 43 miljardia euroa sen neljän vuoden aikana. Nyt tämän Orpon—Purran hallituksen alijäämä tulee olemaan ensi vuoden loppuun mennessä vähintään 51 miljardia euroa — vähintään 51 miljardia euroa — ja perintö on tätäkin suurempi.

Tässä todistetaan, että nyt on saatu aikaan käänne. Tosiasiassa meillä on menty syvemmälle, ja velkasuhteen muutos on vienyt sitä näillä luvuilla, että nähdään, kuinka syvälle on menty. On jouduttu liiallisen alijäämän menettelyyn tämän osalta.

Sitten näistä sopeutustoimista: Valtiontalouden tarkastusvirasto sanoo tästä kuudesta ja puolesta miljardista, joka tässä selonteossa mainitaan, sillä tavalla, että hallituksen toimien julkista taloutta vahvistava vaikutus supistuu viraston mukaan noin kolmeen ja puoleen miljardiin euroon, mikäli työllisyystoimien arvioitu kahden miljardin euron vaikutus sekä hyvinvointialueiden noin yhden miljardin euron säästöt otetaan tarkastelun ulkopuolelle. Niitä työllisyysvaikutuksia ei tule tämän hallituskauden aikana, jolloin voi heti suoraan sanoa, että on menty toiseen suuntaan näitten osalta. Sitten kun katsotaan tätä alijäämää, 17 miljardia euroa, ja täällä todistettiin, että kaksi kolmasosaa on korkoja ja puolustukseen liittyviä menoja, niin kuusi miljardia euroa jää vielä muuta alijäämää, mikä on jopa suurempi kuin alijäämä oli Sanna Marinin hallituskauden lopulla, kun sieltä otetaan korot pois samalla tavalla. Eli tässä mielessä nämä toimenpiteet eivät ole olleet niin vaikuttavia kuin aina annetaan ymmärtää.

Hyvä olisi, jos tämä käänne tapahtuisi työllisyydessä ja näkyisi kotimaisessa kulutuksessa. Kotimainen kulutus on noin puolet bkt:stä, ja kun se on ollut nollan pinnassa ja kuluttajien luottamus on todella epävarmaa, niin sitä ei ole näkynyt. Vienti ei yksin vedä Suomea kasvuun, siihen tarvitaan myöskin kotimarkkinaa.

Pääministeri Orpo sanoi tuossa aiemmin, kun kysyin, minkälaista kasvua vuonna 2023, 2024 ja 2025 olisi pitänyt olla, kun tällä hetkellä siinä todelliset luvut olivat vuodelle 23 miinus 1,3, vuonna 24 oli 0,4 plussaa ja viime vuonna 0,2 plussaa, että näitten tilalla olisi pitänyt olla noin puolitoista prosenttiyksikköä korkeammat luvut, niin että silloin meidän velkasuhde olisi taittunut. Eli tämä on varmasti siitä kiinni, että kun meidän bkt:stä puolet on kotimarkkinaa ja kotimarkkina on ollut aneeminen, niin se on osaltaan myöskin vaikuttanut siihen, että Suomen talous ei ole kääntynyt nousuun ja tätä velkasuhdetta ei ole saatu kääntymään.

Siitä, että niin sanottuun velkajarruun ei ole vasemmistoliitto sitoutunut: He ovat sitoutuneet myös tähän EDP:n, EU:n velkasäännösten, mukaisiin toimiin, ja meidän vaalikaudesta kaksi kolme vaalikautta eteenpäin nämä EU-säännökset tulevat ohjaamaan niitä sopeuttamislukuja. Tämä 8—11 miljardia euroa tulee suoraan niistä säännöistä, ei meidän omista velkajarrusäännöistä. Ne tulevat siellä sitten myöhemmin, kahden kolmen vaalikauden päättyessä. Nyt siinä EU:n velkajarrusopimuksessa on tämä menettelytapa siitä, miten näitä asioita käsitellään. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

19.20 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kun nyt käsitellään selontekoa liiallisen alijäämän korjaamisesta, on syytä todeta seuraavaa:

Hallitus on perustellut kovia leikkauksia yhdellä pääviestillä: velkaantuminen on saatava kuriin. Tämän perustelun varjolla pienituloisilta on leikattu, sosiaaliturvaa heikennetty ja palvelumaksuja nostettu. Ihmisille on sanottu, että nämä uhraukset ovat välttämättömiä Suomen talouden pelastamiseksi. Kun velkaantuminen oli hallituksen tärkein peruste päätöksille, joissa hallitus leikkasi pienituloisilta, miksi hallitus itse kasvattaa velkaa politiikalla, jossa lisäksi työttömyys ja köyhyys lisääntyvät?

Sama koskee työelämäuudistuksia. Työntekijöiden oikeuksia heikennettiin, irtisanomista helpotettiin ja turvaa murennettiin sillä perustelulla, että työllisyys paranisi. Mutta mitä tapahtui? Työttömyys nousi ennätyslukemiin, ja Suomi ajautui Euroopan heikoimpien joukkoon työllisyyskehityksessä.

Tässä on koko ongelman ydin. Hallitus on vaatinut tavallisilta ihmisiltä kohtuuttomia uhrauksia lupaamalla parempaa taloutta ja enemmän työtä, mutta tulokset ovat olleet päinvastaiset. Kun velka kasvaa ja työttömyys lisääntyy, millä perusteella hallitus voi enää väittää politiikkansa olleen onnistunutta?

Arvoisa herra puhemies! Hetki sitten kuulimme perussuomalaisen edustajan puheenvuoron jälleen kerran siitä, että hallitus on leikannut toissijaisista asioista. Tämä hieman aina minua tuohduttaa, koska minä koen niin, että kun hallitus on leikannut muka, omien sanojensa mukaan, toissijaisista asioista, niin se ei kyllä kerta kaikkiaan pidä paikkaansa, koska esimerkiksi hallitus on leikannut lastensuojelusta, joka ei todellakaan ole toissijainen asia. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

19.23 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Valtioneuvoston selonteko alijäämän korjaamiseksi on mielestäni yksi vakavimpia asioita, mitä eduskuntaan on tuotu viime aikoina. Tiedämme, että olemme niin kammottavassa tilanteessa, että meidän tulevan vaalikauden julkisen talouden alijäämä pyörii lähellä 15:tä miljardia euroa. Se on aivan kammottava summa, jonka periaatteessa pitäisi jokaisen kansanedustajan yöunet viedä.

Nyt kun katsotaan tätä meidän Suomen tilannetta, niin olemme luoneet sellaisen kustannusautomaatin, jonka purkamisesta ei tunnu kukaan kiinnostuvan. Tässä ilmastopolitiikan aiheuttamassa valtavassa kustannusten nousussa ei päästä ollenkaan sille keskustelun tasolle, että oikaistaisiin ne väärät luvut ensinnäkin. Mehän olemme hiilineutraali maa, ja nyt maksamme sitten valtavan kallista energiaa. Tällä hetkellä meillä on tilanne se, että olemme erittäin rankasti miinuksella jo energian hinnan takia. Tällä hetkellähän meillä on purettu sähkövoimalaitoksia yli 3 000 megaa verkosta pois tämän ilmastohumpan takia. Ja sitten on tämä CHP-sähköntuotanto: kun turvetta on vihattu keinotekoisin, valheellisin perustein, niin on 2 000 megaa poistunut CHP-sähköä silloin, kun on kova pakkanen. Eli 5 000 megaa on menetetty sähköntuotantotehoa. Tähän tulee vielä päälle kaikkien meidän tietämä valtava into rakentaa datakeskuksia Suomeen. Tämän vuosikymmenen loppuun mennessä elikkä tulevan vaalikauden aikana ainakin tuhannen megan edestä rakennetaan sähköntuotantoa vaativia datakeskusrakennelmia tähän maahan, eri puolille Suomea.

Tämä johtaa vääjäämättä siihen, hyvät suomalaiset, hyvät kansanedustajat, että sähkön hinta tulee tulevina talvina olemaan kammottava. Joskus tässä kovimpien pakkasten aikana meillä oli tilanne, että sähkö maksoi lähemmäs euron kilowattitunti. Tällä menolla mennään varmasti yli, että heilahtaa. Se ei ole mikään maineteko, se on kammottava tilanne Suomen kannalta.

Sitten kun turvetta ei enää polteta, niin sitten poltetaan tukkipuuta ja kuitupuuta. Tällä hetkellä metsäteollisuus on sanonut irti ihmisiä, ja vauhti ei kun kiihtyy, erilaisia tuotantolaitoksia lopetetaan, ja ollaan kohta tilanteessa, että meillä metsäteollisuus vetäytyy täältä pikkuhiljaa pois.

Samaan aikaan vihervasemmisto esittää, että suojelualueita lisättäisiin ja hakkuukieltoja kesäaikaan ja avohakkuutkin kiellettäisiin, tai ainakin luvanvaraiseksi. Tätäkö me suomalaiset haluamme? Emme varmasti halua. Tämä on pienen erityisryhmän huutava ääni tähän maahan, jota media seuraa orjallisesti joka päivä. Mutta jos joku puhuu työpaikkojen puolesta, niin eipä juuri tule kannattajia sieltä.

Missä on Suomen energiahuoltovarmuus? Ei missään. Olemme tällä menolla hunningolla koko maa. Jos sähkö maksaa euron kilowattitunti, niin koko Suomihan pysähtyy.

Sitten kun katsotaan, miten me voitaisiin tuota budjetin alijäämää ikään kuin yrittää parantaa, niin ensimmäinen homma, mikä pitää tehdä, on byrokratian purku. Meidän hallinto on kasvanut aivan valtavan suureksi, ja monessa puheenvuorossa tämän keskustelun aikana on nostettu sitä, että yrittäminen ei onnistu, ja myös tämän debattikeskustelun aikana, jota tässä salissa käytiin joku aika sitten tänä päivänä, nousi juuri esille tämän yrittämisen tärkeys, että yritykset menestyvät. Vain menestyvä yritys investoi, tarjoaa työtä ja maksaa veroa ja muita maksuja.

Meillä tällä hetkellä on semmoinen tilanne, että Suomi on kyseenalaisen listan kärjessä, kun olemme Euroopan unionin alueella ykkösenä siinä, että lähes 59 prosenttia

bruttokansantuotteesta menee julkisiin menoihin. Se on aivan valtavan, valtavan kammottava luku. Meidän pitäisi päästä vähintään 10 prosenttia sen alapuolelle. Jonnekin tuonne 40 prosentin tienoille, kun pääsisimme, olisimme onnellisia.

Ja mitä järkeä on siinä, että kun joku yrittäjä tekee jonkun hankkeen pystyyn ja lähtee hakemaan lupia, niin luvan saanti on lähes mahdotonta. Kuinka moni yrittäjä jaksaa odottaa viittä vuotta, että hän pääsee Suomeen yrittäjäksi jotain tekemään? Tiedän monta yritystä, jotka ovat Suomesta poistuneet ulkomaille, kun ovat todenneet, että ei täällä kannata yrittää, ja ne menestyvät muuten nyt tänä päivänä ulkomailla, muun muassa Virossa. Tätäkö me haluamme?

Sitten jos joku on niin uskalikko, että uskaltaa katsoa tulevaisuuteen vähän pitemmälle, niin ensi vuonna, 2027, uuden hallituksen aloitettua toimintansa se saa huomenlahjan, aika mukavan huomenlahjan, kun liikennepolttoaineet menevät päästökauppaan, [Tuomas Kettunen: Ohhoh!] mikä nostaa sitten liikennepolttoaineiden hintaa. Sivistyneet arvioinnit ilmoittavat, että 30—50 senttiä nousee polttoaineen hinta litralta, ja sitten tulee vielä jakeluvelvoitteen lisäys siinä samalla. Miten te, hyvät kollegat, kuvittelette, että tästä voitaisiin jotenkin selvitä?

En toivottele mitään muuta kuin hyvää terveyttä, pitkää ikää ja viisautta sen suhteen, että pystymme nämä vaikeat asiat selvittämään. Jos emme nyt pikkuisen heräile tästä prinsessa ruususen unesta ja tanssimme edelleen sitä ilmastohumppaa, siinä käypi muuten tälle kansakunnalle huonosti, koska olemme hyvin lähellä sitä rajaa, että olemme Euroopan unionin alijäämämenettelyssä ja sen jälkeen tämän valuuttarahaston huomassa. Silloin tehdään niin kovia päätöksiä Suomen talouden kannalta, että en suosittele kenenkään sitä edes ajattelevan.

Ja ihan viimeisenä, arvoisa puhemies: Olemme vielä siinä vaikeassa tilanteessa, että meidän valuuttanamme on euro ja meidän kaikkein vaikeimman ja hyvin hoidetun kilpailutilanteen takia Ruotsi on meitä 40 prosenttia edellä tämän kruununsa takia, koska se on devalvoitunut euroon nähden meidän euroaikanamme sen noin 40 prosenttia. Elikkä me juoksemme 100 metriä 40 metrin takamatkalta, ja on todennäköistä, että suomalaiset eivät ole silloin kolmen parhaan joukossa, palkintopallille ei pääse kukaan.

Arvoisa puhemies! Toivon, että tämä asia otetaan vakavasti, koska sitä se on nyt. En ole elämäni aikana näin vakavaa taloustilannetta Suomesta löytänyt, mutta toivottavasti järki löytyy ja tämä asia selvitetään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

19.29 **Aki Lindén sd:** Arvoisa herra puhemies! Tähän asiaan, jota käsittelemme, eli alijäämään ja siihen, miten se saataisiin kurottua umpeen, liittyy valtava määrä yksityiskohtia, mutta yritän pysyä tässä isossa kuvassa. Jos nyt ihan tiivistäisin, niin olen samaa mieltä kuin olin tässä pari tuntia sitten siinä debattipuheenvuorossa, jossa totesin, että jos joku väittää vakavissaan, että me seuraavan kauden aikana, tai vielä siihen vaikka vuosi, pari päällekin, sellaisena viiden kuuden vuoden jaksona, pystymme pelkästään julkisen talouden menoja leikkaamalla kuromaan umpeen kymmenen miljardin alijäämän, niin ei tuo voi mitenkään olla mahdollista. Siis ihan aikuisen oikeasti, sanoisin.

Jos me katsomme valtion budjettia, joka on nyt 92 miljardia euroa, siellä on lukuisia sellaisia kohtia, jotka eivät ole sillä tavalla edes harkinnanvaraisia, että niistä voisi ottaa rahaa pois, vaikka olisi minkälaista tahtoa tai minkälaiset voimasuhteet tahansa. Meillä on

siellä korot, ne ovat sen suuruisia kuin ovat Meillä on siellä EU-jäsenmaksut. Se päätetään sen suuruisena kuin se on. Emme me voi sanoa, että me emme nyt tuota maksakaan, vaan maksamme jotain vähemmän. Meillä on siellä 11 miljardia eläkkeitä, joka summa ei siitä pienene muuta kuin eläkkeitä leikkaamalla, mikä ei ole kerta kaikkiaan tietenkään mahdollista. Sitten meillä on siellä puolustusmenot. No, niistä on täällä keskusteltu, tuleeko niiden nyt olla sitten juuri kolme prosenttia vai 3,5 ja mitä laskemme niihin mukaan, mutta noin yleisesti ottaen se on kuitenkin asia, josta on näissä oloissa vaikea mennä mitään ottamaan.

Käytännössä jää jäljelle 60 miljardia euroa menoja, jotka ovat ylipäätään jollakin tavalla harkinnanvaraisia. Jos joku väittää, että sieltä voi ottaa kymmenen miljardia eli joka kuudennen miljardin pois, niin se on käytännössä mahdotonta. No, tästä tulee loogisesti siihen johtopäätökseen, että sopeutukseen tarvitaan ratkaisuja myös siellä tulojen puolella, ja siellä tulojen puolella meillä on tietenkin verot. Valtion omaisuudenkin myyminen tuottaa usein vain semmoisen kertaratkaisun, eikä se ole pitkällä tähtäimellä viisasta.

No, nyt tietysti kaikki olemme samaa mieltä siitä, että kasvun olosuhteissa se, mitä äsken kuvasin, olisi paljon helpompi tehdä, luonnollisesti: jos silloin, kun bruttokansantuote kasvaa esimerkiksi vaikka kahdella prosentilla, onnistuisimme pitämään verotuksen tason täällä 40—42 prosentin tasolla. Erittäin vaikea olisi pitää julkiset menot kokonaan ilman kasvua, mutta jos näin onnistuisimme tekemään, niin meillä neljässä viidessä vuodessa kymmenen miljardin gäppi eli tämä alijäämä poistuisi.

Mutta perusviestini on se, että jokainen realisti ymmärtää, että tässä tarvitaan myös tulosopeutusta eikä pelkästään menoja.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kauma poissa, edustaja Rasinkangas poissa. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

19.32 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu herra puhemies! Paikalla. — Tosiaan tästä edustaja Lindénin puheenvuorosta on hyvä taas, jälleen kerran, jatkaa. Kiitoksia ansiokkaasta puheenvuorosta, ja yritän myös pysyä tässä isossa kuvassa.

Se, mikä on todellisuutta, on se, että vuoden 2024 tilinpäätös oli miinus 12,1 miljardia, viime vuoden tilinpäätös meidän valtiolla on miinus 12,7 miljardia euroa, tämän vuoden arvio on miinus 10,8 miljardia, ja sitten julkisen talouden suunnitelman vuodesta 2027 sinne vuoteen 2030 asti yhteenlaskettu summa alijäämän osalta on miinus 63,9 miljardia euroa. Elikkä tarvitsee jotain tehdä, ja niin kuin edustaja Hoskonen totesi, kun me käsittelemme nyt selontekoa liiallisen alijäämän korjaamisesta, niin kyllä me olemme oikeasti vakavan paikan edessä. Mutta niitä ratkaisujahan kyllä olisi ja on, kun niitä vain käytettäisiin.

Kun tuossa jo edustaja Hänninen omassa puheenvuorossaan puhui sukupolvien välisestä oikeudenmukaisuudesta, niin kyllä tarvitsee tehdä asioita oikein, että me saamme tämän julkisen talouden tasapainoon. Kun katson, herra puhemies, tätä hallituksen vuosikertomusta vuodelta 2025, niin mietteliääksi se pistää. Siellä on muun muassa kestävän julkisen talouden osalta useampi kappale ja valtiontaloudesta viime vuodelta luvut selvillä.

Mutta mitä pitää tehdä ajatellen tulevaisuutta: Kyllä edustaja Hoskonen on siinä aivan oikeassa, että tämä energiapoliittinen kysymys on käytävä vielä kertaalleen lävitse. Ei voi mennä niin, että tavallinen kansa alkaa maksamaan vieläkin isompia energiamaksuja

sähkön osalta ja polttoaineen osalta, ja rahat ovat jo nyt tässä ajassa tiukilla tavallisella kansalla. Jos me lähdemme vielä näillä päätöksillä lisäämään menoja, niin kyllä alkaa ihmisillä ostovoima loppumaan aivan tyystin.

Mitä tulee energiapolitiikkaan ja tulevaisuuteen, niin näitä datakeskuksiahan on tulossa. Tällä yhteiskunnalla on oltava strategia, että jos näitä datakeskuksia tulee nyt niin kuin sieniä sateella... Näitä investointejahan on tulossa, sehän on hyvä asia, että datakeskuksia tulee, koska se tuo sen mukanaan myös rakentamista ja uusia työpaikkoja, mutta tämä energiakysymys on ratkaistava, ettei käy niin, että kun energiasta alkaa olemaan pulaa, niin sitten kysynnän ja tarjonnan lain mukaisesti alkaa käymään niin, että tavalliselle kansalle energian hinta alkaa olemaan liian iso.

No, isoa kuvaa vielä, herra puhemies... — Jahas, kolme minuuttia tulee täyteen, enkä tule nyt puhujanpönttöön, jotenka otan toisen puheenvuoron ja paikaltani sitten kerron vielä hieman liittyen tähän teollisuuspolitiikkaan siitä, mitä tämän päivän uutiset ovat meille tuoneet.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

19.36 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Selonteossa hallitus tosiaan vastaa, miten se aikoo vastata EU-suosituksiin ja korjata talouden tilannetta.

Jo debatissa vaadin hallitusta mahdollistamaan paremmin työllisyystoimia kunnille, jotta tämän kasvaneen velkataakan lisäksi emme jättäisi ja kerryttäisi pitkäaikaista pahoinvointia. Selonteko vahvistaa sen, että julkisen talouden tilanne ei korjaannu hallituksen nykyisillä päätöksillä, eikä mielestäni kannata tehdä ilmastokriisistä syntipukkia hallitukselle. Riskit ilmastokriisin osalta ovat todellisia ympäri maailman ja myös velvoitteet toimiin tarpeen kaikkialla. Elinkeinoelämän mukaan myös vihreässä siirtymässä on juuri sitä kasvupotentiaalia, jota Suomi tarvitsisi. Datakeskustenkin osalta on mielestäni syytä varmistaa, ettei tämä kasvanut energiantarve sitten tule täytetyksi fossiilisin polttoainein.

Hallitus katsoo tässä selonteossa ja sen toimissa seuraavaan hallituskauteen. Olisin debatissa halunnut kysyä hallitukselta, kuinka aktiivisesti EU-tasolla hallitus on valmis ajamaan tätä puolustusmenopoikkeuksen jatkoa, koska se tässä tilanteessa helpottaa Suomea, mutta miten on jatkon laita? Puolustusmenojen kasvu, joka näyttää jatkossakin kuitenkin jatkuvan Naton tavoiteprosentteja tavoitellessa, voi antaa puolentoista prosenttiyksikön jouston nettomenopolulta. Ajattelen niin, että rajamaana Suomi voittaa myös siinä, kun muut EU-maat ryhtyvät vahvistamaan omaa puolustustaan. Siksi lämpimästi toivoisi, että hallitus nyt aktiivisesti ajaa sitä, että tämä puolustusmenopoikkeus myös jatkuisi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hoskonen, olkaa hyvä.

19.38 **Hannu Hoskonen kesk:** Arvoisa herra puhemies! Lopuksi vielä osaltani tähän keskusteluun se, että kun valtiontalouden kehyksistä puhutaan, niin pitäähän meillä laskennan perusteena olla tosiasiat.

Suomen ilmastopäästöt ovat maailman ilmastopäästöistä 0,6 promillea, siis alle yhden tuhannesosan, ja Euroopan unionin päästöt koko maailman päästöistä ovat hieman vajaa kuusi prosenttia. Elikkä nämä luvut ovat näin onnettoman pieniä, jos joku tässä salissa

kuvittelee vielä yhdenkin kerran, että jotain voisimme asialle tehdä. Mehän olemme hiilineutraali maa, mutta veivaamalla näitä lukuja olemme tehneet itsellemme semmoisen kuopan, josta nouseminen ei näköjään ainakaan osalle kansanedustajista käy ollenkaan. Sitten pitää sietää seuraukset. Haluammeko me todella, että meidän eläkerahastoja ruvetaan käyttämään valtionvelan takuina? Taikka rupeammeko leikkaamaan vielä enemmän niiltä ihmisiltä, jotka ovat todella heikossa asemassa tässä maassa? Näköjään sitä halua on, mutta olen ihmeissäni, että asia on näin. Toivon, että järki löytyy tähän taloon pikkuhiljaa. Eihän tämä näin voi mennä.

Sitten kun katsoo tätä energiapolitiikkaa, niin tälläkin hetkellä datakeskusvalmistelut tässä maassa ovat järkyttävän suuria eikä kukaan tunnu välittävän siitä, riittääkö meillä energiaa. Puhutaan tuulimyllyistä ja aurinkovoimasta. Mitä tekemistä niillä on sähköntuotannon kanssa ympäri vuoden? Ei mitään. Joka rakentaa tuulimyllyjä, tietää, että vain yksi kolmasosa ajasta saadaan sähköä, kaksi kolmasosaa on tyyntä tai muuten mahdoton olosuhde ja sähköä ei tule. Tietenkin aurinkovoimalat ovat sama juttu, ehkä keskikesän aikaan jotain tulee. Mutta se, mikä siinä on vakavaa, on se, että näitä tällaisia puheita käytetään tosiasioiden perusteena. Onhan se ihmeellistä. Elikkä nämä suuret datakeskukset tulevat ottamaan tietenkin ydinvoimaa. Se on ainut voima, missä on inertia tallella, elikkä jännite on oikea ja taajuus on oikea.

Sitten jos ruvetaan vielä tukemaan näitä yrityksiä, datakeskuksia. Esimerkiksi Alphabetin, joka omistaa Googlen, viimevuotinen liikevaihto oli lähempänä 500:aa miljardia euroa. Jos näille ruvetaan maksamaan vielä investointitukia Suomessa, maassa, joka velkaantuu hurjan lailla, ja maksamme Alphabetille sen jälkeen investointitukia, niin siinä on kyllä moraali mennyt turhan alas.

Me olemme itse ajaneet itsemme suohon, ja meidän on itse nostettava sieltä ylös tämä homma ja alkaa tässä maassa ymmärtämään, miksi me olemme tänne joutuneet. Tämä on vähän sama tilanne kuin että potilas tulee lääkärin vastaanotolle ja ainoa tie sen potilaan parantamiseksi on, että lääkäri osaa tehdä oikean diagnoosin. Jos oikeaa diagnoosia ei tule, niin lääkitystäkään ei kyllä löydy.

Toivon suomalaisille kansanedustajille tässä asiassa erittäin suurta viisautta ja yhteisymmärrystä, koska nyt on tosi kysymyksessä. Sitä, mikä meillä on edessä, jos ei tätä suuntaa lähdetä muuttamaan ja palata rehellisiin, oikeisiin lukuihin, en haluaisi olla sitä päivää näkemässä. Se pitää totta kai meidän katsoa, mutta ennen sitä on vielä monta asiaa tehtävänä, jotta voimme tämän vaikean tilanteen pelastaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

19.41 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Täällä puhutaan aika usein tästä julkisten menojen suhteesta bruttokansantuotteeseen. Se on nimenomaan suhde bruttokansantuotteeseen, tämä 55—60 prosenttia, mikä luku täällä aina kulloinkin esiintyy, eli siihen bruttokansantuotteen arvonlisäykseen julkisen sektorin osuus on ehkä 20—25 prosenttia, siihen bkt:hen noin arvonlisäysmielessä, koska tulonsiirrot ja sosiaalietuudet eivät suoraan kasvata bkt:tä. Täytyy tämä ero aina muistaa, kun puhutaan tästä. Jossain nämä julkisen puolen toiminnot on rahoitettu yksityisellä puolella, ja ne ovat sen takia siellä puolella sitten. Se vertailu kansainvälisesti on aika vaikeata.

Arvoisa puhemies! Miksi pyysin puheenvuoron? Tosiasioissa pitää pitäytyä, niin kuin Hoskonen tässä toi esiin. Kun katsotaan meidän valtionvelkaa, joka on nyt aika tarkkaan

kohta 200 miljardia tällä hetkellä, niin siitä 106 miljardia oli ennen Sanna Marinin hallitusta, ja sitten Sanna Marinin hallituksen jälkeen se oli noin 156 miljardia, ja nyt ollaan siellä 200 miljardissa, ja se nousee sinne 215—220 miljardin luokkaan tällä hallituskaudella. Käytännössä puolet velasta on ollut ennen näitä kahta hallitusta. Sanna Marinin hallituksen aikana otettiin vajaa yksi neljäsosa, ja tämä hallitus tulee ottamaan velkaa reilusti yli yksi neljäsosan. Nämä mittaluokat pitää muistaa, kun täällä puhutaan, kuka mitäkin on tehnyt. Tämä aina täällä minua ärsyttää erittäin paljon, kun väännetään aina väärin niitä asioita.

Sitten tämä velkasuhde on todella kasvanut kovalla kädellä. Siinä mielessä tämä on meidän yhteinen ongelmamme, ja tässä porukassa kaikki täällä salissa käytännössä ovat olleet ottamassa velkaa vuosikymmenten aikana. Siinä mielessä on semmoista ylen määrin syyttelyä ja sanomista siitä, että nyt tämä on saatu kääntymään, kun tosiasiassa Orpon—Purran hallitus tulee olemaan historian eniten velkaa oleva hallitus, kun katsotaan miljardeja euroja, näitä lukuja. Nämä luvut ovat todella isoja, ja siinä mielessä nämä luvut ovat faktoja. Mutta eihän kukaan haluaisi, että näin olisi. Me haluamme, että talous kasvaisi ja työllisyys kasvaisi ja niitä asioita tehdään, millä työllisyyttä ja taloutta saadaan kasvuun. Tämä välillä unohtuu. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

19.44 **Tuomas Kettunen kesk:** Herra puhemies! Aina kun puhutaan liiallisen alijäämän korjaamisesta, niin sitten puhutaan menosopeutuksista. Varmasti niitäkin joudutaan tekemään, mutta vähemmälle puheelle jää sitten se tulopuoli, miten me saamme verotuloja ja sitä kautta maksettua näillä verotuloilla näitä valtionvelkoja.

Kun edustaja Hoskonen omassa puheenvuorossaan toi esille tämän metsäteollisuuden hankalan tilanteen ja sen, kuinka päätöksillä on jopa metsäteollisuus ajautunut siihen, että on joutunut irtisanomaan porukkaa ja tehtaitakin on laitettu kiinni, niin kyllä meidän pitäisi tässäkin salissa enemmän puhua teollisuuspolitiikkaa.

Toinen teollisuudenala, joka viimeksi tänä päivänä on ilmoittanut, on kaivosyhtiöt ja kaivosteollisuus. Kaivosyhtiö Boliden ilmoitti tänään, että tuo miljardin euron investointi nyt peruuntuu, se laitetaan jäihin, ei tehdä. Elikkä puhutaan tästä Kevitsan kaivoksesta ja kaivoksen toiminnasta, se loppuu 2034. Ja mitä Boliden ilmoitti perusteluikseen tälle päätökselle, että miljardi-investointeja ei tehdä? Muun muassa kaivosalan veronkorotuksilla ja tukileikkauksilla on niin kova vaikutus, että tämmöinen miljardi-investointi jätetään tekemättä vuonna 2034. Tässä on sitä tulevaisuuspolitiikkaa, hyvät kansanedustajat, ja miten se näyttäytyy jo tänä päivänä, niin 77 työntekijää irtisanotaan. Siinäkin jäivät sitten nämä veroeurot saamatta 77 työntekijän osalta.

Tämä oli Lapin suunnalla, ja toinen merkittävä asia, toinen merkittävä teollisuudenala on junanvaunuteollisuus, jota harjoitetaan tässä yhteiskunnassa Kainuussa Otanmäessä. Siis yksi teollisuudenala nimeltä junanvaunuteollisuus on yksi toimipaikka tässä Suomenmaassa, ja se on siellä Otanmäessä. Siellä valmistetaan muun muassa Valtionrautateille junanvaunukalustoa ja myös raitiovaunuliikenteeseen raitiovaunuja. Nythän me saimme tämän uutisen, kuinka Škoda Transtech ilmoitti 200 työntekijän irtisanomisesta, joka on oikeasti todella, todella iso, järkyttävä uutinen. Puhutaan siis junanvaunuteollisuudesta, joka työllistää tässä maassa yli 600 työntekijää.

Toivoisin nyt, että valtiovalta ottaa asianmukaisen vakavuuden näitten uutisten myötä, että kuinka me kehitämme omaa teollisuuspolitiikkaamme niin, että teollisuus pärjää tässä maassa, mitä kautta se tuo vientimahdollisuuksia mutta ennen kaikkea luo työpaikkoja, mikä tuottaa sitten niitä verotuloja, mitä kautta maksetaan näitä valtionvelkoja.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin valtiovarainvaliokuntaan.

10. Hallituksen vuosikertomus 2025

Kertomus K 3/2026 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Asia lähetetään tarkastusvaliokuntaan, jolle muiden erikoisvaliokuntien on annettava lausunto viimeistään 30.9.2026.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 45 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Tähän pääministeri Orpo, olkaa hyvä.

Keskustelu

16.02 **Pääministeri Petteri Orpo** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Valtioneuvosto antaa vuosittain eduskunnalle kertomuksen hallituksen toiminnasta ja valtiontalouden hoidosta, kuten perustuslaissa on säädetty. Vuosikertomus on valmisteltu yhteistyössä kaikkien ministeriöiden kesken valtioneuvoston kanslian johdolla.

Hallitus on johdonmukaisesti vienyt hallituskauden ajan eteenpäin uudistuksia, joilla vahvistetaan Suomen tulevaisuutta kilpailukykyisenä hyvinvointivaltiona — -yhteiskuntana, tarkemmin sanottuna —, uudistuksia, jotka olisi pitänyt Suomessa tehdä jo vuosikymmeniä sitten. Suomen julkisen talouden menot ja tulot ovat olleet rakenteellisessa epätasapainossa jo pitkään. Hallitus on jatkanut vaarallisesti velkaantuneen julkisen talouden tervehdyttämistä valtiovarainministeriön laskelmien mukaan yhteensä kymmenen miljardin euron sopeutustoimilla.

Vaikka vuoden 2025 talouskasvu jäi vaisuksi, sopeutustoimet paransivat tilannetta suhteessa aiempaan vuoteen. Julkisyhteisöjen menojen kasvu jäi runsaaseen prosenttiin. Viimeksi menojen kasvu on ollut hitaampaa vuonna 2017.

Mittavista sopeutustoimista huolimatta julkinen talous on edelleen vaikeassa tilanteessa. Sopeutustoimet eivät koske vain tätä hallitusta, ne jatkuvat seuraavilla vaalikausilla. Haluan kiittää kaikkia eduskuntapuolueita, jotka sitoutuivat parlamentaariseen velkajarruun. Velka pidetään kurissa, oli hallitus minkä värinen tahansa. Velkajarru on tae suomalaisille siitä, että me poliitikot pidämme yhteisistä rahoistamme huolta.

Näistä ja tulevista sopeutuksista huolimatta Suomi on ja säilyy edelleen hyvinvointiyhteiskuntana. Meillä on vahvat turvaverkot, ja apua saa, kun sitä tarvitsee.

Maailma ympärillämme on levoton. Suurvaltakilpailu on kiristynyt. Venäjän raaka hyökkäyssota Ukrainassa jatkuu. Viimeaikainen Iranin sota on lisännyt epävarmuutta

maailmanmarkkinoilla. Turbulenssi näkyy myös suomalaisten arjessa. Suljettuna pysyvä itäraja vaikeuttaa entisestään Suomen asemaa Euroopan pohjoisena saarena — saarena, jonka yksi reuna on suljettu.

Tukemme Ukrainalle jatkui myös vuonna 2005 horjumatta. Avustimme Ukrainaa kehitysyhteistyön, humanitäärisen avun, materiaaliavun ja puolustustarviketuen muodossa noin 550 miljoonalla eurolla. Turvallisuusympäristön muutos, tunnistetut riskit ja suorituskykyvaatimukset ovat edellyttäneet myös turvallisuusviranomaisten resurssien varmistamista niin puolustusmenojen kasvattamisen kuin poliisin, suojelupoliisin ja Rajavartiolaitoksen rahoituksen turvaamisen osalta.

Arvoisa puhemies! EU-politiikassa keskityimme ennakkovaikuttamaan komission esitykseen EU:n seuraavaksi monivuotiseksi rahoituskehykseksi. Komission esityksessä Suomelle osoitettua turvallisuuden ja sisäasioiden rahoitusta onkin yli miljardi euroa enemmän nykykauteen verrattuna.

Rahoituskehysesityksen lisäksi ennakkovaikuttamisen pääprioriteetteja olivat Euroopan kokonaisturvallisuus. Kutsuin joulukuussa koolle eastern flank -huippukokouksen. Kahdeksan jäsenvaltiota sitoutui yhdessä edistämään itäisen sivustan lippulaivahanketta ja eurooppalaista droonipuolustusaloitetta.

Rakenteellisten uudistusten ja talouden sopeutustoimien ohella hallitus on tehnyt lukuisan määrän kasvua vauhdittavia toimia, joiden myötä Suomessa olisi työtä ja kasvua, mahdollisuuksia jokaiselle suomalaiselle rakentaa parempaa tulevaisuutta. Puoliväliriihessä hallitus päätti laskea yritysten yhteisöveron 20 prosentista 18 prosenttiin Edellisen kerran yhteisöveroa laskettiin vuonna 2014 valtiovarainministeri Urpilaisen johdolla 24,5 prosentista 20 prosenttiin.

Hallitus teki historiallisen suuret kevennykset työn verotukseen. Kevennykset tulevat kaikille tulotasoille painottuen pieni- ja keskituloisiin. Lapsiperheiden vanhemmille ja eläkeläisille on tehty tuntuvat verokannustimet työntekoon. Me uudistimme Tesin, ja me pääomitimme sitä. Me nostimme perintöveron ja lahjaveron alarajaa. Alensimme perintöveron maksuajalta maksettavaa korkoa.

Päätimme toteuttaa ilman korkeakoulupaikkaa jääneille nuorille maksuttoman 30 opintopisteen opintosetelin avoimeen korkeakouluun. Tämä on erityisen ilahduttava asia näin ylioppilasjuhlien kynnyksellä. Esitys on lähetekeskustelussa tämän keskustelun jälkeen, ja sivistysvaliokunta on luvannut käsitellä esityksen mahdollisimman pian, jotta nuoret saisivat tämän mahdollisuuden heti tulevana syksynä. [Jaana Strandman: Kyllä!] Joka vuosi ylioppilaiksi valmistuneista jopa kymmeniätuhansia jää vaille opiskelupaikkaa. Sen lisäksi aikaisemmilta vuosilta pyrkimisjonossa on kymmeniätuhansia nuoria. Tämä on itse asiassa paljon suurempi asia kuin moni on ajatellut.

Nyt kuluvan vuoden huhtikuussa pidetyssä kehysriihessä me jatkoimme panoksia kasvuun ja tulevaisuuteen. Haluan tässä yhteydessä suunnata katsettani myöskin tämän vuoden tekemisiin, koska ne rakennetaan tämän hallitusohjelman mukaisesti ja viime vuoden päätösten päälle ajassa:

Me päätimme korjata viime vaalikaudella tehdyn epäonnistuneen yrittäjien eläkevakuutusjärjestelmän. Uudistuksella helpotetaan erityisesti pieni- ja keskituloisten sekä yksinyrittäjien asemaa. Me vauhditamme rakennusalan nousua ja työllisyyttä. Päätimme määräaikaisesta asuinrakennusten korjausavustuksesta. Me helpotamme oman asunnon ostamista nostamalla valtion takaaman asp-asuntolainan enimmäislainamäärää ja yhtenäistämme asp-lainan takaisinmaksuajan enimmäispituuden 40 vuoteen. Uudistamme

työsuhdeoptioiden verotusta, ja vahvistamme siten kasvuyritysten mahdollisuuksia houkutella osaavia työntekijöitä. Suomi on noussut ainakin pohjoismaisittain vertailtuna kasvuyritysten ja startupien ja kärkimaaksi houkuttelevuudeltaan. 65 vuotta täyttäneiden valinnanvapauskokeilua laajennetaan fysioterapiakäynteihin iäkkäiden ihmisten arjen toimintakyvyn turvaamiseksi. Me päätimme myös panostuksista tärkeisiin väylähankkeisiin, korjausvelan purkuun ja raidehankkeiden edistämiseen. Kohdistimme uutta rahoitusta muun muassa Karjalan radan kehittämiseen. Ja vaikka suomalaisten ostovoima on tämän vaalikauden aikana pitkästä aikaa taas vahvistunut, hallitus päätti kasvattaa kotitalousvähennystä, jotta yhä useampi koti rohkaistuisi käyttämään muun muassa siivous- tai hoiva-apua tai teettämään remontteja.

Nämä ovat konkreettisia päätöksiä, jotka luovat ja vauhdittavat Suomen kasvua. Hallituksen työ ei ole mitenkään maalissa vaan jatkuu.

Arvoisa puhemies! Kuluneen kevään aikana olemme saaneet lukuisia positiivisia uutisia taloudesta. Pankkikonserni Nordean korttidatan mukaan ihmiset ovat alkaneet kuluttaa. Suomalainen hissiyhtiö Kone on nousemassa maailman suurimmaksi hissivalmistajaksi. Viime vuonna suomalaiset startupit ja kasvuyritykset keräsivät ennätyssuuren summan rahoitusta, yhteensä lähes kaksi miljardia euroa. Tämä on enemmän kuin koskaan ennen. Ulkomaiset investoinnit Suomeen kasvoivat viime vuonna 14 prosenttia. Suomen kasvu oli vuoden ensimmäisellä neljänneksellä Euroopan nopeinta, ei siis hitainta. Julkisten menojen hillitseminen ja laajat kasvutoimet tuottavat nyt tulosta.

Arvoisa puhemies! Vuonna 25 hallitus antoi eduskunnan käsiteltäväksi yhteensä 204 esitystä, niistä kevätistuntokaudella 77 esitystä ja syysistuntokaudella 127. Esitykset kohdistuivat laajasti yhteiskunnan kaikille sektoreille. Esityksillä muun muassa vahvistettiin osaamista ja panostettiin koulutukseen. Lisäsimme alaluokilla äidinkielen ja matematiikan opetusta, eli perustaitoja meidän lapsille ja nuorille. Käynnistimme tohtorikoulutuksen pilottihankkeen ja annoimme yliopistoille lisärahoituksen tuhannen uuden tohtorin kouluttamiseksi. Lisäsimme korkeakoulujen aloituspaikkoja ja toteutimme vihdoin pitkään kaivatun lasten ja nuorten terapiatakuun.

Arvoisa puhemies! Tämä hallitus sai käsiinsä vaarallisesti velkaantuneen Suomen. Talous ei ollut kasvanut, uudistukset oli jätetty tekemättä, ja velkaa pidettiin lähes ilmaisena. Tätä politiikkaa oli harjoitettu vuosikymmeniä, ja nyt se oli tullut tiensä päähän. Koska maailmantilanne ei juuri meitä auta, meidän on tehtävä ja me olemme tehneet sen, mikä on meidän käsissä. Meidän on pidettävä huolta siitä, että Suomi on erinomainen paikka perustaa perhe, oppia, tutkia, tehdä työtä, yrittää ja investoida. Me saamme Suomen kasvun tielle.

Arvoisa puhemies! Haluan lopuksi kiittää eduskuntaa hyvästä yhteistyöstä vuonna 2025.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt otetaan muutama debattipuheenvuoro tähän alkuun, kun meillä on pääministeri kerta varannut aikaa. Jos saan pyytää nousemaan seisomaan ja painamaan V-painiketta. — Otetaan sieltä edustaja Suhonen.

16.12 **Timo Suhonen sd** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Hallituksen vuosikertomuksessa edelliseltä vuodelta todetaan seuraavaa: ”Hallituksen

tavoitteena on vahvistaa yhteiskunnan lapsi- ja perhemyönteisyyttä sekä etsiä toimenpiteitä, jotka voisivat vaikuttaa positiivisesti syntyvyyteen.”

Arvoisa puhemies! Miten hallitus arvioi, että hallitus on päässyt tuohon tavoitteeseen lapsi- ja perhemyönteisyydestä yleensä tällä kaudella, kun asiantuntijat ovat arvioineet, että hallituksen päätösten vaikutuksista 31 000 lasta lisää putoaa köyhyysrajan alapuolelle? — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Otetaan nämä, jotka tosiaan nyt pyysivät V-painikkeella tuon vastauspuheenvuoron. Teitä on kaiken kaikkiaan jäljellä yhdeksän, ja te saatte puheenvuoron. Sitten mennään puhujalistaan. Mikäli pääministeri haluaa kommentoida, niin se on ihan mahdollista. — Seuraavaksi edustaja Laine-Nousimaa.

16.13 **Hanna Laine-Nousimaa sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen politiikka on lisännyt vastakkainasettelua ja epävarmuutta työelämään. Työehtojen heikentäminen ja epävarmuuden lisääminen ovat ajaneet työmarkkinat kaaokseen. Hallitus puhui sadastatuhannesta uudesta työpaikasta, mutta todellisuudessa työpaikkoja on menetetty kymmeniätuhansia. Erityisesti rakennusalan kriisiin reagoitiin aivan liian myöhään.

Kasvun sijaan hallitus on leikannut tulevaisuudesta. Koulutusleikkaukset, aikuiskoulutustuen lakkauttaminen ja maahanmuuton kiristäminen heikentävät Suomen mahdollisuuksia saada osaavaa työvoimaa ja uusia investointeja. Samalla hallitus peruuttaa ilmastopolitiikassa aikana, jolloin juuri vihreä siirtymä voisi luoda Suomelle uusia työpaikkoja.

Arvoisa rouva puhemies! Suomi tarvitsee politiikkaa, joka rakentaa luottamusta, vahvistaa oikeudenmukaisuutta ja luo kasvua tulevaisuuden investoinneilla — ei politiikkaa, joka lisää eriarvoisuutta ja syventää epävarmuutta. Erityisen tärkeää olisi tehdä toimia nuorten tulevaisuususkon parantamiseksi. Mihin toimiin hallitus aikoo ryhtyä?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

16.14 **Anne Rintamäki ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tämä hallitus on panostanut turvallisuuteen, huoltovarmuuteen ja energiaomavaraisuuteen tilanteessa, jossa Euroopan turvallisuusympäristö on muuttunut nopeasti. Suomessa on onnistuttu vahvistamaan varautumista ilman, että yhteiskunnan vakaus tai kansalaisten luottamus instituutioihin olisi horjunut. Tämä on kansainvälisesti tarkasteltuna merkittävä saavutus.

Samalla on kuitenkin tunnustettava, että julkisen talouden haasteet ovat edelleen suuria: väestön ikääntyminen lisää palveluiden tarvetta, velkaantuminen jatkuu ja hyvinvointialueiden talous on monin paikoin tiukilla. Hallituksen vuosikertomus osoittaa kuitenkin, että näihin ongelmiin ei ole suhtauduttu passiivisesti vaan uudistuksia on tehty määrätietoisesti. Tämän vuosikertomuksen tärkein viesti on se, että vaikeista oloista huolimatta Suomi kykenee uudistumaan. Hallituksen toimet ovat luoneet pohjaa vakaammalle taloudelle, paremmalle kilpailukyvylle ja kestävämmälle tulevaisuudelle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Räsänen, Joona.

16.15 **Joona Räsänen sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Tässä hallituksen vuosikertomuksessa kuvataan hyvin laajasti sitä taloudellista kehitystä, jota tapahtui vuoden 2025 aikana. Minusta se kuvaus kannattaa meidän kaikkien lukea, koska siinähän ensimmäisenä aloitetaan juuri siitä meidän suurimmasta ongelmasta, josta me itse asiassa tuossa edellisessäkin kohdassa puhuimme, ja sehän on se ihmisten epävarmuus, joka näkyy epäluottamuksena, joka on näkynyt kotimaisen kysynnän heikkoutena, minkä johdosta taloudellinen kehitys viime vuonna jäi huomattavasti siitä, mitä aiemmin oli ennustettu. Siinä on totta kai kysymys siitä, miten kansainvälinen toimintaympäristö on muuttunut, mutta aivan varmasti on myös merkitystä sillä, minkälaisia päätöksiä kotimaassa on tehty. Sen takia on jälleen palattava siihen, että mikäli me haluamme, että tulevaisuudessakin tämä myönteinen kasvu jatkuisi, niin siksi meidän täytyy tehdä sellaista politiikkaa, joka vahvistaa ihmisten luottamusta ja saa heidät myös uskomaan huomiseen ja sitä kautta kuluttamaan, [Puhemies koputtaa] koska siten voimme myös pitkällä aikavälillä parantaa tätä julkisen talouden tilannetta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

16.16 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Olemme tehneet myös arvovalintoja, ja sen olemme sanoneet ihan selvästi. Me panostamme turvallisuuteen, sillä se on tulevaisuuden Suomen elinehto. Jatkossa on entistä selkeämpää, että väkivalta ei ole sovitteluasia, vaan se on rikos. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopuminen vahvistaa uhrien asemaa ja varmistaa, että rikoksesta seuraa vastuuta. Turvakotien rahoituksen lisääminen tarkoittaa konkreettista turvaa heille, jotka sitä kipeimmin tarvitsevat. Oikeusprosesseja on sujuvoitettu, jotta oikeutta ei tarvitse odottaa kohtuuttoman kauan. Vakavien rikosten rangaistuksia on kiristetty, jotta lainsäädäntö vastaa paremmin yhteiskuntamme oikeustajua. Jatkossa vanki voi olla ensikertalainen vain yhden kerran, eikä tappo koskaan vanhene. Kun nöyryytysväkivaltaan ja jengirikollisuuteen [Puhemies koputtaa] puututaan kovemmin, se on viesti siitä, että yhteiskunta ei hyväksy väkivaltaa missään muodossa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola.

16.18 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Täällä aikaisemmin, kun tänään salissa käsiteltiin tätä liiallista alijäämää, debatin alkuun totesin, että hallituksen toimet ovat viimein tänä keväänä alkaneet purra, ja saman leikkisän sloganin voin tässäkin yhteydessä heittää, kun tosiaan talous on alkanut viimein kasvamaan. Teollisuuden tilauskirjat täyttyvät, ja kasvu on Euroopan nopeimpien joukossa ellei peräti sitten tosiaan nopeinta. Kotimainen kulutuskin on viimein kääntynyt nousuun, kun tiedetään, että suomalaisten tileillä on maannut enemmän rahaa kuin koskaan aikaisemmin, melkein 120 miljardia. Nyt on hienoa, että sekin on lähtenyt sieltä liikkeelle.

On ihan totta, että ollaan tehty paljon ikäviä — joidenkin mielestä hyvinkin ikäviä — päätöksiä, leikkauksia, sopeutustoimia, jotka ovat tiettyyn väestönosaan sattuneet, mutta nämä ovat niitä samoja, mitä meidän verrokkimaissa monasti on tehty jo vuosikymmenien aikana, ja siellä näillä toimenpiteillä on aina ollut positiivista vaikutusta. Se tulee ehkä vähän viipeellä, mutta jaksetaan uskoa siihen, että niin se tulee käymään Suomessakin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

16.19 **Aki Lindén sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Pidin siitä pääministerin retoriikasta siinä edellisessä keskustelussa, kun pääministeri pohdiskeli sitä, että jos kerran nämä miinusmerkkiset ajat ovat olleet ulkoisten tekijöiden vaikutusta, niin eivätkö ne plusmerkkiset ole, tai jos ne ovat olleet hallituksen vikaa, niin eivätkö ne plussatkin ole hallituksen vikaa? Olen itse tätä samaa tuolta puhuja-aitiosta käyttänyt, eli kun hallitus on antanut ymmärtää, että kaikki huono on ulkoisista tekijöistä johtuen ja sitten taas myönteinen on hallituksen ansiota.

Jos me nyt oikein katsomme tätä lähivuosien taloushistoriaa, niin kun tarpeeksi syvälle on menty, niin yleensähän sieltä on sitten ylös lähdetty. Katsoin juuri kasvuluvut finanssikriisin jälkeen: miinus kahdeksan prosenttia putosi bkt, sen jälkeen tuli kaksi vuotta, joina oli kasvu peräkkäisinä vuosina kolme prosenttia, tuli koronavuosi ja miinus kaksi prosenttia alas bkt, seuraava vuosi kasvua plus kolme prosenttia. Ihan selvä on, että totta kai talous sitten sopeutuu ja maailmakin muuttuu. Vielä merkittävämpi oli tietenkin se 90-luvun alun jättiläiskuoppa, josta sitten tuli 16 vuotta kasvua peräkkäin. Eivätköhän näille ole objektiiviset tekijät olemassa, eli on ulkoisia syitä ja on hallituksesta johtuvia syitä, kumpaankin suuntaan.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

16.20 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Orpon hallitus sai käsiinsä vaarallisesti velkaantuvan valtion, [Aki Lindén: Edelleenkin se on vaarallisesti velkaantuva!] ja hallituskauden alkuvaiheessa tehtiin voimakkaita sopeutustoimenpiteitä. Vuosi 2025 itselleni jäi erityisesti mieleen puoliväliriihestä, jota nimitettiin kasvuriiheksi, ja sen aikana tehdystä tahdinmuutoksesta, kun nähtiin, että talouskehitys edelleen junnaa, suurelta osin ulkoisten tekijöiden johdosta. Tehtiin merkittävästi panostuksia kasvuun, mutta toisaalta pidettiin huolta sopeutuksesta. Olisin kysynyt arvoisalta pääministeriltä: mitkä ovat olleet merkittävimpiä kasvun ja luottamuksen palautuksen suhteen tehtyjä toimenpiteitä, jotka vievät Suomen kasvua sitten pitkälle tulevaisuuteen eteenpäin?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä kaksi puheenvuoropyyntöä: edustajat Strandman ja Lyly.

16.21 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, kunnioitettu ministeri! Hallituksen vuoden 2025 kertomus osoittaa laajaa työtä Suomen talouden, turvallisuuden ja palvelujen vahvistamiseksi. Julkista taloutta on sopeutettu, ja samalla on lisätty panostuksia tutkimukseen, kehitykseen ja investointeihin. Puhtaan siirtymän hankkeita sekä teknologian kehitystä ja kilpailukykyä on edistetty. Sosiaali- ja terveyspalveluissa on vahvistettu hoidon jatkuvuutta ja kehitetty palveluja. Koulutuksessa on lisätty perustaitojen opetusta, uudistettu oppimisen tukea ja parannettu saavutettavuutta sekä parhaillaan käyttöön ollaan ottamassa opintoseteli. Työmarkkinoita on uudistettu, mistä teollisuudenalat jakavat kiitosta. Maahanmuuttoon ja kansalaisuuteen liittyviä linjauksia on tarkistettu ja järjestelmää tehostettu Suomen turvallisuuden parantamiseksi. Liikenteessä ja energiassa on panostettu huoltovarmuuteen, verkkojen kunnossapitoon ja

uusiutuviin ratkaisuihin. Maatalous on vahvistanut ruokaturvaa ja alueiden elinvoimaa. Yrittäjien YEL-vakuutus uudistetaan, mikä on erityisesti pienyrittäjille tärkeä ja odotettu päätös. Koko kokonaisuus tukee Suomen pitkän aikavälin kasvua ja vakautta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Vielä edustaja Lyly, ja sitten mennään puhujalistalle. Mehän vaihdamme aihetta 16.45, mutta ennen kuin lopetamme, myönnän myös pääministerille vielä mahdollisuuden käyttää puheenvuoro. — Edustaja Lyly.

16.23 **Lauri Lyly sd** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minä tykkään, että puhutaan oikein, niin kuin asiat on, ja täällä on hallitusohjelmassa sanottu, että käännetään velkaantuminen laskuun. Täällä lukee näin, ja tosiasiassa nämä luvut ovat sellaisia, että tämän hallituskauden aikana velkaantuminen tulee olemaan Suomen historian korkeinta. Luvut ovat 156 miljardista nousemassa tänä vuonna yli 205 miljardiin, ja vielä ensi vuosi lisäksi, niin tullaan yli 60 miljardia ottamaan velkaa tämän hallituskauden aikana. Se on nyt tosiasia.

Mutta toinen kysymys, arvoisa rouva puhemies, liittyy kotimarkkinaan. Kotimarkkina on noin puolet meidän bkt:stä, ja sen kasvusta on aika paljon kiinni, miksi Suomessa nämä kasvuluvut ovat näin pieniä. Kysyisinkin pääministeri Orpolta, kuinka monta prosenttiyksikköä korkeammat kasvuluvut olisi pitänyt olla 2023, 2024 ja 2025, että velkaantuminen olisi pysynyt suunnilleen sillä 76 prosentin tasolla, minkä hallitus sai.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten puhujalistaan. Edustaja Garedew.

16.24 **Kaisa Garedew ps:** Arvoisa puhemies! Hallituksen viime vuoden vuosikertomus sisältää yli kolmesivuisen listauksen hallituksen toteuttamia maahanmuuttoon ja kotoutumiseen liittyviä toimia, siis kolme sivua, ja ne eivät ole höllennyksiä. Perussuomalaisen sisäministeri Rantasen johdolla on siis tehty erittäin tehokasta työtä ja saatu aikaan merkittävä määrä erittäin tärkeitä tiukennuksia ja tehostustoimia maahanmuuttopolitiikkaan, koska suomalaisten edun ja turvallisuuden tulee olla aina ensin. Yksi näistä toimista on ollut maasta poistamisen ja karkotusten tehostaminen. Erityisesti rikoksiin syyllistyvät ulkomaalaiset on saatava mahdollisimman nopeasti ulos maasta. Tiukka linja osoittaa tulijoille, että Suomessa on elättävä lakien mukaan tai täältä on lähdettävä.

Valitettava tosiasia on, että poliisin tilastojen mukaan ulkomaalaistaustaiset syyllistyvät esimerkiksi raiskauksiin kuusi kertaa todennäköisemmin kuin suomalainen. Irakilainen syyllistyy raiskaamiseen 16 kertaa todennäköisemmin kuin suomalainen. Aiempi hallitus ei tähän uskaltanut puuttua vaan keskittyi sen sijaan haalimaan tänne mahdollisimman paljon lisää maahanmuuttajia — tilastojen mukaan ilmeisesti äänestäjikseen — mutta perussuomalaisten hallituskaudella tähän on puututtu ja lakimuutokset purevat: viime vuonna Suomesta karkotettiin 30 prosenttia enemmän rikollisia kuin edeltävänä vuonna, eniten irakilaisia.

Arvoisa puhemies! Rakkaan isänmaamme sisäinen turvallisuus on kaiken hyvinvoinnin perusta. Siksi turvallisuuspolitiikkaa ja maahanmuuttopolitiikkaa ei käytännössä voi koskaan erottaa toisistaan. Hallituksen ensisijainen tehtävä on huolehtia suomalaisten

turvallisuudesta, ja maahanmuuttopolitiikan kiristykset ovat välttämätön osa sitä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

16.27 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Kunnioitettu pääministeri ja yleisö siellä lehterillä ja nettien ääressä! Hallituksen vuosikertomus vuodelta 2025 piirtää selkeän kuvan ajasta, jossa elämme nyt. Turvallisuusympäristömme on kiristynyt, geopoliittiset jännitteet ovat kasvaneet, ja Suomeen kohdistuu yhä monipuolisempia uhkia. Juuri tällaisena aikana mitataan se, pystyykö valtio suojelemaan kansalaisiaan. Siksi tämän hallituksen työn yksi selkeä läpileikkaava teema on ollut sisäisen turvallisuuden vahvistaminen.

Arvoisa puhemies! Suomi on turvallinen maa vain, jos laki on vahva ja viranomaisilla on riittävät keinot toimia. Tämä hallitus on sen ymmärtänyt ja sen eteen myös töitä tehnyt. Poliisin operatiivista toimintakykyä on vahvistettu, henkilöstömäärä on kasvanut, ja tavoite 8 000 poliisista on selkeä. Rikollisuuteen puututaan aiemmin ja aikaisemmin. Järjestäytynyttä rikollisuutta torjutaan järjestelmällisesti, ja viranomaisten yhteistyötä on tiivistetty. Kyse ei ole vain kovimmista toimista vaan siitä, että ihmiset voivat luottaa siihen, että viranomaisapua saa silloin, kun sitä todella tarvitaan.

Arvoisa puhemies! Olemme tehneet myös arvovalintoja, ja sen olemme sanoneet selvästi ja ääneen. Me panostamme turvallisuuteen, sillä se on tulevaisuuden Suomen elinehto. Jatkossa on entistä selkeämpää, että väkivalta ei ole sovitteluasia vaan se on rikos. Perhe- ja lähisuhdeväkivallan sovittelusta luopuminen vahvistaa uhrien asemaa ja varmistaa, että rikoksesta seuraa aina vastuu. Turvakotien rahoituksen lisääminen tarkoittaa konkreettista turvaa heille, jotka sitä kipeimmin tarvitsevat.

Oikeusprosesseja on sujuvoitettu, jotta oikeutta ei tarvitse odottaa kohtuuttoman kauan. Vakavien rikosten rangaistuksia on kiristetty, jotta lainsäädäntö vastaa paremmin yhteiskuntamme oikeustajua. Jatkossa vanki voi olla ensikertalainen vain kerran eikä tappo koskaan vanhene. Kun nöyryytysväkivaltaan ja jengirikollisuuteen puututaan kovemmin, on se viesti siitä, että yhteiskunta ei hyväksy väkivaltaa missään muodossa.

Arvoisa puhemies! Sisäinen turvallisuus on rajaturvallisuutta, varautumista ja kykyä kestää kriisejä. Siksi olemme vastanneet päättäväisesti välineellistettyyn maahan tunkeutumiseen ja antaneet viranomaisille työkaluja suojata rajaa. Sen lisäksi turvallisuus tarkoittaa myös sitä, että yhteiskunta toimii kriiseissä. Tämän vuosikertomuksen mukaan sähkö, vesi, tietoliikenne ja terveydenhuolto on tunnistettu yhteiskunnan elintärkeiksi osiksi. Kun nämä toimivat, myös arki toimii, ja kun arki toimii, turvallisuus säilyy.

Arvoisa puhemies! Yksi tärkeimmistä viesteistä vuosikertomuksessa on se, että turvallisuus ei synny yksittäisestä päätöksestä vaan johdonmukaisesta politiikasta. Turvallinen Suomi on sellainen maa, jossa rikoksiin puututaan ajoissa, uhrit saavat oikeussuojan, viranomaisilla on keinot toimia ja kansalaiset voivat luottaa yhteiskuntaan. Tämä on juuri se suunta, johon olemme vieneet Suomea. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

16.32 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa rouva puhemies, kunnioitettu pääministeri! Suomen tulevaisuus rakentuu osaamisen, toimivien palveluiden ja vastuullisen talouden varaan.

Hallitus on vaikeasta taloustilanteesta huolimatta kyennyt tekemään ratkaisuja, jotka vahvistavat suomalaisten arkea, koulutusta, turvallisuutta ja terveyspalveluiden saatavuutta pitkällä aikavälillä. Suomen julkinen talous tarvitsee määrätietoisia ratkaisuja, ja nykyhallitus kantaa vastuunsa. Orpon—Purran hallitus on tehnyt miljardiluokan päätöksiä velkaantumisen hillitsemiseksi, jotta hyvinvointiyhteiskunnan perusta kestää myös tulevaisuudessa.

Perussuomalaisille tärkeää on kohdistaa säästöjä toissijaisiin menoihin, jotka eivät kuulu valtion ydintehtäviin. Kehitysapuun, hallintoon ja tehottomiin tukirakenteisiin tehdyt leikkaukset suojaavat suomalaisia palveluita ja työnteon edellytyksiä. Työn ja yrittämisen verotusta on samalla kevennetty kasvun vahvistamiseksi. Tehdään YEL-eläkevakuutusuudistus, joka vahvistaa erityisesti pienyrittäjien arkea.

Arvoisa puhemies! Vuonna 2025 perusopetusta on kehitetty selkeästi ja käytännönläheisesti. Koulujen ja virastojen rakennetta on uudistettu, jotta työ sujuu paremmin ja palvelut toimivat yhtenäisesti. Peruskouluun on lisätty opetustunteja lukemiseen ja matematiikkaan, mikä antaa enemmän aikaa oppia perustaidot kunnolla. Oppimisen tukea on parannettu, jotta jokainen oppilas saa apua oikeaan aikaan. Koulupäivien aikana mobiililaitteiden käyttöä on rajoitettu, jotta keskittyminen opetukseen paranee.

Varhaiskasvatuksen palveluja on tehty joustavammiksi, ja perheille on enemmän valinnan mahdollisuuksia.

Osaamisen vahvistamiseen on kiinnitetty erityistä huomiota, jotta oppimistulokset paranevat ja erot oppilaiden välillä vähenevät. Tavoitteena on, että jokainen lapsi Suomessa saa hyvät perustaidot ja tasavertaiset mahdollisuudet jatko-opintoihin ja elämään. Kokonaisuus tukee lasten oppimista, arjen sujuvuutta ja koulun laatua koko maassa.

Arvoisa puhemies! Myös terveyden palveluiden saatavuutta on parannettu konkreettisilla toimilla. Kela-korvausten valinnanvapauskokeilu on helpottanut yli 65-vuotiaiden pääsyä lääkäripalveluihin kohtuullisilla kustannuksilla, ja kokeilua laajennetaan edelleen.

Nykyhallitus uudisti vuonna 2025 keliakiaa sairastavien tukea siten, että yli 16 vuotta täyttäneen keliakiaa sairastavan ylimääräisiä ruokamenoja voidaan huomioida toimeentulotuessa. Uudistuksella turvataan kaikkein pienituloisimmille mahdollisuus saada tukea keliakiasta aiheutuviin kustannuksiin.

Hallitus on lisäksi vastannut maaseudun ihmisten pitkäaikaiseen huoleen hyväksymällä suden kiintiömetsästyksen. Tällä turvataan ihmisten turvallisuutta, vähennetään vahinkoja ja vahvistetaan luottamusta suurpetopolitiikkaan erityisesti niillä alueilla, joilla susikanta aiheuttaa jatkuvaa huolta kotieläimille ja ihmisten arjen keskelle.

Arvoisa puhemies! Suomi tarvitsee päätöksiä, jotka vahvistavat turvallisuutta, osaamista ja luottamusta tulevaisuuteen. Näitä ratkaisuja hallitus on vienyt eteenpäin vastuullisesti ja määrätietoisesti. Nykyhallituksen toimet ovat alkaneet purra. Monilta sektoreilta on tullut kasvulukuja, ja suomalaisten ostovoima on kohentunut. Tämä on erinomaista.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Ehditään ottaa vielä yksi, eli Laine-Nousimaa, ja sen jälkeen sitten pääministeri, ja sitten siirrytään toiseen asiaan.

16.36 **Hanna Laine-Nousimaa sd:** Arvoisa rouva puhemies! Yksi huolestuttavimmista asioista Orpon hallituksen toteuttamassa politiikassa on ollut se, että se heikentää nuorten uskoa tulevaisuuteen. Vaikutukset eivät näy vain tänään, vaan ne näkyvät pitkään tulevaisuudessa, koko suomalaisen yhteiskunnan hyvinvoinnissa ja vakaudessa. Hallitus on perustellut kovat leikkaukset sillä, että ne palauttaisivat luottamuksen talouteen. Nyt näemme, ettei näin ole tapahtunut. Velka kasvaa, työllisyystavoitteet karkaavat, ja samaan aikaan hallitus käyttää miljardeja euroja veronkevennyksiin kaikkein hyvätuloisimmille. Kysymys kuuluu: kuka tästä politiikasta todella hyötyy, kun tavalliset suomalaiset maksavat laskun? Leikkaukset kohdistuvat opiskelijoihin, lapsiperheisiin, pienituloisiin, sairaisiin ja ikäihmisiin. Hyvinvointialueilla palveluiden saatavuus heikkenee, hoitojonot kasvavat ja eriarvoisuus lisääntyy. Monet asiantuntijat ovat varoittaneet leikkausten kasautumisesta samoille ihmisille, mutta hallitus ei ole vieläkään tehnyt kokonaisarviota päätöstensä vaikutuksista. Nuoret katsovat ympärilleen ja näkevät epävarmuutta. Opiskeluun kohdistetaan leikkauksia, aikuiskoulutustuki lakkautetaan, mielenterveyspalveluihin on vaikea päästä ja ensimmäisen työpaikan löytäminen on entistä vaikeampaa. Samaan aikaan hallitus kertoo, että nuorten pitäisi kantaa entistä enemmän vastuuta omasta pärjäämisestään. Miten rakennetaan tulevaisuudenuskoa tilanteessa, jossa yhteiskunnan viesti nuorille on se, että turvaa vähennetään, mahdollisuuksia kavennetaan ja epävarmuus kasvaa?

Arvoisa rouva puhemies! Hallitus puhuu työllisyydestä ja kasvusta, mutta todellisuus on toinen. Työpaikkoja on menetetty, rakennusala on kriisissä, ja monen nuoren tie työelämään on entistä vaikeampi. Koulutusleikkaukset ja jatkuvat säästötoimet osuvat juuri niihin rakenteisiin, joiden pitäisi antaa nuorille mahdollisuus rakentaa omaa elämäänsä.

Arvoisa rouva puhemies! Tulevaisuudenusko ei synny juhlapuheista. Se syntyy siitä, että yhteiskunta pitää huolta, tarjoaa mahdollisuuksia ja näyttää, että huominen voi olla parempi kuin tämä päivä. Sitä tehtävää tämä hallitus ei ole onnistunut täyttämään. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Sitten pääministeri, jos haluatte käyttää puheenvuoron, olkaa hyvä.

16.39 **Pääministeri Petteri Orpo:** Arvoisa puhemies! Kiitos hyvistä kysymyksistä ja kommenteista edustajille. Minä haluan tässä kommentoida nyt niin montaa kuin ehdin:

Ensin edustaja Suhoselle, joka kysyi perhepolitiikasta: Kun tuossa listasin vähän, mitä kaikkea on tehty — siis panostukset peruskouluun, sen vahvistamiseen ja parantamiseen, työrauhaan, opettajien työmahdollisuuksiin, terapiatakuun toteuttaminen nuorille, veroetu lapsiperheille, lukulahja lapsille, äitiyspakkauksen arvon kasvattaminen, nuorten työllistämisseteli, kesätyöpaikat — niin kyllä sitä listaa sieltä aika paljon löytyy, kun hyvällä silmällä lukee.

Sitten Laine-Nousimaa sanoi, että työmarkkinat ovat kaaoksessa. Ovatko ne? Ovatko työmarkkinat kaaoksessa? Minusta ne eivät ole kaaoksessa. Työmarkkinoilla oli työmarkkinoiden uudistamiseen liittyen kieltämättä poikkeuksellinen erimielisyys, mutta eivät minusta meidän työmarkkinat ole kaaoksessa.

No sitten, jos näitä käyn nopeasti läpi, kun tekisi moneen mieli kommentoida, edustaja Rintamäki puhui paljon turvallisuudesta ja varautumisesta, ja siinä mielessä tuo äskeinen

keskustelu EDP:stä ja velkajarrusta, julkisen talouden tervehdyttämisestä, on todella tärkeä, koska ilman vahvaa julkista taloutta ja kasvavaa yksityistä taloutta ei meillä ole kykyä huolehtia meidän turvallisuudesta kuten ei hyvinvointiyhteiskunnastakaan.

Sitten oikeastaan kolmen arvon demarin puheenvuorot — Räsänen, Lindén, Lyly — joissa pohditte talouskasvua:

Ehkä aloitan edustaja Lindénistä. Se on juurikin näin, että nämä asiat eivät ole mustavalkoisia. En minä väitä, että kaikki hyvä, mitä tapahtuu, on hallituksen ansiota, vaikka mieli tekisi, mutta ei se myöskään ole niin kuin mitä olen kuunnellut täällä korvat punaisina pari vuotta, että kaikki johtuu hallituksen politiikasta. Josko me löytäisimme hyvällä keskustelulla jonkun yhteisen maaston siitä, että on selkeästi asioita, joita hallitus on tehnyt, jotka parantavat jo nyt ja tulevat parantamaan työllisyyttä, talouden kasvulukuja, on selkeästi uudistuksia, jotka tulevat vahvistamaan julkista taloutta — säästöt, sopeutukset ovat olleet sellaisia — mutta ei tämä tullut valmiiksi vielä sillä, vaan tarvitaan enemmän.

Kun edustaja Lyly kysyi tästä talouskasvusta, niin katselin tuossa hieman. Hallituksen talouspolitiikan ohjelma rakennettiin keväällä 23 valtiovarainministeriön ennusteiden pohjalle ja valtiovarainministeriön laskelmiin meidän talouspolitiikan linjausten vaikutuksista, ja silloin kuvaavaa on se, että kasvuluvut arvioissa olivat 1,2—1,9 välillä näille vuosille, ja kun me on jääty tosiasiassa lähelle nollaa, niin tästä tämä gäppi tulee. Eli noin puolitoista prosenttia korkeammalla talouden kasvulla me olisimme sillä polulla, mitä lähdettiin hakemaan. Mutta kyllä se vain on niin, että tämä maailman raju muutos, epävarmuus, sodat, kauppasodat, ne kaikki, ovat vaikuttaneet siihen, että meidän toimintaympäristö on ollut mahdoton. Samaan aikaan on tullut epäluottamus ja epävarmuus koteihin eikä ole käytetty rahaa vaan on säästetty. Nekin kaikki ovat mielestäni ihan olemassa olevia tosiasioita.

Nyt on tapahtunut käänne. Ensin tapahtui viennissä, teollisuustuotanto on huippuluvuissa tällä hetkellä, ja vihdoin kotitaloudet ovat alkaneet kuluttamaan. Vähintään puolet taloudesta syntyy kotitalouksista ja kotimaisesta kysynnästä. Jos se näkyy asuntokauppana, remontteina, kodinkoneostoksina, palveluiden käyttämisessä, se tarkoittaa suomalaisille töitä ja se tarkoittaa valtiolle verotuloja.

Sitten vielä: Minusta edustaja Hänninen nosti erittäin tärkeän asian esille, perheväkivallan, lähisuhdeväkivallan, ja sanon nyt tässä, että minusta ovat järkyttäviä ne luvut Suomessa tapetuista naisista. Minun mielestäni se on järkyttävää. Musta piste tässä maassa, ei näin voi olla. Hallitus on tällä saralla toiminut — lainsäädäntöä kiristetty, turvakotien rahoitusta lisätty, sovittelua on poistettu — mutta ei tämä vielä riitä. Joku tässä maassa mättää, ja sen eteen meidän kaikkien täytyy tehdä enemmän töitä, että me pääsemme pureutumaan niihin juurisyihin, mistä tämä kauhea kehitys johtuu. Ei yhtään enää, jos tahtotilan saa sanoa.

Arvoisa puhemies! Vielä viimeiseksi: Edustaja Valtola kysyi kehysriihestä, joka on myöskin oma suosikkini tässä matkan varrella. Neljä asiaa nopeasti: osaaminen, energiapolitiikka, työmarkkinat ja työn kannustavuus. Osaaminen, tutkimus, tuotekehitys — niihin panostaminen edelleen. Puhtaan siirtymän vauhdittaminen on ehdottomasti voittava strategia Suomelle nyt ja tulevaisuudessa. Työmarkkinoiden joustojen edistäminen ei ehkä suoraan ollut pelkästään kasvuriihen asia, mutta se on ollut merkittävä kasvutoimi ja tulevaisuuden kannalta oleellinen. Sitten ylipäänsä työn kannustavuuden lisääminen eli progression keventäminen, paluumuuttajien veroporkkanat,

työsuhdeoptiojärjestelyt ja niin edelleen ovat olleet erittäin hyviä, kasvua tukevia uudistuksia, ja vain niin me pystytään huolehtimaan meidän hyvinvointiyhteiskunnastamme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 16.45.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.47.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 10 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

19.47 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Hallituksen kertomuksessa sosiaaliturvauudistusta kuvataan kauniilla sanoilla: yksinkertaistamista, kannustavuutta ja julkisen talouden vahvistamista. Mutta tavallisen ihmisen arjessa tämä näyttäytyy aivan toisenlaisena todellisuutena. Kun työttömyysturvaa heikennetään, asumisen tukea leikataan, toimeentulotuen ehtoja kiristetään ja samalla sosiaali- ja terveyspalveluiden maksuja nostetaan, kyse ei ole vain järjestelmän uudistamisesta. Kyse on siitä, että kaikkein heikoimmassa asemassa olevat ihmiset laitetaan maksamaan hallituksen epäonnistuneen talouspolitiikan laskua.

Hallitus puhuu kannustamisesta, mutta samaan aikaan työttömyys on kasvanut, pienituloisuus lisääntynyt ja yhä useampi perhe joutuu turvautumaan viimesijaiseen toimeentulotukeen. On vaikea nähdä, miten jatkuvat leikkaukset tuovat turvaa, luottamusta tai tulevaisuudenuskoa. Erityisen ristiriitaista on se, että sama hallitus kertoo tavoittelevansa lapsi- ja perhemyönteisyyttä sekä syntyvyyden vahvistamista. Samaan aikaan juuri lapsiperheiden toimeentuloa on heikennetty, palveluita karsittu ja epävarmuutta lisätty.

Arvoisa herra puhemies! Lopuksi on todettava yksi asia suoraan. Edellinen tämän hallituksen työministeri on omassa kirjassaan kehunut sitä, miten tämä hallitus on tehnyt historiallisesti suurimmat leikkaukset sosiaaliturvaan Suomessa. Tähän tiivistyykin tämän hallituksen todellinen linja paremmin kuin yhteenkään kertomustekstiin: ylpeyden aiheeksi näyttää muodostuneen se, kuinka paljon ihmisiltä on otettu pois.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

19.49 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Tässä on puhuttu aika paljon valtiontaloudesta ja sen osalta kaikista niistä kysymyksistä. Ehkä kaikkein tärkein asia on, kun tässä käydään läpi tätä hallituksen vuosikertomusta viime vuodelta, että siellä tosiasiassa on käynyt niin, että työllisiä on vähemmän kuin aikaisemmin ja työttömiä on noin 40 000 enempi kuin aikaisempana vuotena. Että kyllä tämä suunta on ollut tämän hallituksen omankin raportin mukaan sellainen, että siellä paljon korjattavaa on. Sitten jos ajatellaan, että työllisyys on ollut tässä se keskeinen keino, millä valtiontaloutta tasapainotetaan sen kahden miljardin

euron verran, niin nyt ollaan tosi kaukana siitä, ollaan melkein päinvastaisessa luvussa, kun katsotaan tätä tilannetta. Eli tämä kokonaisuus.

Sitten pääministeri tuossa esittelypuheenvuorossaan mainosti tätä YEL-uudistusta, jossa korjataan viime kauden toimenpiteitä. Täällä on tullut edustaja Lohelta monta kertaa, että viime kaudella tarkistettiin paria pykälää. Tosiasiassa se on vanha järjestelmä. Siellä pienituloiset yrittäjät maksavat vähän liikaa ja isompi- ja keskituloiset yrittäjät alivakuuttavat itseään, ja se järjestelmän ongelma on käytännössä siinä. Sitä alapäätä nyt tässä saadaan korjattua, mutta se tulee valtiolle aika kalliiksi, noin 100 miljoonaa euroa vuodessa. Tämä on aika iso osa, ja se siirtyy seuraavalle hallitukselle. — Nämä ovat sellaisia kohtia, joita tässä nyt halusin nostaa.

Vielä yksi erittäin mielenkiintoinen osa tässä raportissa liittyy sivuun 145, jossa käsitellään verovajetta. Arvonlisäverovaje vuonna 2024 oli 670 miljoonaa euroa, ja se on todella iso määrä. Se sisältää verovelkoja, ja valtaosa on sitten ilmoitusvirheistä johtuvaa arvonlisäveron vajetta. Eli 670 miljoonaa euroa ja sitten ansio- ja pääomatulojen verotuksen verovajetta on 200 miljoonaa euroa. Yhteensä tämä verovaje on 870 miljoonaa euroa, ja voi sanoa, että tämä meidän veronkantosysteemi ei ole ihan aukoton, koska näin isoista määristä puhutaan. Eurooppalaisittain meidän arvonlisäverokanto on parempi kuin Euroopassa, mutta silti meilläkin vuotoa on aika paljon. Täällä varmasti on osa sitä harmaata taloutta, ja sitten kun nämä ovat satunnaisotantoja, me ei voida tietää ihan tarkkaa, oikeata lukua näitten osalta. Sen takia olisi hyvä, että rehelliset yrittäjät ja palkansaajat pärjäisivät tässä kilpailussa, mitä työn osalta taistellaan. Tämän halusin tässä nyt nostaa esiin. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

19.52 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Nostan tässä esille yhden isomman asian ja yhden pienemmän asian. Kumpikin ovat silti tärkeitä. Otetaan se pienempi ensin:

En olisi sitä muuten tässä nyt nostanut esille, mutta kun pääministeri luetteli näitä hallituksen saavutuksia viime vuodelta, niin hän mainitsi siinä tämän yli 65 vuoden ikäisille suunnatun Kela-korvausjärjestelmän. Sen mitä se ehti viime vuoden aikana toimia, neljä kuukautta, ja tänä vuonna on tullut muutama kuukausi lisää, niin eihän se oikeasti ole ollenkaan saavuttanut niitä tavoitteita, joita hallitus itse sille asetti.

Silloin kun tätä asiaa käsiteltiin hallituksen esityksenä, perehdyin hyvinkin tarkasti tähän asiaan. Siellä oli tavoiteltu miljoonaa yleislääkärikäyntiä, ja sille oli sitten laskettu se noin 90 miljoonan kokovuotinen meno. Nyt kuukausitaso on ollut 15 000—20 000 käynnin luokkaa, joka sitten enteilee vuositasolla 200 000:ta käyntiä. Vertauskohtana meillä on noin viisi miljoonaa terveyskeskuslääkärikäyntiä ja kolme ja puoli miljoonaa yksityislääkärikäyntiä, jotka perustuvat sitten niihin aikaisempiin Kela-korvauksiin tai osin sitten ovat lähes ilman korvausta olevia käyntejä. No, tämä kertoo nyt siitä, että ei tämä ole niin sanotusti ottanut tulta ja se kritiikki, jota me esitimme, oli ihan paikallaan.

Tämä rahanjakohan käytännössä menee nyt markkinamekanismin mukaan, eli siellä, missä on verraten laajaa yksityissektoritarjontaa, ne asiakkaat, jotka aikaisemmin ovat käyttäneet yksityissektoria eri syistä, käyttävät sitä jatkossakin, ja nyt osa heistä, yli 65-vuotiaat, silloin kun he tyytyvät yleislääkärikäyntiin, ovat sitten saaneet tämän korvauksen, ja he ovat tietenkin tyytyväisiä, ja tämä on ihan ymmärrettävää. Kuka tahansa meistä on tyytyväinen, jos on aiemmin maksanut jotain itse ja sitten se hoidetaankin osittain

yhteiskunnan puolesta. Mutta millään tavalla tämä ei ole näkynyt parantuneena tilanteena siellä julkisen terveydenhuollon jonoissa, ja onkin käynyt ilmi, että tästä on tullut hyvin suuressa määrin tämmöinen yksityissektorin sisäänheittotuote.

Toissa viikon lauantaina Kuopiossa olin puhumassa sosiaali- ja terveysasioista, ja eräs henkilö tuli minulle kertomaan, että hän oli oman tilanteensa takia kääntynyt tällaisen lääkärin puoleen ja sitten hänelle oli määrätty ultraäänitutkimus, jonka hinta oli 500 euroa. No, hän olisi varmasti saanut sen ultraäänitutkimuksen maksuttomasti julkisella puolella, mutta ei ihmisillä ole käsitystä siitä, mikä siellä nyt on sitten korvattua ja mikä siellä ei ole. Eli ei tätä nyt olisi kannattanut laajentaa vain sen takia, että sitä rahaa on jäänyt käyttämättä, koska tämä koko projekti nyt on osoittautunut aika heikosti onnistuneeksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

19.55 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Tänään kerrottiin Helsingin Sanomissa Cuporen ensimmäisestä laajasta kulttuurin tilaa koskevasta raportista, Kulttuuripolitiikan tila 2025, ja sen viesti oli varsin dramaattinen. Meidän totuttu kulttuurimallimme natisee liitoksistaan tämän selvityksen mukaan, ja siinä ovat taustasyynä sekä nämä leikkaukset, teknologinen murros että arvomyllerrys, jotka — nämä kaikki kolme — ovat yhtä aikaa meidän yhteiskunnassamme tekeillä. Jopa 45 prosenttia kulttuurialan tekijöistä kertoi vuonna 24 joko vaihtaneensa ammattia tai harkinneensa sitä, ja se on kyllä iso luku.

Näitä leikkauksia on tehty monesta kohdasta, ja yhteisvaikutuksia on vaikea laskea. Kulttuurialan työntekijöiden tilanne on päätynyt sellaiseksi, että heille on tarjolla pätkätöitä, pienyrittäjyyttä, työttömyyttä ja epävarmuutta, ja sitten meidän työttömyyskorvauksen ehdot vielä usein ovat sen tyyppisiä, että kulttuurialan tekijöillä ei ole sinne pääsyä. Jos antaa yhdeltä alalta, kirjailijoista, esimerkin, niin siellä lainauskorvaukset, jotka ovat iso tulonlähde kirjailijoille, ovat laskeneet 5,6 miljoonaa euroa, jos sitä ansiotasoa vertaa vuoteen 2016. Eli siellä olisi paljon korotustarvetta myös, jos haluttaisiin nämä ammatit pitää sellaisina, että niillä tuloilla voi pärjätä.

Kuitenkin tuossa edellisessäkin asiakohdassa keskusteltiin siitä, missä meillä olisi kasvupotentiaalia Suomessa, ja varsin uskottavat laskelmat kertovat, että luovan talouden osuus voisi hyvin helpostikin kaksinkertaistua, jos sen tekemisen lähtökohdat saataisiin kuntoon. Esimerkiksi tässä teknologisen murroksen kohtaamisessa kulttuurialalla me voitaisiin ottaa Tanskasta esimerkkejä, joissa oppositio ja hallitus ovat yhdessä löytäneet keinon pitää yllä alan toimintaedellytyksiä. Siellä on myös kasvava luova talous, ja tässä olisi kyllä esimerkkiä Suomellekin.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin tarkastusvaliokuntaan, jolle muiden erikoisvaliokuntien on annettava lausunto viimeistään 30.9.2026.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yliopistolain ja ammattikorkeakoululain väliaikaisesta muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 93/2026 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään sivistysvaliokuntaan.

Keskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Jos puhujalistaa ei tässä ajassa ehditä käydä loppuun, asian käsittely keskeytetään ja sitä jatketaan muiden asiakohtien jälkeen. — Täällä on ministeri Talvitie esittelemässä. Olkaa hyvä.

Keskustelu

16.45 **Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie** (esittelypuheenvuoro):

Arvoisa puhemies! Toivon, että jokainen nuori löytäisi itselleen elämässä oman paikan ja yhteisön — ja ajattelen, että varmasti me kaikki tässä salissa ajattelemme samoin — sellaisen yhteisön, jossa on hyvä olla, ja monelle se tarkoittaa nuoruusaikana opiskeluita, oman alan löytämistä ja työelämään etenemistä. Myös nuorten toiveet ovat sen suuntaisia. On todella hienoa, että tuoreen nuorisobarometrin mukaan 81 prosenttia nuorista eli 15—29-vuotiaista haluaa tavoitella korkeakoulututkintoa. Aivan liian moni nuori ei kuitenkaan saa tavoittelemaansa ja toivomaansa opiskelupaikkaa korkeakoulussa.

Aloittaessani viime vuoden alussa tässä tehtävässä tiede- ja kulttuuriministerinä halusin tutustua nuoriin ja korkeakoulutuksiin liittyvään dataan tarkemmin. Sen jälkeen olen monesti sanonut, että järkytyin, miten moni vastavalmistuneista ei saa opiskelupaikkaa. Vuosittain toiselta asteelta valmistuneista jopa yli 24 000 nuorta jää ilman korkeakoulupaikkaa.

Ajattelin silloin, että on tärkeää ratkaista se, miten voisimme avata nuorille ovia korkeakoulutukseen eri tavoin. Esitin viime kevään kasvuriihessä opintoseteliä yhdeksi kasvutoimeksi osana koulutustason nostoa. Pääministeri Orpon johdolla päätimme kasvuriihessä investoinneista, sekä opintosetelistä että lisäaloituspaikoista. Täydentävässä budjettiesityksessä näille osoitettiin yhteensä 100 miljoonan euron rahoitus kolmelle vuodelle.

Osaaminen tulevaisuusinvestointina on kiistaton. Korkeakoulutus on sekä yksilön että yhteiskunnan kannalta paras investointi tulevaisuuteen ja tae työllistymiseen.

Arvoisa puhemies! Lähetekeskustelussa on nyt siis hallituksen esitys opintosetelistä, eli yliopistolakiin ja ammattikorkeakoululakiin lisättäisiin säännökset avoimen korkeakoulutuksen kolmivuotisesta opintosetelikokeilusta. Opintoseteli on uusi keino avata toiselta asteelta valmistuneille nuorille ovia korkeakouluun. Se nopeuttaa siirtymiä, vähentää alanvalintaan liittyvää kuormitusta ja tukee myös nuorten tulevaisuususkoa.

Tulevina päivinä moni nuori valmistuu toiselta asteelta. Haluan sanoa jokaiselle: onnea valmistumisesta ja hienosta saavutuksesta.

Opintoseteli on tarkoitettu toisen asteen viime jouluna tai tänä keväänä päättäneelle nuorelle, joka ei ole saanut jatko-opiskelupaikkaa. Opintosetelillä nuori voi opiskella avoimessa korkeakoulussa 30 opintopisteen verran maksutta, eli setelillä hän maksaa avoimen korkeakoulun kurssimaksuja. Opiskella voi avoimessa ammattikorkeakoulussa tai avoimessa yliopistossa.

Pidän tärkeänä myös sitä, että nuoret saavat opintosetelillä ohjausta. Ohjaus tukee opintoihin hakeutumista ja niiden suorittamista sekä myöhempää tutkintoon johtavaan koulutukseen hakeutumista.

Valmistelun aikana tiedotimme nuoria ja kysyimme nuorilta ajatuksia opintosetelistä. Teimme verkkokyselyn, johon vastasi lähes 4 600 nuorta. Saatujen vastausten perusteella nuoret suhtautuvat opintosetelikokeiluun erittäin positiivisesti. Lukiolaisista 96 prosenttia suhtautuu myönteisesti setelin käyttöön, ja ammatillisessa koulutuksessa opiskelevista 89 prosenttia suhtautuu myönteisesti setelin käyttöön.

Arvoisa puhemies! Opintoseteli on osa Orpon hallituksen kokonaisuutta, jolla vahvistetaan koulutus- ja osaamistason nostoa. Lisäksi hallitus on esimerkiksi tehnyt päätökset merkittävistä lisäaloituspaikoista. Aloituspaikkoja on lisätty edeltäjäni ministeri Multalan päätöksillä osaajapula-aloille, kuten sairaanhoitajien, bioanalyytikoiden, varhaiskasvatuksen opettajien, lääkäreiden ja eläinlääkäreiden koulutuksiin. Maaliskuussa tein päätökset kasvun aloille tulevista uusista lisäaloituspaikoista, siis jo tälle vuodelle. Tässä kevään päätöksessä ensikertalaiset olivat pääasiallinen kohderyhmä, ja näiden lisäpaikkojen ja lisärahoituksen myötä hyväksymiskirjeen korkeakoulutukseen tulee saamaan ja opintonsa pääsee aloittamaan 1 095 opiskelijaa enemmän.

Hallituksen esityksessä esitämme kolmivuotista opintosetelikokeilua. Tavoitteena siis on, että kokeilulainsäädäntö olisi voimassa jo elokuussa 2026, kun yhteishaun tulokset ovat selvillä. Opintosetelit olisivat tuolloin viime jouluna ja tänä keväänä toiselta asteelta valmistuneiden nuorten käytettävissä. On siis mahdollista, että nuoret voisivat saada opintosetelit käyttöön jo elokuun alusta alkaen, kuitenkin viimeistään tulevan syksyn aikana. Aikataulu tarkentuu eduskuntakäsittelyn aikana, ja tiedän, että sivistysvaliokunta on sitoutunut opintoseteliesityksen joustavaan ja ripeään käsittelyyn, ja kiitos siitä jo etukäteen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: No niin, kiitoksia. — Sitten mennään puhujalistalle. Edustaja Garedew. [Vastauspuheenvuoropyyntöjä] — Otetaan muutama puheenvuoro tähän ja sitten voidaan kyllä debatoidakin. Te olitte vähän liian hitaita nyt nousemaan debattiin, ja kerkesin ottaa täältä listalta. — Edustaja Garedew, olkaa hyvä.

16.50 **Kaisa Garedew ps:** Arvoisa puhemies! Nyt on hienoja uutisia: Syksyllä saadaan voimaan uusi apukeino nuorille, jotka ovat jääneet ilman korkeakoulupaikkaa — ilmainen opintoseteli avoimiin opintoihin. On todella tärkeää luoda nuorille monipuolisia opiskelumahdollisuuksia, joiden kautta he pääsevät rakentamaan itselleen kiinnostavaa tulevaisuutta ja etenemään elämässä.

Vuonna 2025 kevään korkeakoulujen yhteishaussa suomen- ja ruotsinkielisiin tutkintoihin oli 148 000 hakijaa mutta ainoastaan 55 000 aloituspaikkaa. Lähes kaksi kolmasosaa hakijoista joutui siis miettimään seuraavan vuoden suunnitelmansa uusiksi, kun opiskelupaikka ei auennutkaan.

Ilman korkeakoulupaikkaa jääminen lukion tai ammattikoulun jälkeen voi pahimmillaan pudottaa nuoren tyhjiöön, josta voi olla vaikea nousta ja hakea opiskelumotivaatiota taas uudelleen. Siksi syksystä 2026 alkaen otetaan käyttöön uusi opintoseteli, joka mahdollistaa opintojen aloittamisen ilmaiseksi avoimessa yliopistossa tai ammattikorkeassa. Kyseessä on kokeilu, jonka aikana opintoseteli mahdollistaa alle 29-vuotiaille nuorille 30 opintopisteen edestä maksuttomia suomen- ja ruotsinkielisiä

kursseja. Opintoseteliä voi hyödyntää kahden vuoden ajan. Kokeilu on voimassa kolme vuotta.

Opintosetelillä suoritetut opinnot toimivat väylänä, jonka kautta voi päästä hakeutumaan tutkinto-opiskelijaksi tai testata, onko se haluttu itselle sopiva ala. Näin korkeakouluopintoihin kiinni pääseminen helpottuu ja varsinaiseen tutkintoon valmistuminen myös nopeutuu, kun osa opintopisteistä on saatu kasaan jo etukäteen. Lisäksi korkeakoulut järjestävät ohjausta, jolla tuetaan opintojen suorittamista sekä kokonaiseen tutkintoon johtavaan koulutukseen hakeutumista.

Arvoisa puhemies! Kyseessä on siis erittäin kannatettava esitys, jolla lisätään nuorten hyvinvointia ja uskoa hyvään tulevaisuuteen, ehkäistään väliinputoamisia ja syrjäytymisiä sekä samalla luodaan edellytyksiä Suomen tulevalle talouskasvulle ja osaamistason nostamiselle. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — No, nyt voidaan ottaa lyhyt debatti, jos sellaista tarvetta on. Sieltä edustaja Hopsu.

16.54 **Inka Hopsu vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ensinnäkin siitä, että saadaan opintoseteli tänne käsittelyyn. Vihreät ovat pitkään esittäneet, että kun meillä näin iso osa nuoria jää ilman sitä ensimmäistä opiskelupaikkaa, niin me voisimme tarjota maksuttomat opinnot avoimessa korkeakoulussa — ovat ne sitten yliopisto- tai amk-opintoja — ja näin saada tämän nuorten korkeakouluopiskelupolun nopeasti käyntiin.

Meillä jää useampi vuosi väliin. Suomessa keskimääräinen aloitusikä on 24 vuotta, ja me ollaan muita OECD-maita perässä siinä, milloin opinnot päästään aloittamaan.

Mutta ei olla missään vaiheessa vihreissä ajateltu niin, että tämä opinnonanto-oikeus siirtyisi avoimille korkeakouluille ja näin muodostuisi tällainen maksullinen korkeakouluväylä Suomeen. Tästä kysyisin vielä hallituksen ajatuksia: minkä vuoksi sellainen ajatus tuntuu olevan nyt, että maksullista väylää rakennetaan rinnakkain?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Castrén.

16.55 **Maaret Castrén kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Yliopisto-opettajana tämä opintoseteliuudistus on todella kiva. Valitettavasti on niin, että iso osa meidän reippaista nuorista ei saa ensi hakemallaan sitä opiskelupaikkaa. Nyt he kuitenkin pääsevät kokeilemaan, ja ehkä tällä on vaikutusta jopa siihen, että he pystyvät valitsemaan sen koulutusalansa vielä osuvammin, kun saavat sitten kokeilla erilaisia kursseja.

Meillä on tosiaan siis yli 20 000 nuorta, jotka nyt voivat käyttää tätä seteliä ilman, että he menettävät ensikertalaisuusasemansa, joka on myös erittäin tärkeä. Ja kun me kerran Suomessa haluamme lisää korkeakoulutettuja nuoria, niin on valtavan hienoa, että jos et ole suunnitellut pitäväsi välivuotta, niin nyt voit käyttää sen tutustumalla korkeakouluopintoihin. Kiitos ministerille tästä erinomaisesta uudistuksesta.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

16.56 **Pia Lohikoski vas** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies, ja kiitos ministerille esittelystä! On hyvä idea mahdollistaa nuorille, jotka eivät ole päässeet opiskelemaan, avoimia korkeakouluopintoja maksutta, mutta tähän rinnalla käytävään

keskusteluun on pakko sanoa, että sitä maksullista korkeakoulujen tutkintoväylää vasemmistoliitto ei tule kannattamaan.

Mutta tästä opintosetelikokeilusta muutamia havaintoja, joihin olisi mukava kuulla vastaus: Kuinka pidetään huolta siitä, että ammatillisesta koulutuksesta valmistuvat nuoret sekä myös nuoret pienemmiltä paikkakunnilta saavat tietoa tästä mahdollisuudesta, ettei hyöty keskity vain lukiolaisille ja valmiiksi korkeakoulukaupungeissa asuville nuorille? Opintosetelin käyttöön liittyy vielä tämmöinen epäkohta, että millä näiden nuorten on tarkoitus elää, kun he eivät saa siis opintotukea, nyt on vaikea saada töitä, he eivät saa myöskään ilmeisesti opiskella työttömyysturvalla — vai tuleeko tähän joku poikkeus, joka koskisi myös näitä alle 25-vuotiaita? — Kiitos, jos vastaatte tähän.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

16.57 **Anne Rintamäki ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille tämän erinomaisen esityksen tuomisesta tänne saliin. — Esityksen tarkoituksena on tehdä nelivuotinen opintosetelikokeilu, joka alkaa heti ensi lukuvuoden alusta eli elokuussa 26. Kysymyksessä on aivan mielenkiintoinen ja hyvä kokeilu nuorten kouluttautumisen auttamiseksi. Opintoseteliin olisivat oikeutettuja 1.12.25—31.7.28 ensimmäisen toisen asteen tutkintonsa Suomessa alle 29-vuotiaana suorittaneet, jotka ovat osallistuneet korkeakoulujen yhteishakuun mutta eivät ole saaneet tai ottaneet vastaan korkeakoulututkintoon johtavaa opiskelupaikkaa. Tuon opintosetelin voisi sitten käyttää yhteensä 30 opintopisteen laajuisiin, avoimena yliopisto- tai ammattikorkeakouluopetuksena järjestettäviin suomen- tai ruotsinkielisiin opintoihin.

Me perussuomalaiset haluamme olla tukemassa nuoria haastavassa elämänvaiheessa. Opintoseteli, jolla saa maksuttomia opintoja, madaltaa kynnystä lähteä opiskelemaan, aivan varmasti. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

16.59 **Merja Rasinkangas ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiitos ministerille erinomaisesta esityksestä. — Nuorten koulutukseen on syytä panostaa. Tällä esityksellä, opintosetelikokeilulla, tarjotaan alle 29-vuotiaille nuorille mahdollisuus tehdä korkeakouluopintoja, vaikka ei olisi saanut opiskelupaikkaa. Opintoseteliä voi käyttää yhteensä 30 opintopisteen laajuisiin opintoihin avoimessa yliopistossa tai avoimessa ammattikorkeakoulussa. Nämä opinnot ovat maksuttomia, ja kokeilu alkaa jo tämän vuoden 2026 elokuussa.

Arvoisa puhemies! Monelle nuorelle, joka ei pääse kouluun tai ei saa välivuodelleen töitä haastavassa työllisyystilanteessa, tämä uudistus tuo todella tarpeellista tukea ja auttaa myös pysymään yhteiskunnan rattaissa kiinni eli ehkäisee syrjäytymistä. Tämä on myös hyvä täsmätoimi koulutustason nostoa ajatellen. Lisäksi on lisätty eri alojen koulutuspaikkoja, ja tämä on erinomainen kannustin nuorten jatko-opintoihin. Kannatan tätä esitystä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Täällä on muutama henkilö, joka on kerennyt painaa tuota nappulaa, ja otan niitä kyllä tässä vielä. Eli otetaan tähän

lisäksi vielä Holopainen Mari, Strandman ja Eerola, ja sitten mennään puhujalistaan. Ministeri saa käyttää puheenvuoron välissä. — Nyt Wickström.

17.00 **Henrik Wickström r** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Kiitos ministerille esittelystä ja tästä hienosta esityksestä. — Tässä on useassa puheenvuorossa tullut esiin se, että tämä on loistava keino nuorelle päästä kiinni opiskeluihin, mikäli paikka korkeakoulussa ei ole avautunut tai sitten ei ole saanut sitä mieluisaa paikkaa. Tässä myöskin säilyy nimenomaan se ensikertalaisuus, mikä on myöskin todella tärkeää. Itse näen tämän myöskin sellaisena hyvänä viestinä, sillä kuten me kaikki tiedetään, niin jos me halutaan saada tulevaisuudessa talouskasvua, myöskin meidän korkeakoulutettujen määrää tulee kasvattaa tulevaisuudessa, ja tämä on myöskin hyvä viesti siitä, että kannattaa panostaa koulutukseen.

Haluaisin kysyä ministeriltä sitä, että nyt kun tämä kokeilu lähtee aika nopealla aikataululla toivottavasti liikenteeseen, niin kuin tässä on jo tullut esiin, niin miten tästä viestitään nuorille. Tämä on yksi tämän koko uudistuksen ehkä se kohta, missä tämä voi joko onnistua tai sitten tämä ei lähde sillä tavalla liikenteeseen kuin on ajateltu, ja tässä tuli jo aiemmin puheenvuoroissa esiin se, että myöskin varsinkin harvaan asutulla seudulla voi olla vaikeaa löytää infoa tällaisesta hienosta kokeilusta. Voisiko ministeri avata, miten tähän on ajateltu panostaa viestinnän resursseja?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Sillanpää.

17.01 **Pia Sillanpää ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Opiskeluaika on hyvin iso ja merkittävä elämänvaihe nuorilla. Toisilla nuorilla on jo pienestä asti selvää, mitä he haluavat opiskella ja mitä heistä tulee isona. Toisilla taas ei ole välttämättä selkeää suuntaa siitä, mihin he haluavat tähdätä, tai he joutuvat kokeilemaan eri vaihtoehtoja löytääkseen sen oman mielenkiintoisen alan. Vuosittain tuhansia oppilaita jää ilman opiskelupaikkaa.

Nyt onkin hyvä, että tulee tämä opintosetelikokeilu, koska se on aito ja konkreettinen tapa tukea nuorten opintoja, ja jään mielenkiinnolla odottamaan tämän kokeilun tuloksia. Ja mikä on hienoa, niin lisäksi myös nuoret ovat itse suhtautuneet tähän kokeiluun positiivisesti. Se on hyvä uutinen. Verkkokuulemisissa lähes kaikki lukiolaiset ja suuri enemmistö ammatillisessa koulutuksessa opiskelevista pitivät opintoseteliä hyvänä mahdollisuutena. Tämä osaltaan kertoo siitä, että tämä kokeilu tulee tarpeeseen.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Valtola.

17.02 **Oskari Valtola kok** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Minäkin yhdyn kiitoksiin sekä ministerille että ministeriölle tämän lain nopeasta valmistelusta. Tämä lakiesitys jatkaa hallituksen hyviä panostuksia Suomen koulutustason nostamiseksi. Tähän on varattu nyt 55 miljoonaa euroa, jolla tätä opintosetelikokeilua nyt sitten viedään eteenpäin.

Yhden asian olisin ministeriltä kysynyt: Esitystä muutettiin lausuntokierroksen jälkeen, mutta edelleen siellä hieman nousee huolia tämän vapaan sivistystyön ottamisesta mukaan tähän opintosetelikokeiluun. Miten ministeriössä ollaan tätä arvioitu?

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

17.03 **Juha Hänninen kok** (vastauspuheenvuoro): Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitän ministeri Talvitietä tämän tärkeän asian edistämisestä. — Tämä opintoseteli lähettää nuorille tärkeän viestin siitä, että yhden hakukerran epäonnistuminen ei määritä koko tulevaisuutta. Se kertoo, että yhteiskunta tarjoaa uusia mahdollisuuksia ja tukea eteenpäin. Se on viesti Suomelle siitä, että emme jätä osaamispotentiaalia käyttämättä. Jokainen nuori, joka pääsee kiinni opintoihin, vahvistaa meidän yhteistä tulevaisuuttamme ja suomalaista kokonaisturvallisuutta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Holopainen, Mari.

17.04 **Mari Holopainen vihr** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! On myönteistä, että osoitetaan nuorille, että kannattaa kokeilla erilaisia opintovaihtoehtoja, vaikkei olisi opiskelupaikkaa saanutkaan.

Korkeakouluista on kuitenkin kuulunut huolta siitä, ettei tämä kokeilussa maksettava korvaus kata opetuksen eikä ohjauksen todellisia kustannuksia. Niinpä tästä lisääntyneestä koulutuksesta valuisi kuluja korkeakoulujen maksettavaksi, ja nämä rahat ovat sitten luonnollisesti pois muusta koulutuksesta ja tutkimuksesta ja sen resursseista.

Lisäksi on esitetty huolta, niin kuin täällä on aiemmin tuotu esiin, siitä, miten vapaan sivistystyön oppilaitokset pääsisivät mukaan tähän kokeiluun. Olisiko mahdollista kiiruhtaa Opin.fi-palvelun käyttöönoton laajentamista? Lisäksi olisi toki tärkeää, että koko väestön jatkuvan oppimisen edellytyksiä parannettaisiin. Näitä mahdollisuuksia tarvitsisi varmasti paljon laajempi porukka, etenkin kun aikuiskoulutustuen tilalle ei ole saatu mitään vastaavia ratkaisuja. Lisäksi toki on vielä esitetty huolta siitä, että olisi hienoa, jos muukin kuin suomen- ja ruotsinkielinen koulutustarjonta olisi tämän setelin piirissä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman ja vielä edustaja Eerola.

17.06 **Jaana Strandman ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Opintosetelikokeilu on erinomainen ja varsin hyvä uutinen näin lakkiaisviikonloppuun valmistauduttaessa. Kokeilu kuuluu hallituksen laajempaan kokonaisuuteen, jolla nostetaan koulutustasoa ja lisätään korkeakoulujen aloituspaikkoja. Hallitus on varannut uudistukseen lähes 56 miljoonaa euroa. Tavoitteena on, että tuhannet nuoret pääsevät jatkamaan opintojaan ilman pitkää odottamista.

Myös nuorten palaute on ollut erittäin myönteistä. Lukiolaisista lähes kaikki suhtautuivat opintoseteliin positiivisesti, ja ammatillisessa koulutuksessa opiskelevista suuri enemmistö arvioi hyödyntävänsä mahdollisuutta. Suomi tarvitsee osaajia, yrittäjiä ja tekijöitä. Nuorissa on tulevaisuus, ja siksi heidän mahdollisuuksiinsa kannattaa panostaa juuri nyt.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Seuraavaksi edustaja Eerola, vastauspuheenvuoro.

17.07 **Juho Eerola ps** (vastauspuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Kiitokset ministerille myös. Tämä hallituksen mainio esitys pyrkii tosiaan tuomaan tukea

suomalaisille nuorille haastavassa elämänvaiheessa, kun on isoja päätöksiä ja valintoja tehtävänä. Nuorilta, niin kuin monessa puheenvuorossa on kuultu, on saatu paljon hyvää palautetta tästä kokeilusta, ja haluan ainakin itse jatkossakin olla tukemassa nuoria, jotka rakentavat tätä maata tulevaisuudessa entistäkin paremmaksi. Lisäksi tällä opintosetelikokeilulla pyritään tarjoamaan yhä useammalle suomalaiselle nuorelle tietä korkeakoulutukseen. Tämä opintoseteli voi myös madaltaa kynnystä lähteä opiskelemaan ja pienentää erilaisia siihen liittyviä kustannuksia.

Esitys on tietysti osa tätä laajempaa pakettia ja kokonaisuutta, jolla hallitus pyrkii määrätietoisesti nostamaan suomalaisten koulutustasoa. Toivotaan tosiaan, että toiveet täyttyvät, kun nyt elokuusta päästään tätä kokeilua tekemään. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Nyt annan ministerille puheenvuoron, ja katsotaan sitten, jääkö siinä aikaa vai siirrytäänkö toiseen aiheeseen, koska seuraavat puheenvuoron käyttäjät saivat äsken juuri debattipuheenvuoron. [Pia Lohikoski: Jäi vielä kysymättä jotain, minuuttiin ei mahdu kaikki!] — Aivan.

17.08 **Tiede- ja kulttuuriministeri Mari-Leena Talvitie:** Arvoisa puhemies! Kiitos kaikille edustajille puheenvuoroista ja myöskin lämpimästä tuesta asialle. Täällä oli muutamia kysymyksiä:

Ensinnäkin edustaja Wickström toi tämän viestinnän, joka on todella tärkeä osa, ja harvaa korkeakoulupolitiikan muutosta on pystytty näin nopeasti myöskin edistämään. Nyt tietenkin on tärkeää, että me tehtiin esimerkiksi tämä kysely, johon jo yli 4 000 nuorta vastasi, ja sitten on opiskelijajärjestöjen kanssa tiedotusta valmisteltu ja on myöskin valmius mahdollisesti ihan kirjeen lähettämiseen toiselta asteelta valmistuneille. Se riippuu sitten hieman siitä, missä vaiheessa tämä opintoseteli astuu voimaan, voisiko se astua voimaan jo elokuun alussa vai sitten myöhemmin. Tämä on todella tärkeä asia.

Sitten tässä tuotiin esiin myöskin tämä, tuleeko joitain muita muutoksia näihin työttömyysetuuksiin, edustaja Lohikoski kysyi siitä. Jos nuori on siis työttömänä työnhakijana, niin hän voi opiskella avoimia korkeakouluopintoja, sellaisia, joissa kesto ei ole yhdenjaksoisesti yli kolmea kuukautta. Harva yksittäisistä kursseista olisi sellaisia, jotka kestäisivät useamman kuukauden. Se tietenkin sitten riippuu hieman siitä, miten se on jaksotettu, koska tässä kyse on hallituksen esityksestä ammattikorkeakoululakiin ja yliopistolakiin, elikkä muutoksia ei ole tässä yhteydessä tehty niihin muihin lakeihin.

Sitten kysyttiin tästä, miten vapaa sivistystyö voi olla mukana. Vapaa sivistystyö voi olla mukana korkeakoulujen kautta. Siellä on sitä haastetta, että siellä on erilaisia järjestelmiä käytössä. Nyt tämän kevyen hallinnon ja myöskin joustavan ja nopean käyttöönoton osalta oli tärkeää valita sellainen järjestelmä, joka on käytössä kaikilla korkeakouluilla, ja siihen valikoitui tämä Opin.fi, jossa on jo nyt laajasti avoimen korkeakoulutuksen opintoja. Tämä toteutetaan tämän Opin.fi-alustan kautta. Jatkossa vapaa sivistystyö on varmaan enemmän mukana, kun he sitten myöskin saavat niitä omia järjestelmiään yhteensovitettua tämän Opin.fin kautta. Siinä on tietenkin myös se, että vapaan sivistystyön toimijoilla on erilaisia sopimuksia eri korkeakoulujen kanssa, eli siinäkin on tärkeätä sitten, että ne yhdenmukaistuvat.

Tähän korvaukseen: Se korvaus on 20 euroa per opintopiste korkeakouluille. Lisäksi korkeakoulut saavat perusrahoituksen kautta korvausta näiden avoimien opintojen järjestämisestä.

Jonkin verran tuotiin esiin huolta korkeakoulututkinnon suorittamisesta jatkossa kokonaan avoimen kautta. Se ei tosiaan ole tässä esityksessä. Se esitys on parhaillaan lausuntokierroksella. Lausuntokierroksen jälkeen sitä sitten katsotaan syksyllä, ja tavoite on, että se tuodaan eduskunnalle syksyllä. Meillä on tällä hetkellä sellainen tilanne, että työn ohessa opiskellaan muun muassa kasvatustieteitä, hallintotieteitä ja kauppatieteitä ja ei voi tehdä gradua ennen kuin saa sen tutkinnonanto-oikeuden. Eli tässä lausuntokierroksella olevassa hallituksen esityksessä selkeästi tuodaan esiin, että tämä on rajatuille, jo työssä käyville henkilöille tehty lisätoimenpide siitä, että pystyy suorittamaan tutkinnon työn ohessa. Korkeakoulutuksen ja tutkimuksen visiotyössähän — jossa on ollut myöskin parlamentaarinen työskentely tämän koko talven, ja meillä on huomenna viimeinen ohjausryhmän kokous — tavoitteena on edelleen, että maksuton korkeakoulututkinto on myös vuonna 2040 ja yhteiskunta tarjoaa sen maksuttoman korkeakoulututkinnon. Tämä on laajasti sekä parlamentaarisessa työryhmässä että meillä ohjausryhmässä jaettu tavoitetila. Siinä mielessä näen, että korkeakoulututkinnon kokonaan avoimen kautta suorittaminen on pieni marginaalinen ryhmä, mutta se myöskin lisää siinä mielessä sitä luottamusta siihen, että voi sitäkin kautta tehdä sen gradun ja valmistua, eikä vain niin, että tiettyihin opintomääriin voi työn ohessa avoimen suorituksia tehdä. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Tähän oli valitettavasti varattu 30 minuuttia, joten nyt keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä istunnossa muiden asiakohtien jälkeen.

Asian käsittely keskeytettiin kello 17.13.

———

Asian käsittelyä jatkettiin kello 19.58.

Puhemies Jussi Halla-aho: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 11 käsittelyä. — Keskustelu jatkuu. Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

19.58 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies, kunnioitetut kollegat! Suomen kokonaisturvallisuus rakentuu ennen kaikkea ihmisistä, heidän osaamisestaan ja uskostaan omaan tulevaisuuteensa. Siksi opintoseteliuudistus ei ole vain koulutuspoliittinen ratkaisu, vaan se on myös osa laajempaa turvallisuuspolitiikkaa. Suomalainen menestys ja itsenäisyys ovat rakentuneet sivistyksen varaan. Huolestuttavaa on se, että viime vuosina olemme nähneet merkkejä tämän perustan horjumisesta. Tuhannet nuoret jäävät vuosittain ilman korkeakoulupaikkaa, ja siirtymä korkeakoulutukseen on monelle hidas ja epävarma. Samalla tiedämme, että valtaosa nuorista haluaa korkeakoulututkinnon ja uskoo koulutuksen merkitykseen. Se, että nuoremme uskovat osaamiseen, on myös kokonaisturvallisuuttamme vahvistava tekijä.

Arvoisa puhemies! Nyt tarjoamme tähän ongelmaan ratkaisun. Opintosetelin avulla nuori voi aloittaa korkeakouluopinnot heti, vaikka opiskelupaikka ei olisi vielä avautunut. Nuori voi tutustua eri aloihin, vahvistaa opiskelutaitojaan ja rakentaa omaa polkuaan kohti tutkintoa ilman taloudellisia esteitä. Käytännössä kyse on mahdollisuudesta suorittaa

maksuttomasti enintään 30 opintopisteen suuruiset avoimet opinnot kahden vuoden aikana. Tämä uudistus muuttaa välivuoden luonnetta. Siinä, missä välivuosi on monelle ollut pakkorako ja epävarmuuden aikaa, opintosetelin myötä siitä voi tulla myöhemmin opintoihin kiinnittymistä vahvistava ja suuntaa antava vaihe. Nuori ei jää ulkopuolelle vaan pysyy mukana oppimisessa ja yhteiskunnassa. Juuri sitä me tarvitsemme tänä päivänä.

Arvoisa puhemies! Kyse on myös taloudesta ja Suomen tulevasta menestyksestä. Korkeampi koulutustaso vahvistaa tuottavuutta, tutkimusta ja innovaatioita sekä tukee työuria. Opintoseteli voi nopeuttaa siirtymää koulutukseen ja siten myös työelämään, mikä vahvistaa koko yhteiskunnan kantokykyä. Samalla se vahvistaa kansakuntamme sivistystä, joka on osa kriisinsietokykyä. Koulutettu yhteiskunta kykenee paremmin arvioimaan tietoa, torjumaan vaikuttamista ja sopeutumaan muutoksiin. Näin ollen investointi koulutukseen on myös investointi kokonaisturvallisuuteen.

Arvoisa puhemies! Tämä opintoseteli lähettää nuorille tärkeän viestin siitä, että yhden hakukerran epäonnistuminen ei määritä koko tulevaisuutta. Se kertoo, että yhteiskunta tarjoaa uusia mahdollisuuksia ja tukee eteenpäin. Se on viesti Suomelle siitä, että emme jätä osaamispotentiaalia käyttämättä. Jokainen nuori, joka pääsee kiinni opintoihin, vahvistaa meidän yhteistä tulevaisuuttamme ja suomalaista kokonaisturvallisuutta. Siksi tätä opintoseteliuudistusta tulee katsoa myös osana jokaisen suomalaisen turvallista arkea. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Castrén poissa, edustaja Kosonen poissa, edustaja Lohikoski poissa, edustaja Seppänen poissa. — Edustaja Hopsu paikalla. Olkaa hyvä.

20.04 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Suomi on jäänyt auttamattomasti jälkeen verrokkimaiden koulutustasosta. OECD-maiden kärjessä korkeakoulutus on 60 prosentin luokkaa nuorten aikuisten ikäluokasta. Suomessa korkeakoulutuksen suorittaneiden nuorten aikuisten osuus on vain 39 prosenttia. Suomi on sijalla 31 eli 38 maan tilaston hännillä. Meidän pitää myöntää, ettemme enää ole koulutuksen kärkimaa. Nykyisillä toimilla saamme tasoa nostettua siihen puoleen ikäluokasta, joka on tällä hetkellä tavoitteeksi asetettu taso, aikaisintaan 2030-luvun lopulla tai 2040-luvulla. Se on aivan liian myöhään kilpailukykymme nostotavoitetta ajatellen.

Opintosetelikokeilun lähtökohdat ovat varsin kannatettavat. On hyvä, että ilman opintopaikkaa jääneet nuoret saavat avoimen korkeakoulun kautta tuntumaa korkeakouluopintoihin. Koulutukseen kiinni pääseminen on tärkeää aikana, jolloin työllistyminen on poikkeuksellisen vaikeaa. Haluan siis kiittää hallitusta, kun tässä on siihen syytä. Me vihreät olemme pitkään kannattaneet avointen korkeakoulujen opintojen tekemistä maksuttomiksi, etenkin juuri ilman opiskelupaikkaa jääneille. Seuraavana askeleena vastaavaa voisi tarjota kaikille, joilla ei vielä ole korkeakoulututkintoa suoritettuna, esimerkiksi tutkintojen puuttuvien opintokokonaisuuksien tekemiseen.

Arvoisa puhemies! Opiskelu avoimessa yliopistossa tai ammattikorkeakoulussa ei ole kuitenkaan sama asia kuin tutkintokoulutukseen osallistuminen, eikä tämä saa olla ovenavaus koulutuksen maksullisuudelle tai lukukausimaksuille Suomessa. Tutkinnonanto-oikeus ei siis vihreistä saa siirtyä maksullisen toiminnan piiriin. Oleellista

olisi turvata sujuvat siirtymät avoimista korkeakouluista ja yliopistoista tutkinto-opiskelijoiksi. Nyt näissä on paljon vaihtelevuutta.

Avoimessa opiskelevat nuoret jäävät myös paitsi esimerkiksi opintososiaalisista etuuksista, opiskelijaterveydenhuollosta ja korkeakoulujen tarjoamasta yhteisöstä. Päätavoitteen tulisi siis edelleen olla se, että korkeakoulujen ovet avautuisivat mahdollisimman monelle nuorelle. Hallituksen koulutusasteen korottamiseen varaama kertaluontoinen sadan miljoonan euron summa on auttamattomasti liian vähän, sillä tämä sama raha jakautuu opintosetelikokeilun lisäksi yliopistojen ja ammattikorkeakoulujen aloituspaikkojen lisäämiseen. Jotta korkeakoulujen koulutusaste saataisiin nousemaan yli puoleen ikäluokasta ja tulevaisuudessa siihen 60 prosenttiin eli OECD-maiden kärkeen ja tällä hetkellä olemassa oleva nykyinen hakijasuma saataisiin purettua, tarvittaisiin seuraaville kymmenelle vuodelle noin miljardin panostuksia. Tämä lisäpanostus varmistaisi myös, että korkeakoulutuksen laatu pystyttäisiin pitämään kansainvälisestikin korkeana. Nyt meidän opiskelijakohtainen rahoitus on jäänyt muiden Pohjoismaiden taa. Eli tässä on nyt kolmelle vuodelle rahoitus, joka käytännössä tarvittaisiin vuosittain.

Osasta korkeakouluista on myös kuulunut huolta siitä, ettei kokeilussa maksettava korjaus, 20 euroa per opintopiste, kata opetuksen eikä ohjauksen todellisia kustannuksia. Eli lisääntyneestä koulutuksesta saattaa valua kuluja korkeakoulujen maksettavaksi muuten. Tämä on tietysti aina riski sille, miten sitä laatua saadaan pidettyä yllä.

Arvoisa puhemies! Haluan kysyä myös, löytävätkö ammatillisen tutkinnon suorittaneet nuoret kokeilun pariin. Jotta Suomen korkeakoulutusastetta saadaan korotettua puoleen ikäluokasta tai korkeammalle, tulee myös ammatillisen koulutuksen tarjota yhtäläinen mahdollisuus korkeakoulutuksen piiriin pääsyyn. Tämä edellyttää lisää ohjausta, kannustusta ja riittävää lähiopetusta myös ammattioppilaitosten puolelle.

Ihmettelen myös sitä, että tässä on rajattu nyt englanninkieliset ja muunkieliset opinnot avoimen korkeakoulun osalta pois kokeilun piiristä ja tämä seteli mahdollistuu ainoastaan suomen- ja ruotsinkielisiin opintoihin. Korkeakoulut ovat kuitenkin panostaneet siihen, että varsin laadukkaita ja hyviä kursseja on tarjolla myös englannin kielellä. En ymmärrä tätä rajausta.

Lisäksi vapaan sivistystyön oppilaitokset, kuten kesäyliopistot, ovat jääneet tässä kokeilussa pahasti sivuun. Opintosetelietuuden käyttö toteutetaan Opin.fi-palvelun kautta, johon vapaan sivistystyön oppilaitoksilla ei ole pääsyä, eikä sitä ole mahdollista myöskään tarjota tämän kokeilun aikataulussa. Mutta kun kokeilu on kolmevuotinen, niin toivoisi, että tässä valiokunta katsoisi, onko mahdollista, että tulevina vuosina vapaan sivistystyön oppilaitokset pääsisivät tähän mukaan.

Vielä viimeisenä nostan aiheen, joka on tämä, että Suomessa 77 prosenttia nuorista pitää välivuosia ennen korkeakoulussa aloittamista. OECD-maissa vastaava keskiarvo on 44 prosenttia. Opintojen aloitusikä on Suomessa keskimäärin 24 vuotta, ja OECD-maiden keskiarvo on 22 ikävuotta. Ensikertalaiskiintiön piti olla tämmöinen toimi, jolla näitä välivuosia ehkäistään, mutta nyt näyttää siltä, että nuoret eivät ota saamaansa koulutuspaikkaa aina vastaan, jos ei ole se ensimmäinen suosikki, opintoala, korkeakoulu tai yliopisto, vaan he panttaavat näitä tärkeäksi koettuja ensikertalaispisteitä, jotta voisivat sitten seuraavana vuonna hakea uudestaan. Olemme ehdottaneet, että näitä ensikertalaispisteitä ei menettäisi ensimmäiseen 60 opintopisteeseen mennessä, vaikka ottaisi tällaisen toissijaisen paikan vastaan, eli voisi sitten keskimäärin sellaisen vuoden verran opiskella ja katsoa, olisiko se oma ala mahdollisesti sittenkin se oma toissijainen tai

kolmassijainen valinta tai alkaako sitä mahdollisesti viihtymään siellä toisella opiskelupaikkakunnalla. Toivon, että valiokunta tätä käsitellessään pohtii tätäkin.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa.

20.11 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Opintosetelikokeilu on osa hallituksen hallitusohjelmaa, jossa pyritään koulutustason nostoon. Tämä on yksi osa tätä toimenpidekokonaisuutta. Tavoitteena on se, että se osa opiskelijoista, joka on jäänyt ilman korkeakouluopiskelupaikkaa, voisi käyttää välivuoden suorittamalla korkeakouluopintoja maksuttomasti, vaikka olisi esimerkiksi osa-aikaisessa työssä. Korkeakoulutuksen saavutettavuus lisääntyisi, ja sosioekonominen tausta ei olisi esteenä opiskelulle.

Vuosittain noin 21 500 uutta ylioppilastutkinnon suorittanutta jää korkeakoulutuksen ulkopuolelle ja eri syistä. Juuri tälle joukolle opintoseteli on tarkoitettu. Ammatillisen tutkinnon suorittaneita ja korkeakoulutukseen hakeneita mutta ilman opiskelupaikkaa jääneitä on noin 3 250. Myös tämä ryhmä olisi oikeutettu opintoseteliin.

Tämä kokeilu tarjoaa matalan kynnyksen mahdollisuuden opiskella. Eli tällä voidaan vähentää opiskelijan epävarmuutta ja henkistä kuormitusta, mitä tulee tulevaisuudensuunnitelmiin.

Arvoisa puhemies! Lausuntopalautetta on tullut tietysti seuraavasti: Suhtautuminen oli pääosin positiivista. Koulutuksellinen yhdenvertaisuus nähtiin suurena plussana. Samoin plussana oli mahdollisuus tutustua korkeakouluopintoihin ilman ensikertalaisaseman menettämistä. Ammatillisen koulutuksen suorittaneiden tukeminen siirtymisessä opiskelemaan nähtiin kaikkein vaikuttavimpana.

Nuorille opetus- ja kulttuuriministeriö järjesti verkkokuulemisen opintosetelistä. Tulos oli erittäin positiivinen, ja halukkuutta sen käyttämisestä puollettiin vahvasti. Tämä kokeilu olisi vuoden 2026 elokuusta vuoden 2030 heinäkuun loppuun.

Vielä toteaisin loppuun, että opintosetelin käyttöönotossa on tärkeää, että ohjeet ovat selkeät ja ohjausvastuu on samoin selkeä. — Kiitoksia.

Keskustelu päättyi.

Asia lähetettiin sivistysvaliokuntaan.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Kirgisian tasavallan välisen tehostetun kumppanuus- ja yhteistyösopimuksen hyväksymiseksi ja voimaansaattamiseksi

Hallituksen esitys HE 92/2026 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin ulkoasiainvaliokuntaan.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain ja liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 33/2026 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 8/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Käsittelyn pohjana on ympäristövaliokunnan mietintö YmVM 8/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Siellä ensimmäisen puheenvuoron käyttää edustaja Perholehto — ja onnittelut viikonlopun nimityksestä!

Keskustelu

17.14 **Pinja Perholehto sd** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Esittelen tiiviisti tämän ympäristövaliokunnan mietinnön koskien asuinhuoneiston ja liikehuoneiston vuokrausta koskevan lainsäädännön uudistamista:

Tämän hallituksen esityksen tavoitteenahan on ajantasaistaa tämä lainsäädäntö niin, että muun muassa vähennetään vuokrasuhteisiin liittyviä erimielisyyksiä ja tulkinnanvaraisuuksia sekä oikeudenkäyntejä. Itsessään niihin lakien keskeisiin periaatteisiin ei ehdoteta muutoksia.

Ajattelin, että esittelen erityisesti nämä valiokunnan tekemät muutamat muutokset. Itsessään valiokunnan mietintö on hyvin laaja. Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella ympäristövaliokunta pitää tätä esitystä kokonaisuutena tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa esitysten hyväksymistä, siis tosiaan osin muutettuina.

No, ensinnä ympäristövaliokunta kiinnittää huomiota erityisesti tähän vuokrasopimusten kestoon liittyvään sääntelyyn. Vuokramarkkinoilla on aika pitkään jo käytetty sellaista sopimusmallia, jossa sopimus on ensin määräaikainen ja jatkuu sen jälkeen toistaiseksi voimassa olevana, ja tämä nyt sitten tunnistetaan myös laissa. Valiokunta ehdottaa kuitenkin teknistä korjausta sanamuotoon siten, että vuokrasuhde voidaan irtisanoa päättymään aikaisintaan määräajan loppuun, ei määräajan lopussa, jotta tämä tulkinta vastaa lain tarkoitusta eikä aiheuta tulkinnanvaraisuutta.

Toinen valiokunnan tekemä täsmennys koskee huoneistossa asuvia henkilöitä koskevaa ilmoitusvelvollisuutta. Tässä valiokunta ehdottaa, että pykälän 1 momentista poistetaan sanat ”yhteisenä asuntona”, jottei niin ikään syntyisi epäselvyyttä siitä, millaisiin tilanteisiin tätä pykälää on tarkoitus soveltaa.

Kolmantena muutoksena valiokunta ehdottaa siirtymäsäännösten muuttamista sen selventämiseksi, mitä säännöksiä sovelletaan jo voimassa oleviin vuokrasuhteisiin ja mitä niihin ei puolestaan sovelleta. Nämäkin muutokset ovat välttämättömiä siksi, että ehdotetun muotoilun perusteella ennen tämän lain voimaantuloa tehdyt sopimukset olisivat sitten joiltakin osin jäämässä epähuomiossa kokonaan ilman sääntelyä.

Valiokunta selventää myös, että siirtymäsäännöksessä todettu ”tämän lain asemesta” ei viittaa lakiin kokonaisuudessaan vaan luonnollisesti vain siirtymäsäännöksessä erikseen lueteltujen säännösten vastinpareihin.

Puhemies! Pari muuta nostoa tästä mietinnöstä, koska itsessään lainsäädäntö koskee yli miljoonaa suomalaista ja tämä on aika merkittävä kokonaisuus.

Ensinnä tämä vuokravakuutta koskeva uudistus: Nyt voimassa olevassa laissa ei ole säännöksiä siitä, miten vakuuden palauttamisen sen kanssa tulisi menetellä tai mikä on

palauttamisen takaraja. Tämä on aiheuttanut kyllä huomattavan määrän epäselvyyksiä. Nyt sitten säädetään 14 päivän määräaika, jonka laskemiseen liittyen valiokunta mietinnössään selventää, että siihen sovelletaan asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain ja liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain 12 §:n 2 momenttia. Tämä on olennainen kysymys siksi, että vuokrasopimuksen päättymispäivää tai hallinnan luovutuspäivää ei lueta siihen 14 päivän määräaikaan.

Valiokunta käsittelee mietinnössä hyvin laajasti myös esimerkiksi vuokranantajan irtisanomisajan lyhentämistä kuudesta kuukaudesta neljään kuukauteen pitkäkestoisissa vuokrasuhteissa sekä esittää muutosten lisäksi myös seuraavan lausuman hyväksymistä: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy viivytyksettä lainvalmisteluun vuokranantajien tiedonsaantioikeudesta säätämiseksi sisäministeriön alan lainsäädännössä, jotta painavan syyn irtisanomisperusteen näytön saamista voidaan edistää ja turvata näin asumisrauha, ja antaa tästä selvityksen ympäristövaliokunnalle viimeistään 31.8.2027.”

Puhemies! Mietintö ei ole yksimielinen, vaan siihen sisältyy pykälävastalause.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Strandman.

17.19 **Jaana Strandman ps:** Arvoisa rouva puhemies! Hallitus uudistaa huoneenvuokralainsäädäntöä vastaamaan tämän päivän tarpeita. Nykyinen laki on lähes 30 vuotta vanha, ja vuokramarkkinat ovat muuttuneet merkittävästi digitalisaation, sähköisen viestinnän ja uusien asumismuotojen myötä. Esityksen tavoitteena on selkeämpi ja toimivampi järjestelmä, jossa sekä vuokralaisen että vuokranantajan oikeudet ja velvollisuudet ovat nykyistä tarkemmin määriteltyjä. Sähköinen asiointi tuodaan lain tasolle, mikä helpottaa sopimusten tekemistä ja ilmoitusten toimittamista. Tämä nopeuttaa arkea ja tekee käytännöistä sujuvampia.

Arvoisa rouva puhemies! Uudistuksessa täsmennetään myös purkuperusteita tilanteissa, joissa asuminen aiheuttaa vakavaa häiriötä tai jatkuvia ongelmia naapureille ja vuokranantajalle. Käytännössä kyse on siitä, että pitkittyneisiin ja kohtuuttomiin tilanteisiin voidaan puuttua nykyistä tehokkaammin.

Vuokravakuuksiin liittyvät pelisäännöt selkeytetään. Vakuus on palautettava tai pidätettävä määräajassa, ja pidätyksestä on annettava kirjallinen perustelu. Tämä lisää oikeusvarmuutta molemmille osapuolille.

Myös vuokrankorotuksia koskevia käytäntöjä täsmennetään. Vuokranantajan on ilmoitettava korotuksesta kirjallisesti hyvissä ajoin eikä takautuvia perintöjä sallita.

Lisäksi uusissa vuokrasuhteissa tupakointi kielletään lähtökohtaisesti, mikä tukee asumisrauhaa ja terveellisempää asumisympäristöä.

Moni pieni vuokranantaja kantaa suurta vastuuta omalla riskillään. Siksi tarvitaan lainsäädäntöä, joka antaa mahdollisuuden puuttua ongelmatilanteisiin ajoissa ja turvaa samalla reilut pelisäännöt kaikille.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto.

17.21 **Pinja Perholehto sd:** Arvoisa rouva puhemies! Valtaosa näistä esitetyistä muutoksista on aivan kannatettavia, ja me tuemme niitä. Mutta koska Suomessa vuokralla asuminen koskettaa tosiaankin noin 1,6:ta miljoonaa henkilöä, niin on erityisen tärkeää

säilyttää tasapaino vuokralaisten ja vuokranantajien oikeuksien välillä, ja nähdäkseni tässä hallituksen esitys ei täysin onnistu.

Tässä esityksessä vuokranantajan pidempää irtisanomisaikaa lyhennetään kuudesta kuukaudesta neljään kuukauteen, ja samalla tämä pidempi irtisanomisaika koskee jatkossa yhden vuoden sijaan vasta kaksi vuotta kestäneitä vuokrasuhteita. Se tarkoittaa siis, että yhä useampi suomalainen jää lyhyemmän irtisanomisajan piiriin, minkä myötä itse asiassa, kun tässä toistaiseksi voimassa olevassa lainsäädännössä eli nykylainsäädännössä on haluttu kannustaa nimenomaan pitkäaikaiseen asumiseen ja lisätä asumisen ennakoitavuutta, myös nämä nyt vähenevät. Näin ollen teen vastalauseen 1 mukaisen muutosehdotuksen koskien 52 §:ää.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Eerola.

17.22 **Juho Eerola ps:** Kiitokset, arvoisa rouva puhemies! Kiitokset myös ympäristövaliokunnalle ja edustaja Perholehdolle mietinnön esittelystä. — Tämä pyörähti nopeasti myöskin lakivaliokunnassa lausunnon muodossa, ja sen pohjalta uskallan muutaman sanan sanoa. Vaikka tässä nyt oli vastalausetta esitetty, itse kyllä pidän näitä esitettyjä muutoksia ihan kaikilta osin hyvinä. On ollut paljon juttua näistä kammovuokralaisista, joista sitten vuokranantajat ovat joutuneet kärsimään, ja omaisuus on ollut siinä sitten vaakalaudalla. Tämä kyllä jonkun verran enemmän ehkä parantaa, totta, vuokranantajan asemaa, mutta en pidä sitä ollenkaan välttämättä huonona asiana, ja kyllä täältä nyt tosiaan vuokralaisellekin jotain hyvää löytyy.

Tämä sähköinen asiointi on tässä erinomaisen hyvä juttu, että nämä tiedoksiannot perinteisen kirjeen ja kirjatun kirjeen rinnalle saadaan viimein. Se on ainakin ihan nykyaikaa. Sitten jatkossa nämä vuokrasopimukset ja lain tarkoittamat ilmoitukset voidaan tehdä sähköisesti ihan lain tasolla, ja käyttöön otetaan uusia tiedoksiantotapoja, kuten vaikka tämmöinen tekstiviestimenettely.

Tätä, mitä edustaja Perholehto vähän kritisoi, todellakin pidän ihan hyvänä, että vuokranantajan irtisanomisaika lyhenee kuudesta kuukaudesta neljään kuukauteen, kun vuokrasuhde on sen yli kaksi vuotta kestänyt.

Purkamisperusteita täsmennetään ja laajennetaan — tässäkin se ”erittäin painava syy”, niin kuin vähän muuallakin. Ei luoda uutta purkuperustetta, vaan sitä nykyistä purkusääntelyä täsmennetään ja laajennetaan ja annetaan tuomioistuimille ja muille, ketkä lakia soveltavat, selkeämpi kriteeristö. Tämä erittäin painava syy ei laajennu tavalliseksi purkuperusteeksi, mutta sen käyttöalaa ollaan sitten täsmentämässä sillä viisiin, että aidosti kestämättömät vuokrasuhteet voidaan päättää ilman mitään kohtuuttomia viiveitä.

Vakuus on palautettava tai pidätettävä 14 päivän määräajassa vuokrasuhteen päättymisestä, ja sitäkin pidän tervetulleena uudistuksena. Tästä pidätyksestä on aina annettava kuitenkin kirjallinen, perusteltu ilmoitus, ja aiheettomasta pidättämisestä sitten seuraisi myöskin korvausvastuuta.

Vuokralaisen on tulevaisuudessa ilmoitettava huoneistossa asuvat henkilöt, heidän yhteystiedot ja asumisen peruste. Alaikäisten tietoja sitten rajataan kuitenkin tietosuojasyistä, ja vuokralaisen ei siis tarvitse ilmoittaa alaikäisten nimiä eikä henkilötunnuksia, syntymäaikoja ynnä muuta tämän tällaista. Riittää, että vuokranantajalle kerrotaan huoneistossa asuvat alaikäiset ja heidän määrä. — Arvoisa puhemies, pikkasen tulee vielä lisää asiaa, niin että vaihdan paikkaa ja astun muutaman askelen ylöspäin,

[Puhemies: No niin, selvä pyy. — Puhuja siirtyy puhujakorokkeelle] ja kun olen saapunut korokkeelle, niin jatkan sitten puhettani täältä.

Tästä vuokran tarkistamisesta nimittäin halusin vielä muutaman sanan sanoa: Eli vuokranantajan on aina ilmoitettava kirjallisesti vuokrankorotuksesta, ja korotus voi jatkossa tulla voimaan aikaisintaan kuukauden kuluttua siitä, kun se on ilmoitettu, ja nämä takautuvat perinnät sitten kielletään. Eli kyllä tässä myös vuokralaisellekin jotain tulee, eikä pelkästään vuokranantajalle.

Sitten tupakointiin, mitä jotkut harrastavat vielä, tulee muutoksia: Eli lähtökohtana on, että tupakointikielto uusissa vuokrasuhteissa on voimassa, ellei sitten siitä erikseen toisin olla sovittu. Tätä kieltoa ihan oikein perustellaan sekä terveydellä että myöskin asumisrauhalla ja muiden ihmisten viihtyisyydellä.

Tavoitteena tosiaan on, niin kuin kuultiin, että nämä lait tulevat voimaan nyt jo tulevana syksynä 2026, suunnilleen sitten kolmen kuukauden kuluttua, kun ne on tässä talossa hyväksytty ja vahvistettu. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, Mai.

17.27 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Tämä hallituksen esitys on monelta osin kannatettava, mutta sen keskeinen ja myös merkittävä puute on se, että siinä ollaan nyt heikentämässä vuokralaisen oikeuksia olennaisesti, ja ajattelen ja meidän ryhmä ajattelee, että se ei ole hyväksyttävää. Tulee myös muistaa, että nämä järjestäytyneiden vuokranantajien kokemukset eivät kyllä anna aivan kaikenkattavaa kuvaa vuokramarkkinoiden tosiasiallisista ongelmista, ja siksi nämä vuokrasuhteen heikommassa asemassa olevan osapuolen eli vuokralaisen oikeudet on huolellisesti lailla turvattava.

Nyt tässä käsillä olevassa esityksessä ollaan tosiaan lyhentämässä tätä vuokranantajan irtisanomisaikaa kuudesta kuukaudesta neljään kuukauteen. Tämän lisäksi tätä pidempää irtisanomisaikaa halutaan alkaa soveltamaan vasta siinä vaiheessa, kun vuokrasuhde on kestänyt kaksi vuotta, tämän nykyisen yhden vuoden sijaan. Kyllä se niin on, että nämä muutokset olennaisesti heikentävät vuokralaisen asumisturvaa ja eniten tässä tulevat kärsimään haavoittuvassa asemassa olevat henkilöt, vuokralaiset, sellaiset pienituloiset, ikääntyneet, vammaiset henkilöt, joille tämä uuden asunnon järjestäminen lyhyessä ajassa voi olla hyvinkin vaikeaa, eli jos on esimerkiksi näitä erityistarpeita. Tämä kyllä tuli hyvin selväksi siellä valiokuntakäsittelyn asiantuntijakuulemisessakin, kun tätä erikseen käsittelimme.

Eli tämä esitys ei nyt tällä hetkellä turvaa vuokrasuhteen osapuolten tasapainoista asemaa. Siksi ehdotan, että tämä toinen lakiehdotus hyväksytään mietinnön mukaisena mutta että tämä ensimmäinen lakiehdotus hyväksytään edustajille erikseen toimitetun ehdotuksen mukaisena. Teen tämän ehdotuksen nyt tässä, koska en valitettavasti työmatkan takia päässyt tätä esitystä tekemään valiokunnassa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas.

17.29 **Merja Rasinkangas ps:** Arvoisa rouva puhemies! Käsittelyssä oleva hallituksen esitys asuinhuoneiston vuokrauksesta annetun lain ja liikehuoneiston vuokrauksesta annetun lain muuttamisesta on tarpeellinen ja pitkään odotettu uudistus. On hyvä muistaa,

että huoneenvuokralainsäädäntöä ei ole laajasti uudistettu 30 vuoteen, vaikka vuokramarkkinat ja asumisen tavat ovat muuttuneet merkittävästi. Suomessa vuokralla asuu noin 1,6 miljoonaa ihmistä, joten kyse ei ole pienestä asiasta vaan hyvin monen suomalaisen arjesta. Pidän erityisen tärkeänä sitä, että tämä esitys on onnistuttu rakentamaan aidosti tasapainoiseksi niin vuokralaisen kuin vuokranantajankin näkökulmasta. Liian usein keskustelu ajautuu siihen, että nähdään vain toinen osapuoli, vaikka toimivat vuokramarkkinat tarvitsevat molemminpuolista luottamusta, selkeitä sääntöjä ja kohtuullisuutta.

Vuokralaisen näkökulmasta erittäin tervetullut uudistus on se, että vuokravakuuden palauttamiselle säädetään selkeä 14 vuorokauden määräaika. Tämä on oikeudenmukainen ratkaisu. Monelle ihmiselle vakuusrahat ovat merkittävä summa, jota tarvitaan uuden asunnon vakuuteen tai muuton kustannuksiin. On kohtuullista, ettei palautusta voida viivyttää epämääräisesti kuukausitolkulla. Samalla laki antaa vuokranantajalle mahdollisuuden ilmoittaa samassa määräajassa, jos vakuudesta joudutaan pidättämään osa perustellusta syystä. Tämä lisää ennakoitavuutta ja vähentää turhia riitoja.

Arvoisa puhemies! Esityksessä huomioidaan myös vuokranantajien oikeusturva ja käytännön ongelmat aiempaa paremmin. Moni tavallinen suomalainen vuokranantaja ei ole suuri sijoittaja vaan yksityishenkilö, joka vuokraa ehkä yhtä asuntoa. Heidänkin pitää voida luottaa siihen, että lainsäädäntö suojaa kotirauhaa, omaisuutta ja turvallisuutta. Siksi pidän erittäin hyvänä sitä, että niin sanottuihin häirikkövuokralaisiin voidaan jatkossa puuttua nykyistä tehokkaammin. Uusi yleinen purkamisperuste antaa mahdollisuuden reagoida vakaviin häiriöihin ja uhkaavaan käyttäytymiseen tilanteissa, joissa nykyinen lainsäädäntö on ollut liian epäselvä tai kankea. Tämä on tärkeää paitsi vuokranantajille myös naapureille ja koko taloyhteisölle. Jokaisella ihmisellä on oikeus turvalliseen asumiseen ja kotirauhaan.

Ympäristövaliokunnassa asiaa käsiteltäessä lisäsimme valiokunnan mietintöön myös lausuman, jossa esitetään, että hallitus ryhtyy viivytyksettä lain valmisteluun vuokranantajien tiedonsaantioikeuden säätämiseksi sisäministeriön alan lainsäädännössä. Teimme tämän lausuman siksi, jotta painavan syyn irtisanomisperusteen näytön saamista voidaan edistää ja turvata näin asumisrauha. Tästä pitää antaa myös selvitys ympäristövaliokunnalle viimeistään 31.8.2027. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

17.32 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kannatan edustaja Perholehdon tekemää vastalauseen 1 mukaista pykälämuutosesitystä.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lohikoski.

17.33 **Pia Lohikoski vas:** Arvoisa puhemies! Vuokralla asuminen on yleistä. Vuoden 2024 lopussa Suomessa oli noin miljoona vuokralla asuvaa asuntokuntaa ja yhteensä noin 1,6 miljoonaa asukasta, jotka asuivat vuokralla. Yksityisiä vuokranantajia oli noin 360 000, ja he tarjosivat noin 40 prosenttia kaikista vuokra-asunnoista.

Lakiin ollaan nyt lisäämässä aiempaa yksityiskohtaisempia säännöksiä esimerkiksi vakuuden käytöstä ja palauttamisesta. Tämä on oikein hyvä asia, tätä täytyy ilman muuta kannattaa. Itselleni aiemmassa työssäni vuokralaisten neuvonnassa erittäin usein tuli

kysymyksiä tästä, kun kohtuuttomalla tavalla moni vuokralainen koki, että vaikka ei ole mitään rikkonut tai mitään sotkenut, niin hän ei saa niitä vakuusrahojansa takaisin, ja on todella tärkeää, että tähän puututaan ja se jatkossa hoituu nykyistä paremmin.

Mutta sitten sitä puolta, mitä tässä myös ollaan esittämässä, että vuokrasopimuksen irtisanomisaikaa ehdotetaan lyhennettäväksi vuokranantajan irtisanoessa vuokrasopimuksen, tässä on vaikea kannattaa. Huoneenvuokralain mukaan vuokralaisella on tilanne ollut tähän asti, että jos hän on asunut yli vuoden vuokra-asunnossa, niin vuokranantajan puolelta irtisanomisaika on ollut kuusi kuukautta. Toivon, että tämä säilyisi myös jatkossa, koska vuokranantajan irtisanomisajan lyhentäminen heikentää vuokralaisen asemaa.

Näin ollen edellä edustaja Kivelä teki tämän esityksen 52 §:ää koskien, mikä on toimitettu kirjallisesti etukäteen, että vuokrasopimuksen irtisanomisaika vuokranantajan puolelta säilyisi ennallaan, kuten se AHVL:ssä on ollut tähänkin asti. Kannatan tätä edustaja Kivelän edellä tekemää esitystä.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevien direktiivien täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 45/2026 vp
Toimenpidealoite TPA 62/2025 vp, 27/2026 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 2/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM 2/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Ensimmäisen puheenvuoron käyttää valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Satonen. Olkaapa hyvä.

Keskustelu

17.35 **Arto Satonen kok** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen lyhyesti valiokunnan mietinnön:

Hallituksen esityksessä on kyse yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevien direktiivien (EU) 2024/1499 ja (EU) 2024/1500 täytäntöönpanemisesta ja muutoksia yhdenvertaisuusvaltuutetusta ja tasa-arvovaltuutetusta annettuihin lakeihin, naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta annettuun lakiin sekä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnasta annettuun lakiin. Direktiiveissä on vahvistettu yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten toimintaa koskevat vähimmäisvaatimukset.

Lisäksi tässä käsiteltävässä hallituksen esityksessä ehdotetaan kahta muutoin tarpeelliseksi osoittautunutta tarkennusta lainsäädäntöön. Valtuutettuja koskeviin lakeihin lisätään säännökset mahdollisuudesta delegoida valtuutetun toimivaltaa toimiston esittelijöille. Toiseksi yhdenvertaisuuslakiin ehdotetaan muutosta, jonka mukaan hyvityskanteen nostamisen määräaika alkaa kulua uudelleen vasta, kun yhdenvertaisuus-

ja tasa-arvolautakunnan ratkaisu on saanut lainvoiman. Tätä asiaa valiokunta piti oikein hyvänä.

Kaikkineen työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää esitystä kokonaisuudessaan tarkoituksenmukaisena ja selkeänä. Valiokunta puoltaa lakiehdotusten hyväksymistä. Tähän liittyy myös vastalause, josta varmaan kohta kuulemme.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

17.37 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Turvallisuus syntyy myös luottamuksesta, siis siitä, että ihmiset kokevat tulevansa kohdelluiksi oikeudenmukaisesti ja saavansa toimivaa oikeussuojaa. Juuri tätä luottamuksen perustaa halutaan tällä esityksellä vahvistaa. Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo eivät ole pehmeitä arvoja, ne ovat yhteiskunnan sisäisen turvallisuuden perusedellytyksiä. Sellainen yhteiskunta ei ole vakaa, jossa syrjintä jää vaille vastausta, jossa oikeussuojakeinot ovat hitaita tai epäselviä ja jossa valvovat viranomaiset ovat haavoittuvia ulkopuoliselle vaikutukselle. Se on altis vastakkainasettelulle, epäluottamukselle ja pitkässä juoksussa myös ulkopuoliselle vaikuttamiselle.

Arvoisa puhemies! Tässä esityksessä vahvistetaan Suomen yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelinten riippumattomuutta, toimintakykyä ja oikeudellista selkeyttä EU-direktiivien edellyttämällä tavalla.

Keskeistä turvallisuuden kannalta on kolme asiaa:

Ensinnäkin viranomaisten riippumattomuus vahvistuu, kun henkilöiden nimittämistoimivalta siirretään pois ministeriöstä, kun sidonnaisuuksien ilmoittaminen tehdään velvollisuudeksi ja kun sisäistä toimivallan delegointia selkeytetään lailla eli vahvistetaan sitä, että valvovat viranomaiset voivat tehdä työnsä ilman painostusta tai epäilyä vaikuttamisesta.

Toiseksi, oikeussuojan ennakoitavuus ja toimivuus on keskeistä. Hyvityskanteen määräajan keskeyttäminen sovintomenettelyn ja lautakuntakäsittelyn ajaksi lisää oikeusvarmuutta ja kannustaa ratkaisemaan riitoja ilman pitkiä ja kuormittavia oikeusprosesseja.

Kolmanneksi, tietosuoja- ja luottamusmenettelyihin panostetaan. Esityksessä korostetaan henkilötietojen käsittelyä koskevaa huolellisuutta, anonymisointia ja tietosuojan noudattamista.

Syrjintää epäilevälle annettavan alkuinformaation selkeyttäminen lisää ymmärrettävyyttä ja vähentää turhaa epävarmuutta. Kannatan esitystä. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

17.40 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Esitys sinänsä on direktiivin täytäntöönpanoa, ja voisi ajatella, että jos tätä direktiiviä ei olisi, niin tähän asiaan ei olisi puututtu lainkaan. Tämä on siinä mielessä hyvä, että tämä direktiivi ohjaa suomalaista lainsäädäntöä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoasioitten toimielimen osalta.

Tässä täytyy sanoa, että täällä on myöskin hallituksen esitys 39, joka koskee tasa-arvolain muuttamista. Se taitaa tulla tähän saliin torstai-iltana ja koskee tätä samaa kokonaisuutta. Nämä kaksi lakipakettia, jotka tähän tulevat, eivät tietenkään korvaa sitä,

mitä tasa-arvon ympärillä on tapahtunut muitten lakien yhteydessä. Osa näistä vain toteaa sen oikeustilan, mikä on, ja osassa on pieniä parannuksia.

Tämän lain osalta, arvoisa rouva puhemies, olisi ollut tarpeen viedä sitä siihen suuntaan, että näissä tasa-arvoa koskevissa esityksissä olisi yhtenevät säännökset kanneajoista, koska ne kattavat syrjintätilanteita eri asioitten kohdalla. Yhtenäiset kanneajat helpottaisivat tilanteiden käsittelyä. Näitä olisi pitänyt tässä yhdenmukaistaa.

Ehkä tärkeämpi asia, joka tähän vielä liittyy, on se, että kun me haluamme madaltaa oikeudenkäyntikuluja ja asioiden viemistä käsittelyyn, niin tämä yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunta on siinä mielessä hyvä. Tulemme tässä vastalauseessa esittämään, että asianomaisten kannalta olisi helpompi viedä niitä asioita sinne ja myöskin sillä tavalla, että ammattiyhdistys voisi henkilön puolesta viedä niitä sinne yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan käsiteltäväksi — eli henkilö itse, ja sitten kun tässä on aika arkaluontoisia juttuja ja halutaan tehdä vähän sillä tavalla, että ne eivät hirveästi henkilöidy, niin myös tämä yhdistyksen vieminen olisi tässä todettu. Me olemme tältä osin tehneet tähän muutoksia, ja se on meidän vastalauseemme ydinsisältö.

Ehkä tärkein asia, joka tässä pitäisi huomioida, on se, että tasa-arvovaltuutettu näitten lakien yhteydessä toteaa, että tasa-arvolain ja yhdenvertaisuuslain tulisi olla keskeisiltä osin mahdollisimman yhtenäiset, jotta syrjintää kokeneiden henkilöiden oikeussuoja olisi selkeä ja johdonmukainen syrjintäperusteista riippumatta. Tämä olisi semmoinen johtolause, joka näissä laeissa pitäisi jatkossa paremmin huomioida.

Arvoisa rouva puhemies! Esitän vastalauseen 1 mukaisesti, että lakiehdotukset 1, 2 ja 5 hyväksytään ja lakiehdotukset 3 ja 4 hyväksytään vastalauseen mukaisina tästä eteenpäin. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen.

17.43 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Kuten tuossa edustaja Lyly aiemmin hienosti kuvasi, niin meillähän tässä vastalauseessa todetaan näin: ”Hallituksen esitys yhdenvertaisuus- ja tasa-arvoelimiä koskevien direktiivien täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi noudattaa direktiivien edellyttämiä vähimmäisehtoja. Esityksen muutosehdotukset ovat kannatettavia, vaikka ne noudattavat vain direktiivien edellyttämiä vähimmäisehtoja. Tässä yhteydessä pitäisi tehdä enemmän säädösmuutoksia tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusongelmien ratkaisemiseksi. Vastalauseessa ehdotetaan lisää parannettaviksi säädöskohtaisesti lakia miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta.” Ja sitten: ”Eri tasa-arvolakeja ja hallituksen tasa-arvoa koskevien esitysten tulisi sisältää yhtenevät säädösmuutokset kanneajoista, jotka kattavat tilanteet eri syrjimistilanteiden kohdalla. Yhtenevät kanneajat helpottavat tilanteiden käsittelyä jatkossa ja madaltavat osaltaan kynnystä viedä syrjimisjuttuja eteenpäin.” Ja niin poispäin. Elikkä vastalauseessa on kuvattuna hyvin se, mitä tällä ajetaan. Me ryhmänä ja myös muu oppositio osaltaan olimme mukana tässä vastalauseessa, ja kohta varmaan saanemme kannatustakin siihen.

Totean vielä lopuksi sen, että tällä kaudellahan olemme valitettavasti nähneet tässäkin salissa monta eri työelämäuudistusta, tai -heikennystä, mitä hallitus on eteenpäin vienyt. Ne on toteutettu ja hyväksytty, valitettavasti, ja siellä monessa kohdassahan on kyllä nimenomaan tasa-arvoa ja tasa-arvolakiakin koskien tiettyjä heikennyksiä, joiden on arvioitu nimenomaan heikentävän tasa-arvoa. Siltä osin tämäkin esitys olisi voinut olla vielä vähän vahvempi. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hopsu.

17.45 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusdirektiivin täytäntöönpanoa koskevaksi lainsäädännöksi noudattaa asetettuja vähimmäisehtoja. Meistä Suomen tulisi kuitenkin olla kunnianhimoisempi ja tehdä enemmän tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusongelmien ratkaisemiseksi.

Vastalauseessa, johon yhdyimme — ja kannatan tässä edustaja Lylyn tekemää esitystä — ehdotetaan parannettavaksi lakia miesten ja naisten tasa-arvosta ja myös yhdenvertaisuuslakia. Ja kuten edustaja Lyly esitteli, lakien tulisi sisältää yhtenevät säädösmuutokset. Myös työntekijöiden oikeussuojakeinoja tulisi parantaa, jotta kynnys syrjintätilanteiden eteenpäinviemiseksi helpottaisi.

Valitettavasti Suomelta kunnianhimoa näyttää puuttuvan myös siinä, että palkka-avoimuusdirektiivin implementoinnin määräaika alkaa tulla vastaan ja hallituksen esitystä tästä direktiivin suomalaisesta implementoinnista ei ole vielä tullut. En tiedä, osaisivatko hallituksen edustajat täällä vastata, ollaanko me saamassa se tämän hallituskauden aikana.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

17.46 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän mietinnön sisällä on pari semmoista asiaa, jotka kannattaa tässä kuitenkin noteerata positiivisena näkemyksenä: Tähän liittyy se, että tässä ehdotetaan, että tuomioistuimille säädettäisiin velvollisuus varata tasa-arvovaltuutetulle mahdollisuus tulla kuulluksi tasa-arvolain soveltamista koskevissa asioissa, mikä on hyvä asia. Toinen hyvä asia tässä on se, että meillä tämä hyvityskanteen nostamisen määräaika alkaa kulua uudelleen vasta, kun yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan ratkaisu on saanut lainvoiman. Siellä tämä keskeytyy tietyksi ajaksi, ja se on hyvä asia.

Ehkä semmoinen pieni tarkennus tuli, että näitä lakiehdotuksia täydennettiin sillä tavalla, että kun valtuutettu tekee tämmöistä sovintomenettelyä, niin valtuutetun olisi ilmoitettava sovintomenettelyn alkamisen lisäksi sen päättymisestä osapuolille. Tämä päättyminen oli tästä lakiesityksestä pois, ja se lisättiin valiokuntakäsittelyssä, ja se sillä tavalla parani, että tässä mielessä tämä toimielinpuoli on tältä osin parempi.

Mutta kyllä se isoin asia tässä toimielimen käsittelyssä on nimenomaan se, että yksittäiset ihmiset ja liitot saisivat viedä sinne toimielimeen asioita käsiteltäväksi. Nyt se on keskusjärjestöillä ja tasa-arvovaltuutetulla ja yhdenvertaisuusvaltuutetulla käytännössä. Tämä on sillä tavalla rajattu, ja me haluaisimme, että niitä käsitellään siellä. Siellä ei tulisi oikeudenkäyntikuluja ja muita tämäntyyppisiä asioita samassa mittakaavassa kuin käräjäoikeuteen näitä asioita vietäessä. Tässä olisi ollut kevyempi käsittelytie tarjolla, ja siihen meidän olisi pitänyt tarttua tässä yhteydessä. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi kirjanpitolain ja tilintarkastuslain 1 luvun 1 §:n ja 3 luvun 5 a §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 38/2026 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 15/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 38/2026 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotettujen uusien, 3.—5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle työeläkejärjestelmää koskevan lainsäädännön muuttamiseksi

Hallituksen esitys HE 40/2026 vp
Valiokunnan mietintö StVM 5/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 5/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Sieltä ensimmäisenä edustaja Lyly.

Keskustelu

17.49 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Taitaa olla tämän illan yksi suurimpia asioita käsittelyssä, kun katsotaan näitä työeläkejärjestelmän muutoksia, mitä tässä ollaan siihen tekemässä. Täällä työmarkkinajärjestöjen keskinäisiin neuvotteluihin on saatu aikaiseksi työeläkejärjestelmää koskeva muutos, jossa osakepainoa kasvatetaan sijoituksissa ja tehdään indeksivakautta tänne järjestelmään, ja siinä mielessä on aika isoja muutoksia tältä osin.

Nyt kun sijoitustuottojen osuutta kasvatetaan, niin se mahdollistaa myöskin sen, että on mahdollista saada eläkemaksuakin pitkässä juoksussa tasoitettua, ja tämä iso kuva tässä on se, että nyt kun tätä eläkejärjestelmän uudistusta tehtiin, niin tällä asetettiin tavoite, että 0,4 prosenttia julkiseen talouteen pitäisi olla tällä positiivisia vaikutuksia. Neuvottelutulos oli 0,8, eli tämä vaikuttaa kaksi miljardia euroa pitkällä aikavälillä julkiseen talouteen positiivisesti eli säästävästi. Näin voidaan sanoa, että tälle paketille saatiin lopputulos, joka on erinomainen tältäkin osin.

Kun tehtiin YEL-uudistus, niin siellä julkiselle taloudelle tulee 100 miljoonaa lisää kuluja, ja silti se järjestelmä jää vajaaksi. Siellä ehkä pienempituloisten YEL-maksuja saadaan kohtuullistettua ja maksetaan niitä niin, ettei makseta yli sen vakuutuksen. Sitten isotuloisimmat ja keskituloiset yrittäjät alivakuuttavat itseään, ja se jää edelleen voimaan. Tässä mielessä tämä lakiesitys on parempi, että tämä parantaa julkista taloutta, ja se heikentää julkista taloutta, mutta se lakiesitys tänne tulee.

Sitten on tämä indeksivakauttaja täällä. Jos palkat ja inflaatio kehittyvät eri tahtiin ja jos inflaatio on kovin korkea, niin tämä inflaatiovakauttaja leikkaa siitä noususta, jos ne ovat kaksi peräkkäistä vuotta, ja niillä on merkittäviä vaikutuksia eläkkeiden korotukseen tällaisessa tilanteessa. Ne aika harvoin esiintyvät, mutta silloin kun ne esiintyvät, niin siinä tulee aika iso vaikutus.

Tämä lakiesitys kokonaisuudessaan on kannatettava, ja toivon, että tämä menee läpi tässä järjestyksessä, mitä tässä on esitetty. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Rintamäki.

17.52 **Anne Rintamäki ps:** Arvoisa puhemies! Meillä on nyt ensimmäisessä käsittelyssä hallituksen esitys eduskunnalle työeläkejärjestelmää koskevan lainsäädännön muuttamiseksi. Muutos on tarpeellinen, sillä työeläkejärjestelmän rahoituksessa tulevat korostumaan tulevina vuosikymmeninä rahastoitujen varojen määrä ja niille saatavat sijoitustuotot. Esityksen tarkoituksena onkin nimenomaan vahvistaa tätä työeläkejärjestelmän rahoituksellista kestävyyttä mahdollistamalla eläkelaitoksille korkeampi sijoitusriski lisäämällä vanhuuseläkkeiden rahastointia sekä ottamalla käyttöön indeksirajoitin vuodesta 2030 alkaen. Indeksirajoitin hillitsee kustannuksia siten, että työeläkkeet eivät voi nousta merkittävästi enempää kuin palkat. Tavoitteena on hillitä eläkemaksujen nousupainetta huoltosuhteen heikentyessä, parantaa nuorempien sukupolvien asemaa ja pienentää julkisen talouden kestävyysvajetta. Uudistus vahvistaa julkista taloutta pitkällä aikavälillä noin kahdella miljardilla eurolla. Se on aivan merkille pantava summa.

Arvoisa puhemies! Korkeammalla riskinotolla pyritään luonnollisesti siihen, että tavoittelisimme korkeampia sijoitustuottoja. Tämä ei kuitenkaan tarkoita mitään päätöntä uhkapelaamista veronmaksajien rahoilla. Sijoitusriskin lisäämisen vastapainona rahoitustekniikkaa muutettaisiin siten, että eläkelaitokset pystyisivät kantamaan kasvavan sijoitusriskin. Työeläkevakuutusyhtiöille laajennetaan luotonottomahdollisuus koskemaan kaikkia työeläkevakuutusyhtiön tytäryhteisöjen kiinteistösijoituksia. Lisäksi selkiytetään sääntelyä, jonka mukaan työeläkevakuutusyhtiö voi taata kiinteistöihin tai rakennuksiin sijoittavan tytäryhteisön luottoja. Luotonottomahdollisuudesta ehdotetaan uusia säännöksiä myös Merimieseläkekassalle sekä eläkesäätiöille ja eläkekassoille.

Arvoisa puhemies! Sosiaali- ja terveysvaliokunta kannattaa uudistusta pienin teknisin muutoksin. Valiokunta pitää myönteisenä sitä, että työmarkkinajärjestöjen neuvotteleman ratkaisun arvioidaan pienentävän julkisen talouden kestävyysvajetta hallituksen asettamaa tavoitetta enemmän, noin 0,8 prosenttiyksikköä suhteessa bruttokansantuotteeseen. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Satonen.

17.55 **Arto Satonen kok:** Arvoisa puhemies! Yhdyn myös siihen kantaan, että tämä on hyvä ratkaisu. Olen aikaisemminkin sanonut tässä salissa, että eläkejärjestelmän osalta tämä kolmikanta toimii. Kaikilta muilta osin ei ehkä tietysti hyvin toimikaan, mutta tässä on toiminut.

Tosiaan, kuten täällä edelliset puhujat ovat sanoneet, tässä on kirkkaasti päästy niihin julkisen talouden vahvistamistavoitteisiin, mitkä asetettiin. Tietysti hyvä kysymys on, olisiko niihin päästy, jos nämä tavoitteet olisivat olleet huomattavasti kunnianhimoisemmat. Mutta nämä ovat kuitenkin merkittävät, ja tähän päästiin nyt kohtuullisen helpolla ratkaisulla, koska tätä osakepainoa lisättiin.

Tämä indeksirajoitin on tässä uusi asia, ja sehän vastaa sen tyyppiseen tilanteeseen, joka meillä tässä muutama vuosi takaisinpäin oli, eli olimme semmoisessa vaiheessa, joka ei ole

normaali tilanne, että inflaatio nousee enemmän kuin palkat, ja silloin ajauduttiin tämäntyyppiseen järjestelmään. Tämä on varmaan sellainen hyvä järjestelmä olla olemassa sentyyppisen tilanteen varalta.

Eli kaiken kaikkineen täytyy olla tyytyväinen tähän ratkaisuun. Olin silloin vielä itsekin hallituksen jäsen, kun tätä touhuttiin, ja tämä nähtiin sellaisena asiana, että oli hyvä, että kolmikantaisesti pystyttiin joku asia yhdessä ratkaisemaan ja ratkaisu tehtiin, mutta tietysti sitten, jos jatkossa on vielä mittavampia eläkeratkaisuita edessä, on vaikeuskerrointa huomattavasti lisää. Mutta tässä vaiheessa tämä on hyvä ratkaisu ja tosiaan parantaa jonkun verran myös nuorten asemaa, mikä on hyvä ja tämän eläkejärjestelmän uskottavuuden kannalta hyvä asia, ja todellakin tämä vastaa niihin asetettuihin tavoitteisiin ihan kirkkaasti ja on kaikkineen toimiva ratkaisu.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lindén.

17.57 **Aki Lindén sd:** Arvoisa rouva puhemies! Olin luonnollisesti StV:n jäsenenä hyväksymässä tätä siellä sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ja katsoin juuri läpi vielä kertaalleen nuo lausunnot. Niitä näkyy olevan yhteensä 27. Se sisältää toki myös ministeriöiden vastineet ja ministeriön yksittäisten virkamiesten antamat lisäselvitykset.

Oli mielenkiintoista kyllä käydä läpi tämä kokonaisuus siinä mielessä, että tämä hyväksyttiin ja pidettiin erinomaisena asiana, että työmarkkinajärjestöt ovat voineet tällaisesta asiasta sopia. Itse ajattelenkin, että meidän työeläkejärjestelmä on käytännössä palkan jatketta, jolloin on luonnollista, että siitä sitten työnantajat ja työntekijäjärjestöt sopivat. Mutta jos ihan asian monipuolisuuden vuoksi mainitsen, niin siellähän oli myös kriittisiä lausuntoja. Esimerkiksi Etla oli aika tyytymätön tähän. Etla oli sitä mieltä, että tämä oli riittämätön ja tämä jäi näpertelyn tasolle. Finanssivalvonta olisi halunnut lisää tuollaista riskienhallinnan osaamista eläkevakuutusyhtiöihin, vaikka tässä vuosi pari sitten taidettiin muuttaa sitä lainsäädäntöä niin, että meillä on osaamista sijoitustoiminnasta voimakkaammin ihan lainsäädäntöä myöten todettu vakuutusyhtiöissä. Sitten myös eläkeläisjärjestöjen yhteistyöjärjestö EETU totesi, että he tietysti pikkusen pehmeästi kritisoivat tätä indeksirajoitinta, joka sitten käytännössä tekee sitä leikkausta tietyissä tilanteissa, jotka ehkä kuitenkin aika harvoin tulevat kohdalle. Sellainen laskelmahan olisi, että se olisi noin joka 7,7. vuosi, kun sellainen tulisi kohdalle, mutta täytyy muistaa, että siinäkin edellytetään, että kaksi vuotta peräkkäin tapahtuu tämä, että inflaatio on korkeampi.

Sitten vielä mainitsen tässä tämän valtiovarainministeriön kannanoton. Se oli aika mielenkiintoinen: ”Valtiovarainministeriö kiinnittää huomiota siihen, että arvioiden perusteella uudistuksen positiiviset vaikutukset nykylainsäädäntöön verrattuna realisoituisivat vasta pitkällä aikavälillä. Tämä johtuu siitä, että niin kasvaneiden tuottojen kuin rahastoinnin kasvun vaikutukset perustuvat suurelta osin korkoa korolle -ilmiöön. Arvio uudistuksen vaikutuksesta julkiseen talouteen puolestaan perustuu kestävyysvajeeseen, joka on luonteeltaan äärettömän horisontin laskelma. Siten se huomioi uudistuksen mahdollisia vaikutuksia myös seuraavilla vuosisadoilla, joiden toteutuminen on jo hyvin epävarmaa.” Tämä oli aika mielenkiintoinen, kun puhutaan vuosisatoja tästä eteenpäin.

Mutta kaiken kaikkiaan tämä on siis hyvin myönteinen uudistus. Se, miksi nostin viimeiseksi tämän valtiovarainministeriön kannanoton, liittyy kyllä siihen puheenvuoroon,

jonka tuossa aikaisemmin käytin, kun keskustelimme ylipäätään tästä meidän alijäämästä: tässä oli niin pitkän tähtäimen tavoitteita, että jos me tällaisilla tavoitteilla vain ja ainoastaan yritämme ratkoa meidän nykyistä julkisen talouden alijäämää, niin ne jäävät kyllä todella kaukaiseen horisonttiin. Eli käytännössä ollaan tekemisissä paljon akuutimmankin tilanteen kanssa. Mutta siis kaiken kaikkiaan hyvä uudistus.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Suhonen, olkaa hyvä.

18.00 **Timo Suhonen sd:** Kiitos, arvoisa herra puhemies! Kuten tuossa valiokunnan mietinnössä todetaan, valiokunta pitää myönteisenä, että työmarkkinajärjestöjen neuvotteleman ratkaisun arvioidaan pienentävän julkisen talouden kestävyysvajetta hallituksen asettamaa tavoitetta enemmän noin 0,8 prosenttiyksikköä suhteessa bruttokansantuotteeseen, mikä vastaa noin kahta miljardia euroa. Tähän haluan itse pysähtyä hetkeksi ja nimenomaan todeta, että tämmöisen merkittävän asian, kun puhutaan työeläkejärjestelmästä, onnistuminen neuvotteluissa kolmikantaisesti on todella tärkeä osoitus myös siitä. Täällä muun muassa edustaja Satonenkin viittasi kolmikantaan, mutta minä viittaan myös siten, että toivon, että tämä antaisi myös uskoa tulevaisuuteen siitä, että kyllä tämmöisellä aidolla neuvottelulla ja aidolla neuvotteluvalmiudella ja rauhan antamisella kolmikantaisestikin merkittävissä, isoissa yhteiskunnallisissa kysymyksissä jatkossakin, haluan uskoa, on myös mahdollisuutensa. Tämä hallitus ei tietysti ole kovin kattavasti kyllä antanut sitä mahdollisuutta muissa asioissa, mutta toivotaan, että jatkossa olisi kattavampaa myös muissa asioissa tämä kolmikantainen neuvottelu ja myös sopiminen.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.01 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Käytin tuossa varmasti vakauttaja-sanaa, ja tarkoitin koko ajan indeksirajoitinta, niin että jos sen saa pöytäkirjaan jossain kohtaa korjattua sitten. — Arvoisa puhemies! Suomen eläkejärjestelmä haastaa oikeastansa neljää asiaa. Se ei ole tämä järjestelmä sinänsä. Meillä yksi asia on tämä huoltosuhde, joka on nyt aika pieni, kun meillä on syntyvyys siellä 1,25, ja se on yksi kysymys. No, sitten toinen kysymys tulee olemaan, minkälaista työllisyyspolitiikkaa me tehdään ja kuinka me tämä huoltosuhde ja työllisyysaste saadaan sillä tavalla tehtyä, että meillä on työelämässä riittävästi ihmisiä. Kolmas asia on se, että työurien pituus on tärkeässä roolissa, miten se tullaan tekemään, kuinka me saadaan alusta työuralle, miten se työura itsessään kehittyy ja kuinka pitkään me ollaan työelämässä. Nämä ovat niitä asioita, että mitä pitempään niitä pystytään tekemään, niin pystytään hyvin hoitamaan. Sitten neljäs asia, joka tässä naisten ja miesten eläkkeiden eroa eniten selittää, on se, että se tulee suoraan sieltä työelämästä niitten palkkaerojen kautta, koska tämä järjestelmä antaa euron eurosta tavallaan käytännössä siihen, mikä on eläke — se suhde säilyy siellä, mikä on ollut työelämässäkin se palkkojen ero. Eli työelämässä pitää naisten ja miesten palkkaeroja saada kavennettua, ja sillä korjataan myöskin naisten eläkkeiden tasoa. Viides asia vielä, joka tähän tulee, on se, kuinka paljon meillä ihmisiä siirtyy ennen alinta eläkeikää työkyvyttömyyseläkkeelle. Se on itse asiassa aika iso luku, kun noin 17 000 ihmistä vuositasolla siirtyy työkyvyttömyyseläkkeelle. Noin 30 prosenttia ei pääse siihen alimpaan eläkeikään.

Nämä asiat haastavat enemmän tätä eläkejärjestelmää ja ihmisten eläkkeiden tulevaisuutta kuin itse tämä järjestelmä, joka on nyt tässä viilattu noin kymmenen vuoden välein. Se järjestelmän hyvyys on tässä ollut, että noin kymmenen vuoden välein eläkejärjestelmää uudistetaan ja sitä ajantasaistetaan aina kulloisenkin tilanteen mukaan ja huomioidaan ympärillä tapahtuvat muutokset. Sillä tavalla saamme sen pidettyä hyvin ajan tasalla, ja työmarkkinajärjestöt ovat jo sopineet, että 2030-luvulla taas tämä käydään läpi. Tämä on oikea tapa tehdä tätä. Eläkejärjestelmä ei saa tässä salissa olla huutokaupalla, niin että huudetaan, mikä on eläkeikä ja mikä on eläketaso, vaan se pitää tehdä harkitusti ja tarkkojen laskelmien perusteella ja yhteistyössä sopien. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

18.04 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Tämä todellakin on ihan hyvä pieni ajankohta käydä tämmöistä yleisempääkin eläkepoliittista keskustelua, koska tässä tehdään todella, niin kuin kollegat ovat sanoneet, sinne rahoitusjärjestelmään vuositasolla jopa kahden miljardin suuruista keventävää vaikutusta, eli tällä tavalla helpotetaan tätä tilannetta näillä sijoitustuotoilla ja sitten toisaalta tällä indeksirajoittimella. Jatkan tästä, mitä edustaja Lyly äsken tuossa sanoi.

Kun me hetki sitten täällä keskustelimme alijäämästä valtiontaloudessa ja julkisessa taloudessa, niin siinä lyhyessä minuutin debattipuheenvuorossa mainitsin, että meillä on valtion budjetissa eläkkeitä yhteensä 11 miljardia euroa. Sitä ei löydy sellaisena lukuna siellä sinänsä, mutta kun me laskemme yhteen valtion eläkkeet, kansaneläkkeet sekä yrittäjäeläkkeisiin ja maatalousyrittäjäeläkkeisiin eli MYELiin panostetun valtion osuuden, niin me saamme yhteensä noin 11 miljardia euroa meidän 92 miljardin euron valtion budjetista. Ja kuten totesin, mitä tahansa keskustelua me käymme tulevasta valtiontaloudesta ja alijäämän kattamisesta, niin valtion budjetissa on sellaisia menoja, joita ei yksinkertaisesti voi leikata pienemmäksi. Ihan teknisistä syistä me emme voi esimerkiksi korkomenoja pienentää. Ne ovat sen suuruiset kuin mitä kulloinenkin korkokanta ja tehdyt velkasopimukset edellyttävät. EU:lta tulee tietyt jäsenmaksut, noin kolmen miljardin luokkaa, ja ne ovat sen suuruiset kuin ne ovat. Ja sitten nämä eläkkeet — emmehän me lähde eläkkeitä leikkaamaan, se on aivan selvä asia. Nytkin me vaikutamme tässä lähinnä eläkemenoihin sillä tavalla, että sen, mitä vuosittain sitten kerätään niin vakuutetuilta kuin työnantajilta, kasvupainetta me tässä pienennämme.

Kaiken kaikkiaanhan meidän julkisen talouden menoissa on kyseenalaista, pitääkö sinne ollenkaan sitten laskea eläkkeet tässä mielessä mukaan. Ne ovat rahastoitua palkkamenoa ja ikään kuin tulevaisuuteen sillä tavalla suunnattuja rahoja. Tämähän nousi tässä esille, kun olen itse ihmetellyt välillä, että kun meidän bruttoveroaste on se 42 prosenttia ja sitten kuitenkin puhumme siitä, että Suomessa julkisten menojen osuus on 50 tai 60 prosenttia, niin tämä erilainen laskentatapa, missä lasketaan eläkkeet osaksi näitä julkisia menoja, on kyseenalainen ja erilainen kuin monissa muissa maissa. Meillähän työeläkemenot ovat noin 36 miljardia ja eläkemenot kaiken kaikkiaan noin 40 miljardia, niin että ne ovat hyvin merkittävä asia meidän kansantaloudessa, ja puolitoista miljoonaa suomalaista saa erikokoista eläkettä, taitaa olla 1,7 miljoonaa viimeisin luku. Eli tässä ollaan hyvin merkittävien taloudellisten ja sosiaalisten asioiden kanssa tekemisissä, kun puhutaan eläkeasioista.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Satonen, olkaa hyvä.

18.07 **Arto Satonen kok:** Arvoisa herra puhemies! Vielä muutama ajatus tähän eläkekeskusteluun:

Itse asiassa täytyy sanoa, että hyvin pitkälle olen samaa mieltä kuin mitä edustaja Lyly tässä aiemmin kuvasi näistä haasteista, jotka eläkejärjestelmään tulevat pitkälti tämän itse järjestelmän ulkopuolelta. Näistä olen samaa mieltä. Ehkä yhden siihen vielä lisään: Lyly otti esille syntyvyyden, mutta sitten tietysti olennaista on se, mikä meillä on työikäisen väestön määrä, ja silloin tietysti tullaan myös tähän työperäisen maahanmuuton kysymykseen. Ymmärtääkseni meillä 10 000—15 000 ihmistä, jos oikein muistan, vuosittain jää enemmän eläkkeelle kuin tulee nuoria työmarkkinoille, ja silloin tietysti me tarvitaan sitä väkeä, jotta tämä työikäisten määrä ei vähene, koska se vaikuttaa sitten tähän eläkejärjestelmään ihan merkittävästi. En sinänsä halua ottaa kantaa mihinkään yksittäiseen lukuun, koska se on omasta mielestäni itse asiassa aivan järjetöntä, koska totta kai se riippuu meidän työllisyystilanteesta. Silloin kun meillä on kotimaassa paljon ihmisiä työttömänä, ei tarvita juuri ulkomaista työvoimaa, mutta sitten taas kun on työvoimapula, niin silloin tarvitaan. Mutta pitkässä juoksussa kun katsotaan, näen kyllä sen huonona, jos meillä työvoiman määrä vähenee. Silloin meillä kyllä tulee haasteita eläkejärjestelmässä.

Sitten ehkä totean edustaja Suhosen puheenvuoron johdosta ja tästä kolmikannasta sen, että ehkä tuon ensimmäisen puheenvuoroni vähän epäselvästi ilmaisin, mutta tarkoitin sitä, että tähän oli nyt helppo päästä, kun tähän löytyi tämä ratkaisu tämän osakepainon kautta. Tässä ainoa asia, joka oikeasti eläkkeensaajalle vaikuttaa, on tämä indeksirajoitin, mutta kuten edustaja Lindén tässä kuvasi, niin se on aika epätodennäköistä ja se aika harvoin osuu kohdalleen. Sitten tietysti jos nämä järjestöt olisivat joutuneet etsimään sellaista ratkaisua, joka olisi vaikuttanut joko eläkkeiden tasoon, maksutasoon tai eläkeikään, silloin tietysti tämä tehtävä olisi ollut huomattavasti vaikeampi. Tiedän kyllä, että sellaisiakin ratkaisuja on joskus tehty, ja ymmärtääkseni ainakin edustaja Lyly on ollut niitä tekemässä. Niihinkin ratkaisuihin on päästy, mutta totta kai vaikeuskerroin on silloin sitten jo huomattavasti suurempi molemmin puolin pöytää, jos sillä on välittömiä vaikutuksia joihinkin näihin kriittisiin kohtiin. Nyt löytyi vielä ikään kuin helppo ratkaisu, jolla tästä päästiin eteenpäin. Kaikkineen erittäin positiivinen asia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

18.10 **Aki Lindén sd:** Kiitoksia, arvoisa puhemies! Vielä lyhyesti täältä paikan päältä. — Tässä nousi esille tämä työkyvyttömyyseläkeläisten määrä. Se on hyvin tärkeä asia, ja aikanaan sen kanssa olin tietysti aiempien ammattien myötä tekemisissä. Jos ihan katsotaan ne suuret linjat tästä taaksepäin, niin meillä oli aikanaan vaihe, jolloin suurin työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisen syy oli sydän- ja verisuonitaudit. No, kuten tiedämme, näiden sairauksien, jotka edelleen ovat suurin kuolinsyy, ajankohta on siirtynyt parikymmentä vuotta ihmisen elämänkaaressa eteenpäin sieltä 50—60 vuoden iästä sinne 70—80 vuoden ikään, ja ne eivät näy enää siellä työkyvyttömyyseläketilastoissa. Sitten ne korvautuivat tuki- ja liikuntaelinsairauksilla, ja erityisesti voidaan sanoa, että siinä vaiheessa, kun Suomen koko yhteiskunta koki valtavan mullistuksen ensin maatalousvaltaisesta teollisuusvaltaiseksi ja sitten teollisuusvaltaisesta palveluelinkeinovaltaiseksi, jolloin töiden luonne muuttui, tämä osaltaan helpotti sitä, että

tuki- ja liikuntaelinsairauksien osuus alkoi vähentyä siellä työkyvyttömyyseläkkeen syynä. Mutta nyt sitten viimeisimpänä merkittävänä asiana suurimmaksi ryhmäksi ovat nousseet mielenterveyden sairaudet, ja siellä erityisesti masennus ja ahdistuneisuus. Näiden vakavimpien sairauksien siellä, esimerkiksi ihan tällaiset psykoositasoiset sairaudet, kuten skitsofrenia tai maanis-depressiivinen mielisairaus, osuus väestössä näyttää olevan hyvinkin vakiintunut, mutta juuri ehkä sitten taas koko yhteiskunnan ja työelämänkin muutoksen myötä mielenterveyden häiriöt ovat tällä hetkellä se suurin syy.

Tuossa joulukuussa ilmestyneessä Yhteiskuntapolitiikka-lehdessä oli erinomainen kirjoitus, joka ei käsitellyt eläkkeitä mutta käsitteli sairaslomia. Erityisesti naisvaltaisilla palvelualoilla, ja niistä ehkä kärjistyneimpänä hoitoalalla, on 20 vuodessa ahdistuneisuushäiriöiden osuus sairaspoissaoloina kasvanut seitsemänkertaiseksi. Se on todella valtavaa, eli onko kysymys niin kuin oikeasti sillä tavalla sairaudesta, vai onko niin, että meillä kanavoituvat tietyt työelämän muutokset ja siihen liittyvät paineet tavalla, jossa sitten myös toisaalta tämä leima eli stigma on vähentynyt ja on helpompi sitten jäädä tällaisella perusteella hetkeksi tai vähän joskus valitettavasti pidemmäksikin ajaksi pois työstä? Nämä ovat niitä meidän suuria haasteita. Täällä tänä iltana aiemmassa keskustelussa taisi olla edustaja Kosonen, joka mainitsi tämän 11 miljardia, mikä on eräs laskelma siitä, paljonko meillä kansantaloudessa menetetään mielenterveyden asioiden vuoksi.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

18.13 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Tässä voi tätä yleiskeskustelua tämänkin osalta käydä, ja kun katsotaan tätä eläkejärjestelmän kehitystä sieltä 60-luvun alusta, niin silloin eläkettä alle 23-vuotiaat eivät ansainneet ollenkaan, karttuma oli yksi prosenttiyksikkö ja lyhyistä työsuhteista, alle kolmen kuukauden, ei tullut eläkettä ollenkaan. Nyt ollaan siinä, että on koko työura ja ensimmäisistä kympeistä lähtien, kun palkkaa saa, rupeaa kerryttämään eläkettä. Tässä mielessä tämä on muuttunut. Sitten erilaiset karttumat, joita oli julkisella puolella ja yksityisellä puolella, ovat nyt yhdenmukaiset. Kyllä me ollaan aika pitkä matka kuljettu tässä. Myös eläkeikää on tässä nyt sitten muutettu. Vuoden 2017 ratkaisussa, jota olin itse neuvottelemassa, eläkeikää nostettiin niin, että käytännössä ensin siihen 65:een ja nyt sen jälkeen sitten sen mukaan, miten keskimääräinen elinaika kehittyy, niin kaksi kolmasosaa siitä käytetään työntekoon ja yksi kolmasosa käytetään sitten eläkkeelläoloaikaan, niin että siellä tämmöinen automaatti käytännössä on.

Edustaja Lindén puhui tässä hyvin työkyvyttömyyseläkkeelle jäämisistä ja siitä, mitä syitä siellä on taustalla. Sitten tässä järjestelmässä, jos näitä ongelmia haetaan, meidän järjestelmän tilanne on se, että työkyvyttömyyseläkkeiden taso on noin 1 200 euroa, kun normieläkkeet ovat noin 2 000 euroa. Siinä näkee sen aika ison osan, mikä tässä on. Sitä korjattiin silloin vuoden 2017 ratkaisussa jonkin verran, mutta se edelleen pysyy alempana. Tässä mielessä joka joutuu työkyvyttömyyseläkkeelle, saa aika pienen eläkkeen. Se on vielä tämmöinen meidän haaste.

No, sitten jos tästä indeksirajoittimesta puhutaan, niin silloin kun meillä oli inflaatio korkealla 23—24, se olisi tarkoittanut, että eläkkeiden nostosta noin yksi kolmasosa olisi leikkaantunut siinä vaiheessa pois. Jos olisi ollut noin satasen nousu eläkkeelle niillä prosenteilla, mitä siinä oli, niin olisi leikkaantunut kolmasosa siitä pois, niin että nousukulma olisi otettu aika lailla pois. Se on merkittävä silloin kun se istuu kohdalleen.

Tämän osalta, mitä edustaja Satonen sanoi tästä maahanmuutosta, tosiasia on, että se on nimenomaan näin kuin hän kuvasi sitä, miten me saadaan työperäistä maahanmuuttoa ja sitä kautta tehtyä, niin että he ovat oikeasti töissä täällä. Meillä on tällä hetkellä aika paljon omaa työvoimaa nytten työttömänä, ja maahanmuutto ei ole tässä se akuutein tarve, työperäisen osalta, mutta tiettyihin ammatteihin on, ja toivottavasti jatkossa sitten pystytään sitä hallitsemaan asianmukaisesti. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 40/2026 vp sisältyvien 1.—6. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 48/2026 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 10/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 17. asia. Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö MmVM 10/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotuksen sisällöstä. — Valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.17 **Ritva Elomaa ps** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maa- ja metsätalousvaliokunta on käsitellyt hallituksen esityksen 48/2026, joka koskee eläinten tunnistamisesta ja rekisteröinnistä annetun lain muuttamista. Esityksen taustalla ovat EU:n eläinterveyssäännöstön muutokset. Keskeisimpänä muutoksena aikaisempi EU:n lemmikkieläinasetus on kumottu huhtikuussa 2026, ja kansallinen lainsäädäntö on nyt saatettava vastaamaan uusia EU-vaatimuksia.

Esityksessä ehdotetaan kolmea pääasiallista muutoskokonaisuutta:

Ensinnäkin lemmikkieläinten ja hevoseläinten tunnistusmerkintävaatimuksia täsmennetään. Mikrosirun asettaminen voidaan jatkossa tehdä pätevyyden omaavan eläinlääkärin lisäksi myös Ruokaviraston valtuuttaman yhteisön toimesta. Lemmikkieläinpassin myöntäminen laajenee kaikille eläinlääkäriammatin harjoittajille, mitä valiokunta pitää toimivana ja eläimen omistajan valinnanvaraa lisäävänä käytäntönä.

Toiseksi teuraskuljetukseen luovutettavien sikaeläinten merkitsemisvaatimuksia kevennetään. Jatkossa riittää yksi teurasmerkintä aiemman kahden sijaan. Tämä parantaa eläinten hyvinvointia ja vähentää tuottajien työtaakkaa. Valiokunta katsoo lisäksi, että vastaavia keventämismahdollisuuksia tulee selvittää myös nautojen osalta EU-säännöstelyn puitteissa.

Kolmanneksi lain valvontasäännöksiä tehostetaan. Seuraamusmaksun käyttömahdollisuutta laajennetaan kattamaan myös rekisteri-ilmoitusvelvoitteiden

laiminlyönnit. Valiokunta korostaa, että sanktioiden tulee kannustaa velvoitteiden noudattamiseen myös jälkikäteen eikä kääntyä tarkoitustaan vastaan.

Valiokunta kiinnittää erityistä huomiota koirarekisterin tilanteeseen. Tällä hetkellä vain noin puolet Suomen koirista on rekisteröity lain edellyttämällä tavalla. Tilanne on huolestuttava, ja rekisteröinnin ja sen valvonnan tehostaminen ovat välttämättömiä pentutehtailun ja laittoman maahantuonnin ehkäisemiseksi. Valiokunta palaa rekisterin kehittämiseen, kun tulevan EU-sääntelyn vaatimukset ovat selvillä.

Valiokunta ehdottaa lakiehdotuksen hyväksymistä yhdellä teknisluonteisella täsmennyksellä. Se koskee hevoseläinrekisterin rekisterinpitoon sovellettavia tietosuojasäännöksiä. Momenttia selvennetään siten, että ruokahallinnon tietovarannosta annettua lakia ei sovelleta hevoseläinrekisteriin. Muutos selkeyttää vastuunjakoa ja vastaa maa- ja metsätalousministeriön omaa vastinetta asiassa.

Mietintö on yksimielinen. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 48/2026 vp sisältyvän lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely päättyi.

18. Eläinten oikeudet perustuslakiin

Kansalaisaloite KAA 8/2023 vp
Valiokunnan mietintö PeVM 3/2026 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 18. asia. Eduskunta on ensimmäisessä käsittelyssä yhtynyt perustuslakivaliokunnan ehdotukseen kansalaisaloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. — Keskustelu. Edustaja Hopsu, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.21 **Inka Hopsu vihr:** Arvoisa puhemies! Esittelen perustuslakivaliokunnassa tehtyä vastalausetta ja lausumaehdotusta:

Nykyisen lainsäädännön puitteissa eläinten voidaan katsoa olevan suojeltuja esineitä, joita ihminen voi omistaa, ostaa ja myydä. Eläinsuojelusääntely merkitsee tietynlaisia rajoituksia perustuslaissa säädettyihin ihmisen omistusoikeuteen sekä elinkeinovapauteen, kuten eläinten pitoon, kuljetukseen ja teurastukseen kohdistuvia erilaisia minimivaatimuksia. Nämä minimirajoitukset omaisuudensuojaan ja elinkeinovapauteen eivät kuitenkaan tarkoita sitä, että eläinten suojelu olisi riittävällä tasolla ja turvaisi edes eläinten perustarpeiden toteutumisen.

Perustuslaissa on aukko koskien Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen 13 artiklassa tunnustetun tuntevien eläinten hyvinvoinnin turvaamista. Kyseisen artiklan mukaan unioni ja jäsenvaltiot ottavat eläinten, jotka ovat tuntevia olentoja, hyvinvoinnin vaatimukset täysimääräisesti huomioon kunnioittaen samalla erityisesti uskonnollisiin

rituaaleihin, kulttuuriperinteeseen ja alueelliseen perintöön liittyviä jäsenvaltioiden lakeja ja hallinnollisia määräyksiä sekä tapoja.

Eläimistä sekä eläinten kohtelusta ja suojelusta on sääntelyä useiden eri EU-jäsenvaltioiden sekä muiden maiden perustuslaeissa. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan sille ei ole estettä, että eläinten oikeuksia turvattaisiin nykyistä paremmin myös Suomen perustuslain tasolla. Asiantuntijalausunnoissa todettiin, että nykyisen perustuslain tarjoama suoja eläimille on parhaimmillaankin välillistä, satunnaista, toissijaista sekä välinearvoista eikä se riitä turvaamaan eläinten hyvinvointia tavallisen lain ja perustuslailla suojattujen perusoikeuksien välisissä punnintatilanteissa.

Varsin tuore, perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella säädetty laki eläinten hyvinvoinnista osoittaa selvästi, että sellaisen eläinten hyvinvointiin tähtäävän lain säätämiselle, joka asettaa ihmisille ja heidän toiminnalleen hyvinkin pitkälle meneviä eläinten kunnioittavaa ja hyvää kohtelua koskevia velvoitteita ja rajoituksia, ei ole nykyisinkään valtiosääntöistä estettä. Asiantuntijalausunnoissa kuitenkin tuotiin esille, ettei hyvinvointilain säätäminen poista tarvetta arvioida myös perustuslain muutostarpeita eläinten aseman, hyvinvoinnin ja hyvän kohtelun edistämiseksi ja että eläinten hyvinvointi on yhä alisteinen taloudellisille, tuotannollisille, uskonnollisille ja kulttuurillisille intresseille, mikä aiheuttaa ongelmia myös hyvinvointilakia tulkittaessa. Tämän osoittaa myös eduskunnassa parhaillaan käsittelyssä oleva hallituksen esitys porsaiden kirurgisen kastraation kiellon poistamisesta taloudellisten syiden perusteella.

Hyvinvointilaki sisältää myös muita merkittäviä ongelmia, kuten eläinten liikkumista rajoittavien parsinavetoiden ja porsitus- ja tiineytyshäkkien käytön jatkamisen sekä eläimille kärsimystä aiheuttavien toimenpiteiden, kuten naudan ja vuohen sarvenaiheen tuhoamisen ja sterilisaation, sallimisen.

Arvoisa puhemies! Tieto ja ymmärrys eläinten hyvinvoinnista ja käyttäytymisestä ja tarpeista ovat kasvaneet merkittävästi ajan myötä, minkä vuoksi eläinten hyvinvoinnin ja oikeudet paremmin tunnistavalle lainsäädännölle on selkeä tarve. Myös oikeustieteellinen tutkimus eläinten oikeuksista on lisääntynyt, ja oikeuskirjallisuudessa on katsottu, että eläinten hyväksikäyttö on sekä järjestelmällistä että institutionalisoitua.

Vaikka nyt käsittelyssä oleva kansalaisaloite ei asiantuntijalausuntojen perusteella ole sellaisenaan valtiosääntöoikeudellisesti toteuttamiskelpoinen, katsoivat asiantuntijat, ettei eläinten asemasta säätämiselle perustuslain tasolla ole estettä. Osa asiantuntijoista esitti valiokunnalle lausumaa koskien perustuslain muutoksen valmistelua eläinten aseman vahvistamiseksi perustuslaissa.

Näillä perustein katsomme, että perustuslaissa on säätelyaukko koskien eläinten oikeuksia. Eläinten suojelusta säätäminen pelkästään tavallisen lain tasolla ei suojaa eläimiä riittävästi, koska eläinten oikeudet ovat punnintatilanteissa rakenteellisesti alisteisia ihmisten perustuslaissa turvatuille perusoikeuksille. Näin ollen katsomme, että eläinten asemasta ja suojelusta tulee säätää vahvemmin perustuslain tasolla huolellisesti tehdyn jatkovalmistelun jälkeen, ja siksi esitän vastalauseen lausumaehdotuksen: ”Eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto ryhtyy valmistelemaan perustuslain muutosta eläinten aseman ja suojelun vahvistamiseksi perustuslaissa.”

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

18.26 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Minä haluan, että eläimet saavat perusoikeudet ja että eläinten asema huomioidaan perustuslain tasolla. Muunlajisten elämä on heille itselleen tärkeää, ja eläinten oikeudet ovat merkittävä yhteiskunnallinen kysymys. Ajattelen, että lopulta kyse on sosiaalisesta oikeudenmukaisuudesta.

Selvää on, että nykyinen lainsäädäntö suhteessa muihin eläinlajeihin ei ole ajantasainen eikä looginen. Voimassa oleva lainsäädäntö käytännössä mahdollistaa eläinten hyvin laajamittaisen hyväksikäytön, joka ei ole millään tavalla perusteltua itsessään mutta ei myöskään suhteessa siihen, mitä laissa tavoitellaan. Eli laki tunnistaa sen, että eläimiä tulee kohdella hyvin ja eläimille kuuluu oikeus hyvään elämään, mutta tämä ei sitten käytännössä toteudu, koska laki mahdollistaa myös sen, että eläimet rinnastuvat käytännössä esineisiin. Erityisen räikeästi tämä näkyy silloin, kun kyse on ihmisen taloudellisesta toiminnasta, eli erityisen räikeästi laki sallii tuotantoeläiminä pidettyjen eläinten oikeuksien loukkaamisen.

Nykyisellään meillä on siis lainsäädäntöä, jonka tarkoitus on edistää eläinten hyvinvointia, mutta käytännössä se ylläpitää eläinten kärsimystä. Eli laki ei toteudu edes eläinten perustarpeiden osalta. On siis selvää, että nykylainsäädännössämme on merkittävä epäkohta, ja tämä on sellainen epäkohta, jota ei voi korjata kosmeettisilla muutoksilla, vaan koko lainsäädännön perusprinsiipit pitää ottaa kriittiseen tarkasteluun.

No, perustuslaki linjaa oikeudesta elämään, ja elämän turvaamisen tärkeys on yhteiskunnallisen hallinnon lähtökohta. On erikoista, että tämä lähtökohta on niin selkeä, mutta sitten toisten lajien kohdalla se ei toteudu vähäisimmässäkään määrin. Eli minusta meidän pitäisi ymmärtää oikeus elämään laajemmin ja kunnioittaa elämää sen eri muodoissa parhaamme mukaan.

Ajattelen myös, että mitä arvokkaampana me pidämme kaikkea elämää, sitä paremmin me voimme kunnioittaa ja turvata myös ihmisoikeuksia. Eli yksinkertaistettuna: jos me rakennamme sellaista maailmaa, jossa on mahdollisimman korkea kynnys väkivaltaan ketään tuntevaa yksilöä kohtaan, on se turvallisempi paikka meille kaikille. Tämä sama toimii tietenkin myös toisinpäin, eli on aika selvää, että kun mennään päinvastaiseen suuntaan, kuten nyt maailmanpolitiikassa mennään, niin sellainen maailma on turvattomampi meille kaikille.

Arvoisa puhemies! Ajattelen tietenkin, että eläinten oikeudet ovat tärkeitä itsessään tämän laajemman ajatuksen lisäksi ja ihminen on osa eläinkuntaa ja myös muut eläimet ovat yksilöitä, joilla on itseisarvo ja joilla on omat tarpeensa ja intressinsä. Tämä asia eläinten perusoikeuksista on minulle myös henkilökohtaisesti tärkeä. Olen tehnyt tästä aiheesta viime kaudella lakialoitteen ja olen ollut esimerkiksi Cambridgessa luennoimassa tästä aiheesta kansainvälisessä eläinoikeuskonferenssissa ja muutenkin omistanut suuren osan ajastani eläinten oikeuksien edistämiseen. Ajattelen, että politiikassa on paljon tärkeitä asioita, mutta eläinten oikeudet ovat tärkeyteensä nähden tällainen huomattavan aliprioriosoitu teema, ja siksikin pidän tärkeänä sitä priorisoida. Sen takia ajattelen myös, että tämä kansalaisaloite on tärkeä.

Tämän aloitteen käsittelyä on ollut mielenkiintoista seurata, ja on jo itsessään merkittävää, että eläinten oikeuksia peilataan suhteessa perustuslakiin ja että me olemme saaneet kuulla asiantuntijoita tässä asiassa. Eli ajattelen, että jo tällä käsittelyllä me olemme ottaneet yhteiskuntana askeleita eteenpäin tässä asiassa ja siinä, että eläinten oikeudet otetaan vakavasti. Eli kiitos jälleen kerran aloitteen tekijöille tästä tärkeästä työstä, joka ei varmastikaan lopu tähän käsittelyyn.

Puhemies! Kuten tähän mietintöön jätetyssä vastalauseessa on tuotu esille, perustuslakivaliokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan perustuslaissa on aukko koskien eläinten hyvinvoinnin turvaamista. Ajattelen, että on tämän käsittelyn perusteella selvää, että perustuslakiin tarvitaan muutos eläinten aseman ja suojelun vahvistamiseksi. Tätä esitetään tässä vastalauseessa lausuman muodossa, ja toivonkin, että mahdollisimman moni kollega voi tätä lausumaa kannattaa. Kannatan siis edustaja Hopsun tekemää esitystä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mari Holopainen, olkaa hyvä.

18.32 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Hopsun tekemää esitystä minäkin.

Kävimme täällä salissa jo edellisessä käsittelyssä varsin moniäänisen ja värikkään keskustelun tästä aiheesta, ja täytyy todeta, että vielä varmasti senkin keskustelun pohjalta olisi tarvetta jatkaa näiden perusasioiden käsittelyä myös päättäjien keskuudessa. Melko erikoisiakin väitteitä tähän keskusteluun nimittäin mahtui ja tehtiin aika pitkälle meneviä tulkintoja myöskin tämän vastalauseen tarkoituksesta ja sen muotoilusta. Tässähän todellakin esitetään lainsäädännön valmistelua ja sen käynnistämistä. Tässä ei otettu kantaa yksityiskohtiin, miten se tulisi vielä toteuttaa.

On äärimmäisen tärkeätä, että kansalaisaloite on tuonut eläinten oikeudet esiin, ja toivon, että tähän asiaan palataan hallitusohjelmaneuvotteluissa. Ainakin omalta osaltani lupaan tätä tavoitetta edistää, mikäli sellaisissa keskusteluissa tulen olemaan mukana. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

18.34 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu herra puhemies! En ollut tässä ensimmäisessä käsittelyssä. Tämähän on tosiaan toinen käsittely tämän asian osalta, ja edustaja Holopainen tuossa jo totesi, että ensimmäisessä käsittelyssä on käyty värikästä keskustelua. Pitääpä käydä, herra puhemies, ihan se pöytäkirja lukemassa, minkälaista keskustelua tämän asian osalta on käyty.

Kuulimme tuossa edustaja Holopaisen puheenvuorossa myös, että tämä on ihan hallitusohjelmatavoite vihreälle puolueelle, että eläinten oikeudet tulee saattaa ihan perustuslakiin. Se varmasti on myös vasemmistoliitollekin tavoite. On hyvä, että politiikassa on tavoitteita.

Luin tätä perustuslakivaliokunnan mietintöä ja ajattelin lukaista sitä myös tähän täysistunnon pöytäkirjaan. Nimittäin tässähän perustuslakivaliokunta on kansalaisaloitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen arvioinnissa huomioinut ja kirjoittanut omaan mietintöönsä seuraavasti:

”Perustuslakivaliokunnan mielestä kansalaisaloitteessa ehdotettu uusi sääntely tarkoittaisi Suomen oikeusjärjestyksen taustalähtökohtien perustavaa laatua olevaa muutosta. Nykyinen perustuslakimme on modernin länsimaisen demokratian perustuslaki, jossa on kattavasti säädetty valtiollisista perusratkaisuista sekä ihmisyksilön ja julkisen vallan välisistä suhteista. Perustuslakivaliokunta pitää suomalaiseen valtiosääntötraditioon huonosti soveltuvana” — huom. huonosti soveltuvana — ”kansalaisaloitteesta ilmenevää ihmisten ja eläinten perusoikeuksien rinnasteisuutta.

Tässä kansalaisaloitteessa ehdotetut perusoikeussäännökset on lisäksi kirjoitettu niin konkreettisiksi, että ne antavat eläimille subjektiivistyyppisiä oikeuksia suhteessa ihmisiin, yrityksiin ja julkisiin toimijoihin. Perustuslakivaliokunnan mielestä vaikuttaa jäävän epäselväksi, onko uuden sääntelyn tarkoitettu muodostavan oikeuksia eläimille myös suhteessa toisiinsa. Avoimeksi jää niin ikään kysymys eläinten velvollisuuksista suhteessa toisiinsa ja muihin tahoihin. Perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan sääntelyn vaikutukset Suomen oikeusjärjestykseen olisivat vaikeasti ennakoitavia, koska esityksellä pyritään muuttamaan hyvin uudenlaiseksi sitä ajattelutapaa, jonka varaan merkittävä osa valtiosääntöoikeudellista, ympäristöoikeudellista ja yksityisoikeudellista sääntelyä rakentuu.”

Herra puhemies! Tässähän on ihan... Pitää lukaista vielä tämä: ”Perustuslakivaliokunnan saaman selvityksen mukaan ehdotettu sääntely edellyttäisi muuttamaan nykyistä eläimiin ja näiden elinympäristöön kytkeytyvää laintasoista sääntelyä ja yksityisoikeudellisen järjestelmän perusteita. Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että ehdotettu uusi sääntely olisi myös poikkeuksellisen yksityiskohtaista ja laajaa suhteessa siihen, miten perustuslain 2 luvussa säädetään perusoikeuksista.”

No, herra puhemies, kyllähän kun tätä keskustelua kuuntelee ja kun puhutaan siitä, että eläinten oikeudet tulisi Suomen perustuslakiin kirjata, niin kyllähän, jos näin tehdään, tämä perustuslain tarkoitus hämärtyy. Perustuslaki suojaa ensisijaisesti ihmisten perusoikeuksia ja määrittelee valtion rakenteen. Jos tämä eläinten oikeuksien lisääminen laitettaisiin, niin kyllä se muuttaisi perustuslain luonnetta ja hämärtäisi sitten sen myötä perustuslain ydintehtävää.

Sitten tämä oikeudellinen epäselvyys, mikä on tässä myös perustuslakivaliokunnan mietinnössä tuotu esille: Jos eläinten oikeudet käsitteenä on hyvin tulkinnanvarainen, niin mitä oikeuksia eläimillä sitten olisi, jos se perustuslakiin kirjattaisiin? Koskisiko se ihan kaikkia eläimiä? Voisiko eläin olla... [Mai Kivelä: Koskeehan nykyinenkin laki!] — Täältä tuli välihuuto, että se koskee tänäkin päivänä. Meillähän on tänä päivänä jo nykyinen eläintensuojelulaki todella hyvä, ja niin kuin edustajat omissa puheenvuoroissaan toivat esille, nykyistä lainsäädäntöä eläintensuojelulain osaltahan on muutettu parempaan suuntaan, varsinkin viime vaalikaudella. Sehän tarkoittaa, että eläimiä tulee kohdella asianmukaisesti ja hyvin. Mietin vain, miksi tätä pitää sitten vielä perustuslakiin lähteä kirjaamaan.

Puhemies! Pitääpä lukaista, kun tämä on toinen käsittely tämän asian osalta, se ensimmäisen käsittelyn pöytäkirja, miten värikästä keskustelua silloin on käyty. [Lauri Lyly: Se oli perusteellista!]

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elomaa, olkaa hyvä.

18.39 **Ritva Elomaa ps:** Arvoisa puhemies! Todella ensimmäisessä käsittelyssä jo otin kantaa ja pidin oman puheenvuoroni tähän perustuslakivaliokunnan mietintöön liittyen, mutta otan nyt esille ihan yleisesti, mitä tämä eläimen itseisarvon tunnustaminen tarkoittaisi. Se tarkoittaisi sitä, että hyväksyisimme eläimen moraalisen aseman tuntevana olentona. Elikkä nyt tulee kysymys, ollaanko sitä mieltä, että eläimiä tulisi kunnioittaa. Mielestäni kyllä, se on elävä olento, ei esine. Eläimen asema tuntevana olentona on tunnustettu myös EU:n perustamissopimuksessa.

On totta, että eläinten hyvinvointilaki uudistettiin viime kaudella. Eläinten hyvinvointi on otettu paremmin huomioon, ja on tullut parannuksia, myönnettäköön se.

Samalla kiitän myös kansalaisaloitteen tekijöitä siitä, että asia nostetaan keskusteluun. On hyvä keskustella monipuolisesti asiasta, varsinkin eläinten hyvinvoinnista ja eläinsuojelusta, nimittäin meillä on siinä vielä paljon korjattavaa. Tällä hetkellä onkin lausunnoilla, että jos on tehnyt eläinsuojelurikoksen ja tekee vielä uudestaan ja se huomioidaan, niin pitäisikö siitä olla kovemmat rangaistukset vai onko se niin, että taas tulee huomautus ja pikkusakko ja jatkuu asia samanlaisena. On hyvin tärkeää, että me nyt otamme sen vakavasti, mitä sieltä on tulossa, ja se tulee varmaan sitten tänne saliinkin, se on nyt lausunnoilla.

Ylipäänsä kun me puhumme eläinten oikeuksista tai eläinten suojelusta tai eläintenpitorikoksista, niin todella on tärkeää, että ihmiset kohtelisivat myös eläimiä kunnioitetusti ja kunnioittaisivat eläimiä, koska näitä tapauksia on aivan liian paljon. Vain osa niistä tulee esille näissä iltapäivälehdissä, aivan karseita tapauksia, joissa eläimiä on kohdeltu todella huonosti. Yleensä se johtaa sitten siihen, että eläimet pitää lopettaa, se on mennyt niin pitkälle. Nämä tarkastukset tehdään, mutta on niitäkin tapauksia, että 20 kertaa käydään paikan päällä ja kestää monta vuotta. Ymmärrämme sen, että ei näin voi jatkua. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Mari Holopainen, olkaa hyvä.

18.42 **Mari Holopainen vihr:** Arvoisa puhemies! Olen kyllä itse sitä mieltä, että eläinsuojelulaki ei ole riittävä, vaikka täällä keskustan edustaja näin esitti näkemyksenään.

On myös todettava tähän puheenvuoroon, että tässähän esitetään, että tätä kansalaisaloitetta lakialoitteen muodossa ei hyväksytä vaan käynnistetään valmistelu siitä, kuinka eläinten oikeudet voisivat paremmin toteutua osana perustuslakia, joten aika pitkälti tämä kritiikki kohdistuu sellaisiin asioihin, jotka varmasti ovat ratkaistavissa tässä lainsäädännön jatkovalmistelussa, mikäli siihen päätetään ryhtyä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi metsälain, luonnonsuojelulain ja Suomen metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 30/2026 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 7/2026 vp
Valiokunnan mietintö MmVM 9/2026 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.43 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Kun puhumme metsistä, puhumme paljon muustakin kuin taloudesta ja luonnosta. Puhumme myös suomalaisen arjen, omistajuuden ja toimintaympäristön turvallisuudesta. Metsät ovat elinkeinoa, työtä ja huoltovarmuutta ja siksi samalla myös kriittinen osa kokonaisturvallisuutta.

Tämän esityksen taustalla on EU-tuomioistuimen ratkaisu, joka tiukensi lintudirektiivin tulkintaa. Suomi ei voi jättää sitä huomioimatta. Jos emme päivitä lakejamme, seurauksena olisi epäselvä oikeustila, joka voisi pysäyttää hakkuita ja heikentää metsätalouden toimintaa laajasti pesimäaikana. Se olisi riski sekä taloudelle että alueelliselle turvallisuudelle, koska metsätalouden ennakoitavuus ja sujuvat lupaprosessit ovat välttämättömiä koko maamme toimintakyvylle.

Arvoisa puhemies! Tämän esityksen vahvuus on siinä, että se antaa selkeät säännöt ilman, että metsätaloutta tarpeettomasti vaikeutetaan. Lakiin nostetaan vaatimuksia, joita alan toimijat ovat jo pitkään noudattaneet vapaaehtoisesti. Tällaisia ovat pesimäaikojen huomioiminen, pesäpuiden säästäminen ja toimiminen varovaisuutta noudattaen tietyissä rehevissä korpimetsissä. Nämä käytännöt ovat ammattilaisille tuttuja. Nyt ne kirjataan lakiin, jotta kaikille toimijoille on selvää, mikä on sallittua. Metsätalous on meille tärkeä, mutta sen tulee mahdollistaa luonnon hyvinvointi ja sovussa eläminen.

Tämä esitys suojaa myös päätöksenteon ennakoitavuutta, mikä lisää turvallisuutta. Metsätalouden harjoittajan ei tarvitse pelätä, että normaali työkoneen ääni tai poikkeuksellinen tilanne tulkitaan tahalliseksi rikkomukseksi. Lakiin tehtävät täsmennykset estävät sen, että tavallisesta metsänhoidosta tulisi rikosoikeudellinen riski.

Tämä esitys varmistaa, että lintujen pesintää ei häiritä eikä luonnon monimuotoisuus heikkene, mutta ottaa myös huomioon metsätalouden ammattilaisen toiminnan turvallisuuden. Kannatan esitystä. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Rasinkangas poissa. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

18.46 **Tuomas Kettunen kesk:** Kunnioitettu herra puhemies! Täytyy kiittää maa- ja metsätalousvaliokuntaa tästä hyvästä mietinnöstä. Tätähän hieman myös korjattiin. En lähde tähän sisältöön sen enempää ottamaan kantaa, muuta kuin totean vain, että kun tämähän on tullut tosiaan sieltä EU:n suunnalta ja EU:n lintudirektiivien osalta on tätäkin lainsäädäntöä pitänyt meillä täällä eduskunnan päässä käsitellä, niin totean vain näin, herra puhemies, että kun tämäkin aika olisi käytetty vaikka linnunpönttöjen tekemiseen ja sitä kautta luonnonsuojelua autettu, luontoa kunnioitettu, niin sekin aika olisi käytetty paljon paremmin ja tehokkaammin.

Mutta mitä tähän mietintöön tulee, niin mitä katselin, täällä mietinnössähän käydään lävitse esimerkiksi puun kuljettaminen puunkorjuukiellon piiriin kuuluvilta alueilta, ja tähän mietintöönhän tuli asianmukaiset kirjaukset eduskunnan suunnalta. Sehän näytti yhdessä vaiheessa siltä, että ei saisi vanhoja ajouria käyttää, mutta nythän näyttää siltä, että tähänkin löytyi sitten ihan asianmukainen maalaisjärki ja metsäjärki.

Mitä tulee tuohon edustaja Hännisen puheenvuoroon turvallisuudesta ja siitä turvallisuudentunteesta, mitä osoititte metsänomistajien suuntaan, että metsiä saa hyödyntää ja käyttää, niin onpa mukava kuulla tämmöistä puhetta, että edustaja Juha

Hänninen pitää huolta metsänomistajista, koska kyllä ne metsänomistajat, edustaja Hänninen, ovat niitä ilmastonmuutoksen parantajia. He pitävät huolta siitä, että metsiä hyödynnetään, metsiä käytetään, metsiä istutetaan ja sitä kautta sitten saadaan niitä niin sanottuja hiilinieluja. Siltä osalta metsänomistaja ja suomalainen yhteiskunta tekevät oman osansa siihen, että tätä ilmastoa sitten pelastetaan. — No, puhemies, vielä kerran kiitoksia hyvästä mietinnöstä maa- ja metsätalousvaliokunnalle.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 30/2026 vp sisältyvät 1.—3. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta
Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun hallituksen esityksen (HE 189/2025 vp) täydentämisestä

Hallituksen esitys HE 189/2025 vp
Hallituksen esitys HE 27/2026 vp
Lakialoite LA 6/2023 vp
Valiokunnan mietintö HaVM 7/2026 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 20. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Lyly, olkaa hyvä.

Keskustelu

18.49 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa puhemies! Tämä taitaa olla ollut tämän viimeisen kolmen vuoden aikana semmoinen asia, josta täällä on käyty vähän väliä keskustelua: kuinka hyvinvointialueitten rahoitusta hoidetaan ja kuinka pitkä alijäämän kattamisaika niille annetaan.

Asia on ollut keskustelussa syksystä 2023 asti, ja siitä asti SDP on esittänyt, että tätä alijäämän kattamisaikaa pitäisi pidentää, koska se alijäämä vuodesta 23 ja vuodesta 24 on niin iso, että sitä ei pystytä kattamaan vuoden 26 loppuun mennessä. Tässä lakiesityksessä sitä nyt pidennetään tuonne vuoteen 29, ja meidän ajatus oli, että sitä olisi pitänyt pidentää vuoden 30 loppuun saakka ja sillä tavalla antaa tilaa, että hyvinvointialueet olisivat pystyneet paremmin sopeuttamaan toimintaansa. Siellä on nyt tehty semmoisia asioita, jotka ovat olleet lyhytnäköisiä, siellä on paljon yt-menettelyjä ja muita ollut, ja tätä sopeutusta on tehty nyt aika kovalla kädellä rahoituksien osalta. Sitä ovat vielä lisänneet myöskin hallituksen toimenpiteet hyvinvointialueitten rahoituksen osalta, joissa on tapahtunut monta askelta tässä vuosien aikana, ja nyt viimeisin on käytännössä noin 390 miljoonan euron leikkauspaketti.

Meillä oli eilen Pirkanmaan hyvinvointialueen talousseminaari, jossa kerrottiin hyvinvointialueen tilanteesta ensi vuoden osalta, ja kyllä haasteet tulevat olemaan erittäin isot. Vaikka Pirkanmaakin on ollut yksi niistä alueista, joka todennäköisesti pääsee tämän vuoden lopussa siihen alijäämän kattamistavoitteeseen, mikä on nyt se alkuperäinen alijäämän kattamistavoite, niin kyllä meillä tulee olemaan aika tiukka ensi vuosi tämän osalta. Siinä mielessä olisi ollut kyllä paikallaan, että tätä kattamisaikaa olisi nyt annettu. Se olisi myös pitänyt tehdä ennemmin. Hyvä, että tehtiin nytkin, mutta vähän alamittaisena ja liian lyhyenä.

Kuitenkin tämä on parempi kuin että sitä ei olisi tehty, ja tässä mielessä on uskoakseni niin, että me tulemme tätä lakiesitystä tässä toisessa käsittelyssä sitten puoltamaan, vaikka yritimme saada sille vähän pitempää aikaa tuossa käsittelyn yhteydessä. Tässä mielessä tämä keskustelu varmasti tulee jatkumaan tästä vuosia eteenpäin, koska hyvinvointialueet ovat erittäin haastavassa taloudellisessa tilanteessa tällä hetkellä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

18.52 **Juha Hänninen kok:** Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen ydin on yksinkertainen: turvallinen arki kuuluu jokaiselle suomalaiselle. Se tarkoittaa, että sairaalaan pääsee, hoito toimii ja järjestelmä kestää. Hyvinvointialueiden tämänhetkinen tilanne osoittaa, että ilman korjausliikkeitä näin ei tapahdu. THL:n arviossa nähdään, että hoitoonpääsy, hoidon jatkuvuus ja potilasturvallisuus vaihtelevat alueittain merkittävästi. Meidän tehtävämme on tehdä kaikkemme, jotta jokaisella alueella erikoissairaanhoidon ja ikääntyneiden palvelujen jonot sekä mielenterveyspalvelujen pullonkaulat saadaan korjattua.

Arvoisa puhemies! Tässä tilanteessa edessämme on välttämätön ja vastuullinen korjausliike. Käsiteltävänä oleva esitys ei muuta periaatetta, että hyvinvointialueen on katettava alijäämänsä, mutta se antaa niille alueille, jotka muuten eivät pystyisi noudattamaan lakia vaarantamatta palveluja, mahdollisuuden lisäaikaan alijäämän kattamisessa. Tiedämme hyvin, kuinka ratkaisevaa tämä on potilasturvallisuudelle. Vaihtoehto ei voi olla se, että lain vuoksi ihmisiä jäisi hoitamatta niillä alueilla, joilla hyvinvointialueuudistus vielä hakee uutta järjestystä. Tämä säädösmuutos mahdollistaa hallitun hyvinvointialueiden kustannusten kasvun taittumisen eikä aja hallitsemattomiin sopeuttamisiin.

Arvoisa puhemies! Tämä esitys tukee myös taloudellista realismia antamalla alueille lisäaikaa alijäämiensä kattamiseen: haluamme antaa niille työrauhan toteuttaa omaa sopeutussuunnitelmaansa ennen mahdollisia raskaampia valtion ohjaustoimia. Samalla esitys kannustaa edelleen vahvasti terveyspalvelujen uudistamiseen. Ne alueet, jotka ovat jo tehneet rakenneuudistuksia, omalääkärimallia vahvistaneet ja hillinneet kustannusten kasvua, hyötyvät siitä, että järjestelmä ei rankaise varhaisia uudistajia vaan tukee realistista aikajännettä. Eli kannatan esitystä. — Kiitoksia, arvoisa puhemies.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Lindén, olkaa hyvä.

18.55 **Aki Lindén sd:** Arvoisa puhemies! Myös ryhmämme kannattaa tätä tässä vaiheessa. Me äänestimme täällä jo aikaisemmin paristä pykälämuutoksesta, ja en palaa niihin enää, mutta haluan pikkuisen valottaa tässäkin tilanteessa tätä valtion budjetin

isointa momenttia, jolla on suuri yhteiskunnallinen merkitys muutoinkin palveluiden saannin kannalta, esittämällä kysymyksen, miksi olemme tässä tilanteessa, jossa nyt tätä lisäaikaa sitten annetaan. Täältä opposition taholtahan ehdotettiin ensimmäisen kerran muistaakseni jo marraskuussa vuonna 23, että tällainen lisäajan myöntäminen pitäisi antaa, ja nyt olemme sitten sen tänään hyväksymässä.

Tämän taustallahan on se, että hyvinvointialueuudistuksen ensimmäisenä varsinaisena vuonna eli vuonna 2023 tapahtui 40 vuoteen suurin inflaatio. Se aiheutti sen, että ennakkoon annettu rahoitus, jonka kanssa myös kunnat olivat jonkun verran taktikoineet, oli riittämätön todellisiin toimintakuluihin verrattuna. Tuli noin viiden prosentin alijäämä, ja viisi prosenttia isoissa luvuissa tarkoitti sitten peräti 1,4:ää miljardia euroa alijäämää. No, onneksi siellä laissa oli tämä jälkikäteistarkistus niin, että kun keväällä 24 tilinpäätökset valmistuivat ja lopulliset luvut olivat sitten tarkasti selvillä, niin vuoden 25 talousarvioon alueille annettiin tietyn jakojärjestelmän mukaan, johon en tässä nyt mene, se alijäämähyvitys, joka oli edeltävänä vuonna syntynyt.

Tämä on sitten synnyttänyt yhdessä sen kanssa, että laissa oli määritelty, että vuoteen 26 mennessä pitää alijäämien olla katettuina, tällaisen vuoristoratailmiön, jossa käy niin, että tälle nelivuotisjaksolle 23—26 sattuu kaksi vuotta, jolloin rahoitus on hyvä ja itse asiassa syntyy jonkun verran ylijäämää, eli ne ovat vuodet 25 ja nyt meneillään oleva vuosi 26. Mutta kun kaiken kaikkiaan neljä vuotta on tässä mukana ja ne ensimmäisten vuosien alijäämät ovat olleet todella merkittävät, tämä on ajanut sitten hyvinvointialueet tilanteeseen, jossa ne ovat itse yrittäneet monin keinoin: on ollut laajoja yt-menettelyjä, on ollut toimipisteiden sulkemisia ja muita tällaisia palveluja heikentäneitä päätöksiä. Sen takia tämä olisi pitänyt tehdä välittömästi, samalla tavalla kuin hallitus teki marraskuussa 23 kuntataloudelle, kun niin sanottu kuntatalouden musta perjantai siellä 17. marraskuuta kävi ilmi. Eli tässä suhteessa hallitus on paljon kovemmalla kädellä koetellut hyvinvointialueita.

Mutta hyvä, kun nyt edes tämä muutos tässä tehdään, ja muutoinhan tämä rahoitus on käsittelyssä valiokunnassa parhaillaan laajemmin.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kettunen, olkaa hyvä.

18.58 **Tuomas Kettunen kesk:** Herra puhemies! Tästä edustaja Lindénin puheenvuorosta on hyvä jatkaa, että hyvä, että edes tämä tehdään. Kiitoksia edustaja Lindénille tästä historiakatsauksesta, mitä on tapahtunut ja mitä tosiaan silloin vuonna 2023 tapahtui inflaation osalta.

Mitä tulee tähän valiokunnan mietintöön, niin mietintö on ihan asiallinen, ja totta kai ymmärrän myös nämä vastalauseet, mitkä sosiaalidemokraatit ja Suomen Keskusta ovat tehneet, koska kyllähän myös täältä mietinnöstä käy ilmi se, että osa lausunnonantajista on ehdottanut tätä kattamismääräajan ulottamista sinne vuoden 2030 loppuun asti. Mutta hyvä näin, että se vuosi 2029 on täällä mietinnössä ja meidän hyvinvointialueet saavat sitten lisäaikaa näitten alijäämien kattamiseen ja sitä kautta myös työrauhaa.

Totean vain, että kiitokset on annettava hallitukselle, että tämä edes nyt tuotiin, mutta sitten ei kiitoksia tule siitä, miten hyvinvointialueita muuten kohdellaan. Korjaustoimenpiteitä olisi voitu tehdä myös tämän vaalikauden aikana tähän rahoituslainsäädäntöön, koska kyllä suomalaiset ansaitsevat asianmukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastuslaitoksen palvelut ympäri Suomenmaan. On vähän

kohtuutontakin, että meidän hyvinvointialueet ovat tässä tilanteessa, että joutuvat tekemään niin kovia toimenpiteitä, että sitten tämmöiset ihan peruspalvelut tuolla maakunnissa ovat niin kortilla, että ikäihmisiä kuskaillaan yli satojen kilometrien päähän, kun palveluita ei ole, kun niitä on jouduttu ajamaan alas leikkauksien vuoksi.

Mutta, herra puhemies, tähän asiaan: hieno homma, että vuoteen 2029 asti sitten näitä alijäämiä pystytään kattamaan. Kiitoksia myös edustaja Koskelalle, kun olette tähän asiaan vaikuttanut ja toitte sen tuossa äsken esille.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 27/2026 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä hallituksen esitykseen HE 189/2025 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Eduskunta pysyi ensimmäisessä käsittelyssä tekemässään päätöksessä lakialoitteeseen LA 6/2023 vp sisältyvän lakiehdotuksen hylkäämisestä. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

21. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi puolustusvoimista annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 55/2026 vp
Valiokunnan mietintö PuVM 3/2026 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 55/2026 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sähkömarkkinalain 65 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 61/2026 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 13/2026 vp

Toinen käsittely

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyn, hallituksen esitykseen HE 61/2026 vp sisältyvän lakiehdotuksen. Lakiehdotuksen toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eräiden polttoaineiden kestävyyskriteereistä annetun lain ja päästökauppalain 34 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 62/2026 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 14/2026 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 23. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

19.02 **Juha Hänninen kok:** Kiitos, arvoisa puhemies! Käsittelemme tänään tärkeää esitystä, joka koskee polttoaineiden kestävyyskriteereitä ja erityisesti vähähiilisten polttoaineiden asemaa tulevaisuuden energiajärjestelmässä. Kyse ei ole vain ilmastopolitiikasta, vaan osallisina tässä ovat myös Suomen huoltovarmuus, teollisuuden kilpailukyky sekä energiansaannin varmuus.

Arvoisa puhemies! Tällä esityksellä päästökauppalakia muutettaisiin siten, että muuta kuin biologista alkuperää olevien uusiutuvien polttoaineiden ja vähähiilisten polttoaineiden nollapäästöisyyden osoittamista koskevat vaatimukset lisättäisiin lakiin. Samalla kansallista järjestelmää laajennettaisiin siten, että sillä olisi mahdollisuutta osoittaa myös vähähiilisten polttoaineiden vaatimustenmukaisuus. Tämä on tärkeää ei pelkästään ilmaston kannalta vaan myös siksi, että markkinat toimivat vain, jos luottamus toimii. Kannatan esitystä. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Keskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi ensimmäisessä käsittelyssä sisällöltään päätetyt, hallituksen esitykseen HE 62/2026 vp sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Lakiehdotusten toinen käsittely päättyi. Asian käsittely päättyi.

24. Valtioneuvoston selonteko kansallisesta energia- ja ilmastostrategiasta

Valtioneuvoston selonteko VNS 8/2025 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 10/2026 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 27.5.2026 pidettävään täysistuntoon.

25. Valtioneuvoston tulevaisuusselonteon ensimmäinen osa Strateginen toimintaympäristöanalyysi sekä skenaarioita vuoteen 2045

Valtioneuvoston selonteko VNS 7/2025 vp
Valiokunnan mietintö TuVM 1/2026 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 27.5.2026 pidettävään täysistuntoon.

26. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 57/2026 vp

Valiokunnan mietintö VaVM 11/2026 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 27.5.2026 pidettävään täysistuntoon.

27. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 27.5.2026 klo 14.00.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Tämä täysistunto on päättynyt. Kiitos kaikille hyvästä keskustelusta. Hyvää yötä ja näkemiin.

Täysistunto lopetettiin klo 20.15.

Pöytäkirjan vakuudeksi: